

วารสาร

สังคมพัฒนศาสตร์

Journal of Social Science Development

P-ISSN: 2774-0412 ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2565)

E-ISSN: Vol.5 No.1 (January - June 2022)

🌀 วัตถุประสงค์

วารสารสังคมพัฒนศาสตร์ เป็นวารสารวิชาการของวัดสนธิ์ (นาสน) ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าและนำเสนอองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ โดยการเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัยนักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย และสถาบันภายนอก รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจ โดยเน้นสาขาวิชาเกี่ยวกับ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ ศาสนศึกษา ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี สังคมศาสตร์ทั่วไป การศึกษา รวมถึงสหวิทยาการ ด้านสังคมศาสตร์และและศาสตร์แห่งการพัฒนา โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลหรือองค์กร ทั้งภายในและภายนอกวัด เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย ประเภทบทความวิจัย และบทความวิชาการ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสังคมพัฒนศาสตร์จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

วารสารสังคมพัฒนศาสตร์ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)*

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - ธันวาคม

๑ เจ้าของ

วัดสนธิ์(นาสน)

89 หมู่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร.075-340-043 โทรสาร. 075-340-042 E-mail: suriya.sur@mcu.ac.th

๑ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต,ศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพวัชรบัณฑิต,ศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพปัญญาสุธี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๑ บรรณาธิการบริหาร

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

วัดสนธิ์(นาสน), มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๑ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ

วัดสนธิ์(นาสน), มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๑ กองบรรณาธิการ

พระครูอรุณสุตาลังการ,รศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระครูสิริธรรมาภิต,ผศ., ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

พระสาโรจน์ ธมมสโร,ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ศาสตราจารย์ ดร.ครองชัย หัตถา

นักวิชาการอิสระ

รองศาสตราจารย์ ดร.ประเวศ อินทองปาน

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.กันตณ หนูทองแก้ว

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสไครราช

รองศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ บุญโท

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ พัน ดอกบัว

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วาสนา แก้วหล้า

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนิศ ยืนยง

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร.ประนอม การชนะนันท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ดร.มุกดาวรรณ พลเดช

วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้

ดร.อุทัย เอกสะพัง

มหาวิทยาลัยทักษิณ

ดร.สุชาติพงษ์ ทรงทอง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2

พ.ต.อ.พิพากษ์ เกียรติกมลเสศ

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

๑ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระมหาอนุชิต อนนตเมธี (ปราบพาล)

วัดหน้าพระบรมธาตุ

พระไกรสร ปิยสีโล (ต้นทัพไทย)

วัดสนธิ์(นาสน)

พระดิศรณ์ ธีรปญโญ (สิงห์เพ็ญ)

วัดสนธิ์(นาสน)

พระเดช ปุญญวโร (บุญโยดม)

วัดศาลามีชัย

พระบุรีศรี เตชพล (ศรีสุข)

วัดศาลามีชัย

พระเกียรติศักดิ์ กิตติสโกโก (ข้าเกลี้ยง)

วัดศาลามีชัย

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายศักดิ์ดา หารเทศ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายอภิรักษ์ คำหารพล

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นางสาวบุญญาดา จงละเอียด

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นางสาวทิพย์วรรณ จันทรา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๑ ฝ่ายกฎหมาย

นางสาวจรรยาพร เหมรังษี

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๑ ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

๐ จักรุปเล่ม

พระบุญญฤทธิ ภัททจารี (ชูราศรี)

วัดสนธิ์(นาสน)

๐ โรงพิมพ์

หจก.กรีนโซน อินเตอร์ 2001

155/2 ถนนปากนคร ตำบลท่าซัก อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

Tel. 075-466-031 Fax. 075-446-676

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้เป็นฉบับที่ 1 ประจำปีพุทธศักราช 2565 เล่มนี้เป็นปีที่ 5 ของการปรับปรุงรูปแบบ และประเด็นหลัก เพื่อให้เป็นไปตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI รองรับการประเมินจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index -TCI) และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา คณาจารย์ ครูอาจารย์ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารสังคมพัฒนศาสตร์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมา และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์ จะมีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดียิ่ง

พระณัฐพงษ์ ญาณเมธี

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(จ)
สวนผึ้งปันแต: แนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง ตำบลปันแต อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง	1
SUANPHUENG PANTAE: GUIDELINES FOR PROMOTE PROCESSING HONEY PRODUCTS CASE STUDIES BEE FARMING GROUP AND CHANRONG COMMUNITY ENTERPRISES, PANTAE SUB - DISTRICT, KHUANKHANUN DISTRICT, PHATTHALUNG PROVINCE อลิสา ทองเกื้อ, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, เดโซ แชน้ำแก้ว, อุดมศักดิ์ เดโซชัย และพระครู วินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว)	
การเสริมสร้างเครือข่ายทางธุรกิจและการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเมืองนครสวรรค์	15
STRENGTHENING BUSINESS NETWORKING AND SOCIAL SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE COMMUNITY NAKHON SAWAN PROVINCE ดนธินี ฟองคำ และนนทนันท์ พงษ์เพ็ชร	
การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่องค์กร แห่งการเรียนรู้ : กรณีศึกษาโรงเรียนศิษย์คุณวุฒวิทยา และโรงเรียนบ้านทรัพย์ เจริญ จังหวัดจันทบุรี	28
APPLYING THE KING'S PHILOSOPHY AND THE PROFESSIONAL LEARNING COMMUNITY TO THE LEARNING ORGANIZATION: THE CASE STUDIES OF KITCHAKUTWITTAYA SCHOOL AND BANSUBCHAROEN SCHOOL, CHANTHABURI PROVINCE จิรัฐกิจกานต์ จันทร์แทน, อนันต์ สัตย์ธรรม, อรพรรณ จันทร์ทอง, กมลชนก เวชสิทธิ์ และธีรภัทร หลังนา	

การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยกระบวนการเรียนรู้โดย ให้ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐาน 44

PROMOTING HEALTH SCHOOLS IN SMALL- SIZED SCHOOL WITH THE LEARNING
PROCESS BY ALLOWING STUDENTS TO USE THE PROBLEM-BASED

ทรงยศ สาโรจน์

จิตศึกษากับการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขในยุคความปรกติใหม่ : 58 กรณีศึกษา โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม “อาทรสังฆะวัฒนธรรม ๔ อุปถัมภ์” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด

CONTEMPLATIVE EDUCATION AND HAPPY LEARNING DEVELOPMENT IN THE
NEW NORMAL ERA : A CASE STUDY OF THE LAEMSINGWITTAYAKOM SCHOOL
UNDER CHANTHABURI AND TRAT SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA
OFFICE

วัชรินทร์ อุดหนองเลา, ณัฐวุฒิ บุราโส, ลัดดา วงศ์กระจ่าง, วิมลรัตน์ ศรีวะรัมย์ และ
ธีรังกูร วรบำรุงกุล

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน 72

สวนผึ้งปันแต: แนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง
กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง
ตำบลปันแต อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง*

SUANPHUENG PANTAE: GUIDELINES FOR PROMOTE PROCESSING
HONEY PRODUCTS CASE STUDIES BEE FARMING GROUP AND
CHANRONG COMMUNITY ENTERPRISES, PANTAE SUB - DISTRICT,
KHUANKHANUN DISTRICT, PHATTHALUNG PROVINCE

อลิสา ทองเกื้อ

Alisa Thongkue

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

Jittima Damrongwattana

เดโช แชน้ำแก้ว

Daycho Khaenamkaew

อุดมศักดิ์ เดโชชัย

Udomsak Dechochai

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว)

Phrakhruwinaithon Suriya Suriyo (Kongkawai)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Si Thammarat Campus, Thailand

E-mail: jittima_dam@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง 2) ศึกษาสภาพปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง และ 3) หาแนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดย

*Received 13 June 2022; Revised 30 June 2022; Accepted 30 June 2022

วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) กลุ่มผู้เลี้ยงผึ้ง ประกอบด้วย สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง และ 2) กลุ่มผู้ส่งเสริม และสนับสนุน ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล อุทสาหกรรมจังหวัด ผู้เชี่ยวชาญด้านความงาม นักวิชาการสาธารณสุข ผู้อำนวยการการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย นักวิชาการเกษตร นักพัฒนาชุมชน และร้านค้า จำนวนทั้งสิ้น 16 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและสรุป ภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) วิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผึ้ง มีขั้นตอน ได้แก่ 1.1) การผลิต ประกอบด้วย การเตรียมอุปกรณ์ การเตรียมวัตถุดิบวิธีการแปรรูป การเลือกบรรจุภัณฑ์ และ 1.2) การรูปแบบผลิตภัณฑ์ 2) สภาพปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จาก น้ำผึ้ง มี 3 ด้าน ได้แก่ 2.1) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 2.2) ด้านการประชาสัมพันธ์ และ 2.3) ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และ 3. แนวทางการส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ มี 3 ด้าน คือ 3.1) การส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย มีมาตรฐานสากลและ คุณภาพ 3.2) การส่งเสริมการตลาดและประชาสัมพันธ์ ศึกษาช่องทางการประชาสัมพันธ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความเป็นเอกลักษณ์ และการสร้างเครือข่ายกระจายสินค้า และ 3.3) การส่งเสริมมาตรฐานการผลิต กำหนดเกณฑ์มาตรฐานและคุณภาพการคัดสรร วัตถุดิบ การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อนำความรู้ที่ได้มาต่อยอด พัฒนาผลิตภัณฑ์

คำสำคัญ : สวนผึ้งปันแต, การแปรรูปผลิตภัณฑ์, น้ำผึ้ง, วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) study of the processing methods of honey products, a case study of community enterprises of beekeeping groups and beekeeping groups, 2) a study of the condition of problems in honey product processing, a case study of community enterprises of beekeeping groups and stalks, and 3) find a way to promote the processing of honey products: a case study of the hollow and chanrong beekeeping community enterprise, Pantae sub - district, Khuankhanun district, Phatthalung province. The study was qualitative research by document data analysis, using tool of in - depth interview, focus group discussion by selecting a specific sample group of informant such as 1) beekeepers group consisting of community enterprise members, beekeeping group and stalks, and 2) support and support groups consisting of

Tambon, Administrative Organizations, provincial industry beauty expert, public health scholar, Director of Non - formal and Informal Education, agricultural scholar, Community developer and store, totally 16 persons to content analysis and conclusion. The research was found that: 1) Processing methods for bee products are as follows: 1.1) Production consists of preparation of equipment. Preparation of raw materials, processing methods packaging selection, and 1.2) product design, 2) problems in processing of honey products of 3 aspects: 2.1) product development, 2.2) public relations and 2.3) product standards, and 3) Approaches to promoting product processing consist of 3 aspects: 3.1) Promotion of product development to be diversified. There are international standards and quality, 3.2) Marketing promotion and public relations. study public relations channels Unique product design and building a distribution network; and 3.3) promotion of production standards. set standards and quality of raw material selection Promoting learning in order to bring the knowledge gained to the next level Product development.

keywords: Suan Phueng Pantae, product processing, honey, community enterprise beekeeping group and stump

บทนำ

น้ำผึ้งเป็นผลิตผลของน้ำหวานจากดอกไม้ ต้นไม้ และจากแหล่งน้ำหวานอื่น ๆ ที่ผึ้งงานนำมาเก็บสะสมไว้ และทำให้เข้มข้นขึ้นโดยดึงน้ำออก ทำการบ่มจนของเหลวนั้นมีการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพ และเคมีเป็นอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรตที่ให้พลังงานสูง มีราคาสูง มีกลิ่น และ รสเฉพาะตัว เหมาะสำหรับการบริโภคได้ทุกเพศทุกวัย เนื่องจากน้ำผึ้งประกอบด้วย สารอาหารที่มีคุณค่าโดยเป็นน้ำตาลย่อยง่ายที่เป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ และสรรพคุณของน้ำผึ้งมีมากมาย ทั้งทางด้านอาหาร และสรรพคุณทางยา เช่น น้ำผึ้งสามารถบำรุงร่างกาย แก้อ่อนเพลีย และทำให้การนอนหลับดีขึ้น (ณพัชร บัวฉวน, 2559) ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการเลี้ยงผึ้ง ในระดับอุตสาหกรรม ผลิตน้ำผึ้งมากเป็นอันดับที่ 36 ของโลก และเป็นอันดับ 2 ของอาเซียน ซึ่งจะเห็น ได้ว่าในปัจจุบันเกษตรกรตลอดไปจนถึงผู้ประกอบการรายใหญ่ ต่างหันมาให้ความสนใจผลิตภัณธ์จากน้ำผึ้ง เพราะอาจเนื่องด้วยน้ำผึ้ง หรือผลิตภัณธ์ที่แปรรูปจากน้ำผึ้งนั้นเป็นสินค้า ด้านเศรษฐกิจที่สำคัญ และได้รับความสนใจและเป็นที่นิยมใน

ระดับประเทศไปจนถึงระดับโลก และประกอบกับผลิตภัณฑ์ที่นิยมใช้ในปัจจุบันส่วนใหญ่ล้วนมีส่วนประกอบของน้ำผึ้งเป็นหลัก โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ในกลุ่มเครื่องสำอาง เช่น ลิปสติก สบู่ แชมพู โลชั่น เป็นต้น (จิระเดช มณีรัตน์ และอัญชลี สวาสดีธรรม, 2554) ทำให้ผู้ประกอบการจึงต่างให้ความสำคัญกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกันเป็นส่วนใหญ่ โดยวัตถุประสงค์หลักของการแปรรูปน้ำผึ้ง คือ เพื่อการพัฒนาคุณภาพ เพื่อการเพิ่มมูลค่า และเพื่อการแข่งขันเข้าสู่ตลาด (ณัฐณัฐ อนุวรรตน์, 2558) ด้วยการเปลี่ยนสถานะของผลิตภัณฑ์จากผึ้งให้แตกต่างไปจากเดิมเพื่อประโยชน์ในด้านต่างๆ โดยวัตถุประสงค์ของการแปรรูปสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) เพื่อการรักษาคุณภาพ 2) เพื่อเปลี่ยนลักษณะของผลิตภัณฑ์จากผึ้งให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับการค้าหรือการนำไปใช้ประโยชน์ และ 3) เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ (ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี และสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.), 2556)

นอกจากนี้ ผึ้งชันโรงมีวิวัฒนาการร่วมกับพืชท้องถิ่นมาเป็นเวลานาน ผึ้งชันโรงจึงเป็นแมลงผสมเกสร ที่มีศักยภาพมากชนิดหนึ่ง เพราะผึ้งชันโรงลงตอมดอกไม้ได้หลากหลายชนิด และมีรังที่จัดการได้ง่าย ไม่ค่อย ขนาดรังไม่ใหญ่ สะดวกต่อการขนย้าย ในระหว่างฤดูกาลที่ไม่ใช่ฤดูกาลที่ใช้งานผึ้งชันโรง เพียงดูแลรังไม่ให้อยู่ในสภาพอากาศที่รุนแรง เช่น ความชื้นสูง หรือถูกแดดจัด ไม่มีศัตรูรบกวน มีพืช อาหารในธรรมชาติพอประมาณ รมัถระวังการใช้สารเคมี รังผึ้งชันโรงก็สามารถนำไปใช้ในฤดูกาลต่อไปได้เป็น อย่างดี ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้อินอนาคตธุรกิจการแปรรูปผลิตภัณฑ์มีโรงมีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้นจากผลสำรวจข้อมูลสถิติมีผู้เลี้ยงผึ้งชันโรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลให้สภาวะการแข่งขันธุรกิจของผู้เลี้ยงผึ้งชันโรงที่ต้องการแปรรูปผลิตภัณฑ์ในตลาดสูงตามไปด้วย ปัจจุบันความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์จากผึ้งชันโรง มีจำนวนมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันได้พบปัญหาของผู้ประกอบการนำผึ้งชันโรงคือ บรรจุภัณฑ์ไม่เหมาะสมและไม่มีตราสินค้า ทำให้เป็นอุปสรรคในการจัดจำหน่าย เนื่องจากมีผู้บริโภครู้จักเป็นวงแคบ เป็นเหตุให้ผู้ประกอบการไม่สามารถขยายตลาดให้เป็นที่รู้จักได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องการผลักดันให้ผู้ประกอบการมีความสามารถในการประกอบอาชีพแบบยั่งยืน นั่นคือ การพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีความเหมาะสมและเป็นเอกลักษณ์ เพื่อเพิ่มโอกาสการแข่งขันในตลาดผลิตภัณฑ์ผึ้งชันโรง (วรรณเฉลิม ทองพัด และปัญญาณัฐ ศีลาลัย, 2559) ตลอดจนการเรียนรู้การเลี้ยงผึ้งชันโรงให้เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปเชิงธรรมชาติไร้สารเคมี รวมถึงการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผึ้งชันโรง นำไปสู่การเลี้ยงผึ้งเชิงนิเวศ และพรวมนำนักท่องเที่ยว เข้ามาศึกษาและศึกษาดูงานโดยรอบ สิ่งเหล่านี้ทำให้ชุมชนจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง (เทคโนโลยีชาวบ้าน, 2565)

สำหรับตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง เป็นชุมชนที่ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ และเกษตรกรรมเป็นหลัก พืชเศรษฐกิจ คือ ยางพารา ข้าว ปาล์ม น้ำมัน และไม้ผล ในส่วนของการเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง มีผู้ริเริ่มในการเลี้ยง คือ คุณวีระพล ห้วนแจ่ม ซึ่งเมื่อประสบความสำเร็จในการเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง จึงได้มีการชักชวนชาวบ้านที่มีความสนใจในการเลี้ยงผึ้งมาเข้าร่วมกลุ่ม ทำให้มีการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ซึ่งเกิดจากการรวมกลุ่มกันของชุมชนมีการดำเนินการผลิตน้ำผึ้ง และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง พร้อมเปิดเป็นศูนย์เรียนรู้ให้แก่ชาวบ้านที่สนใจทั้งนอกและในพื้นที่ เพื่อเป็นองค์ความรู้ต่อยอดนำไปประกอบอาชีพโดยไม่คิดค่าใช้จ่ายอีกด้วย นอกจากนี้ ชุมชนได้มีการอนุรักษ์พันธุ์ผึ้งและชันโรง เพื่อรักษาความยั่งยืนของธรรมชาติ รวมถึงการประยุกต์นำหลักทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการเกษตรต่าง ๆ ที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ ได้พระราชทานไว้นามาใช้สำหรับการเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรงของตำบลปันแต และอีกทั้งได้มีการนำนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ จนทำให้สามารถทำให้งเก็บน้ำผึ้งได้ปริมาณที่เพิ่มขึ้นเป็นหนึ่งเท่าตัว ทำให้มีการนำน้ำผึ้งมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ลิปสติกโลชั่น แชมพู และสบู่ จนยกระดับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป็นสินค้าโอท็อป “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” จนทำให้ทุกคนในกลุ่มแห่งนี้มีฝีมือการเลี้ยงในระดับแถวหน้า สร้างผลิตภัณฑ์คุณภาพออกสู่ท้องตลาด นำมาซึ่งอาชีพและรายได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนให้แก่สมาชิก จนเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดชุมชนและโครงการดีเด่นระดับประเทศ ภายใต้โครงการ 9101 ตามรอยเท้าพ่อภายใต้ร่มพระบารมี เพื่อพัฒนาการเกษตรอย่างยั่งยืน ประจำปี 2560 ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อีกทั้งยังได้รับความสนใจมีเพื่อนเกษตรกร เจ้าหน้าที่ และผู้บริหารระดับสูงจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศเข้ามาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน (เทคโนโลยีชาวบ้าน, 2565) จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจเรื่อง สวนผึ้งปันแต : แนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุงเพื่อพัฒนาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งให้มีมาตรฐานสากล เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์จากผึ้ง รวมทั้งสร้างอาชีพคนในชุมชนด้านเศรษฐกิจชุมชน นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง

2. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง

3. เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่ม คัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้วิจัยได้กำหนดการวิจัยในแต่ละขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ด้านขอบเขตการวิจัย

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งเป็นตัวแทนผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมของวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย) กลุ่มผู้เลี้ยงผึ้ง ประกอบด้วย สมาชิกวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง และ 2) กลุ่มผู้ส่งเสริมและสนับสนุน ประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบล อุทสาหกรรมจังหวัด ผู้เชี่ยวชาญด้านความงาม นักวิชาการสาธารณสุข ผู้อำนวยการการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย นักวิชาการเกษตร นักพัฒนาชุมชน และร้านค้า กลุ่มละ 8 คน จำนวนทั้งสิ้น 16 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกคือ ผู้ที่อายุ 25 ปีขึ้นไป เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจเป็นอย่างดีเกี่ยวกับการเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง และมีประสบการณ์ในการเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง 5 ปีขึ้นไป

1.2 เนื้อหา ได้แก่ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง การเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง และวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง

2. ด้านเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง และวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง ด้านภาษา และวิจัยจำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.67 – 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดถือว่าแบบสัมภาษณ์มีคุณภาพนำไปใช้ได้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546) และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) วิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง 3) สภาพปัญหาวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง และ 4) แนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง

3. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ ผู้วิจัยเก็บแบบสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 วิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์และ สภาพปัญหาวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง (การสัมภาษณ์เชิงลึก) และระยะที่ 3 แนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง (สนทนากลุ่ม) โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบจากมุมมองหลาย ๆ ด้าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

4. ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล คือ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสรุปเป็นภาพรวม

ผลการวิจัย

การศึกษาวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปิ่นตอ อำเภอกวนขนุน จังหวัดพิจิตร พบว่า มีขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นตอนการผลิต

1.1 การเตรียมอุปกรณ์ คือ การเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน ไม่มีการชำรุด และวัตถุดิบที่สดและใหม่เสมอ รวมถึงไม่ใช้สารเคมีในการทำส่วนผสม ผลิตภัณฑ์ที่แปรรูป ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ลิปสติก ผลิตภัณฑ์โลชั่น ผลิตภัณฑ์แชมพู และผลิตภัณฑ์สบู่

1.2 การเตรียมวัตถุดิบวิธีการแปรรูป คือ วัตถุดิบที่สดและใหม่ มีการชั่งตวงของส่วนประกอบตามสูตร ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติให้สีและกลิ่นอ่อน ๆ มีการดูแลทุกขั้นตอน

1.3 การเลือกบรรจุภัณฑ์ คือ ผลิตภัณฑ์ลิปสติกใส่หลอดลิปสติกแบบหมุน ผลิตภัณฑ์โลชั่น ใส่ขวดพลาสติกแบบหัวบีบ ผลิตภัณฑ์แชมพูใส่ขวดพลาสติกแบบหัวบีบ และผลิตภัณฑ์สบู่ใส่บรรจุภัณฑ์แบบกล่องกระดาษ

2. การรูปแบบผลิตภัณฑ์

2.1 ผลิตภัณฑ์ลิปสติก คือ ลิปสติกที่เป็นสี และลิปสติกที่เป็นลิปมัน เพื่อสร้างทางเลือกความต้องการของกลุ่มลูกค้า ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ผลิตภัณฑ์ลิปสติก

2.2 ผลิตภัณฑ์โลชั่น คือ รูปแบบเดียว เนื่องจากผู้ทำมีความมุ่งมั่นตั้งใจทำให้ผลิตภัณฑ์ออกมามีที่สดุ และมีสรรพคุณที่ดีตรงกับความต้องการของลูกค้า ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ผลิตภัณฑ์โลชั่น

2.3 ผลิตภัณฑ์แชมพู คือ แชมพูที่มีน้ำผึ้ง 100% และเพิ่มสมุนไพร เพื่อเพิ่มสรรพคุณในการรักษาเส้นผมและหนังศีรษะ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ผลิตภัณฑ์แชมพู

2.4 ผลิตภัณฑ์สบู่ คือ สบู่ที่มีน้ำผึ้ง 100% และเพิ่มสมุนไพร วิตามินอี เพื่อเพิ่มสรรพคุณในการดูแลและถนอมผิว ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ผลิตภัณฑ์สบู่

สอดคล้องกับผู้เลี้ยงผึ้งให้ข้อมูลว่า “การเลี้ยงผึ้งชนโรงให้เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปเชิงธรรมชาติไร้สารเคมี เพื่อให้ผลิตภัณฑ์จากผึ้งชนโรงนำไปสู่การเลี้ยงผึ้งเชิงนิเวศ และให้นักท่องเที่ยวเข้ามาศึกษาดูงาน และมีศูนย์การเรียนรู้”

“คาดว่าอนาคตอันใกล้นี้ทางกลุ่มสามารถผลิตน้ำผึ้งที่มีคุณภาพออกจำหน่ายสู่ท้องตลาดได้มากกว่า 5 ล้านบาทต่อปี และยังตั้งใจที่จะจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ รวบรวมผึ้งชันโรง และผึ้ง โดยเน้นแมลงผสมเกสรเป็นหลัก เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้แก่เยาวชนตลอดถึงเกษตรกร”

และ“ชุมชนเป็นผู้กำหนดโครงการที่เข้ามาในชุมชนโดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และบริหารจัดการด้วยตนเอง เน้นการทำเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ ในการลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และพัฒนาคุณภาพสินค้าได้มาตรฐาน”

การศึกษาสภาพปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่า

1. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ คือ มี เรื่องสีของผลิตภัณฑ์ไม่สม่ำเสมอ เนื่องจากน้ำผึ้งในแต่ละรอบที่เก็บมาใช้ในการแปรรูปมีสีที่แตกต่างกัน ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในแต่ละครั้งมีสีที่แตกต่างกัน โดยภาพรวมทำให้ขาดมาตรฐานในการผลิต อีกทั้งการออกแบบผลิตภัณฑ์ขึ้นใหม่ยังมีการผิดพลาดในเรื่องสูตรและสรรพคุณที่ยังไม่ลงตัว เนื่องจากขาดความรู้ และขาดการแนะนำในด้านวิชาการ

2. ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ คือ มีการประชาสัมพันธ์ และด้านการตลาดที่ไม่กว้าง มีกลุ่มลูกค้าเฉพาะทำให้มีการแนะนำน้อย และส่วนใหญ่ไม่ค่อยนิยมผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติ เนื่องจากไม่มั่นใจในขั้นตอนการผลิต และมาตรฐานสินค้า ตลอดจนในเรื่องของการตลาดที่มีการแข่งขัน ราคา และรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ และสวยงามกว่า

3. ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ คือ ขาดความรู้เกี่ยวกับการทำผลิตภัณฑ์ ยังไม่มีมาตรฐานรองรับที่ชัดเจน ทั้งนี้ การแก้ไขปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐาน และการยกระดับคุณภาพสามารถดำเนินการได้โดยใช้กระบวนการทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้มาตรฐานคุณภาพสินค้าน้ำผึ้งของประเทศไทยมีคุณภาพ และเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศ

สอดคล้องกับผู้เลี้ยงผึ้งให้ข้อมูลว่า “ฟาร์มเลี้ยงผึ้งส่วนใหญ่ยังไม่ได้มาตรฐานผู้เลี้ยงยังขาดความรู้และความเข้าใจในการเลี้ยงและผลิตน้ำผึ้งให้ถูกสุขลักษณะ”

“ควรมีการจัดทำมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงผึ้งและจัดอบรมให้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงผึ้ง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ภาครัฐจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความรู้และฝึกอบรมเรื่องโรคผึ้งและมาตรฐานฟาร์มเลี้ยงผึ้ง”

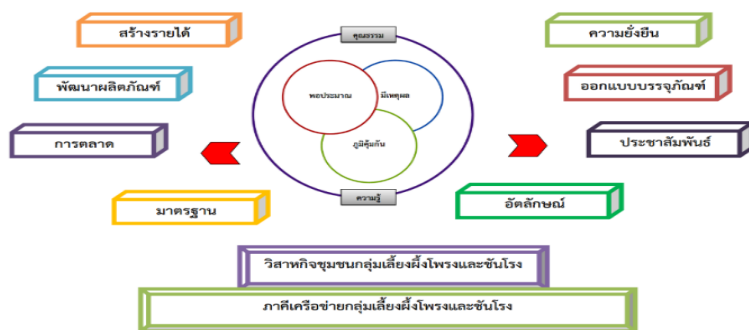
และกลุ่มผู้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ข้อมูลว่า “หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมด้านการแปรรูปสินค้าจากผึ้ง เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ จากเดิมที่จำหน่ายเฉพาะน้ำผึ้งบริสุทธิ์ในรูปแบบการกรอกใส่ขวดแก้ว ปัจจุบันได้ริเริ่มและพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์จากผึ้งออกมาได้หลากหลายประเภท ได้แก่ สบู่ น้ำผึ้ง โลชั่น น้ำผึ้ง แชมพู ลิปสติก นอกจากนี้ควรจำหน่ายขี้ผึ้งธรรมชาติเพื่อใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตเครื่องสำอาง”

“ควรมีการส่งเสริมด้านการตลาดและการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความสวยงามและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น การสร้างผลิตภัณฑ์ที่ตรงตามความต้องการของผู้บริโภคในตลาดสากล คงอัตลักษณ์ของชุมชนและพัฒนามาตรฐานให้เป็นที่ยอมรับของตลาดสากล รวมทั้งสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ และเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ ให้กับกลุ่มผู้ประกอบการ”

การศึกษาแนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง ตำบลปันแต อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่าจากการสนทนากลุ่มสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้แตกต่างและโดดเด่น คือ ทำตัวผลิตภัณฑ์ให้ออกมามีมาตรฐานอยู่สม่ำเสมอ ไม่มีความขาดตกบกพร่อง มีความโดดเด่นแบบครบวงจรและได้การทำสิ่งที่ทำจากน้ำผึ้งไปทำผลิตภัณฑ์และได้ไปต่อยอด และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย
2. ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ คือ สร้างช่องทางการตลาดเพิ่มเติมจากกิจกรรมของภาครัฐ เช่น กิจกรรมงานแสดงสินค้า งานประชาสัมพันธ์ สินค้า OTOP ของพัฒนาชุมชน การอบรมการค้าตลาดออนไลน์ การอบรมการสร้างแบรนด์สินค้า และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เป็นการส่งเสริมการขายลงทุกช่องทางที่สามารถลงทางสื่อประชาสัมพันธ์ได้ เช่น Facebook และLINE เพื่อที่จะให้ลูกค้าเข้าถึงตัวผลิตภัณฑ์ได้ง่าย ขยายช่องทางให้เข้าถึง และมีการเพิ่มช่องทางออนไลน์คือการใช้ช่องทางให้หลากหลายมากขึ้น
3. ด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ คือ ทำให้ลูกค้ามั่นใจ เชื่อถือได้ เพราะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาดูแล และทำให้ตัวผลิตภัณฑ์นั้นเป็นที่ยอมรับของผู้คน และสนใจที่จะใช้ ทำมาตรฐานของตัวผลิตภัณฑ์ให้ที่อยู่ตลอดพัฒนาให้ดีขึ้น ๆ ไป มีความหนำลองใช้และสนใจในตัวผลิตภัณฑ์ แล้วก็กลับมาใช้ใหม่จนติดใจในตัวสินค้า

จากการวิเคราะห์แนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ผู้วิจัยได้สรุปดังนี้

ภาพที่ 5 แนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง

อภิปรายผล

การศึกษาวิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่า ด้านขั้นตอนการผลิตประกอบด้วย การเตรียมอุปกรณ์ การเตรียมวัตถุดิบ การเลือกบรรจุภัณฑ์ เห็นได้ว่า กลุ่มให้ความสำคัญตั้งแต่ขั้นตอนการเลือกวัตถุดิบที่ได้มาตรฐาน การนำวัตถุดิบที่สดและใหม่ ไม่ใช้ส่วนผสมของสารเคมีใด ๆ ใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ 100% และมีการดูแลการผลิตด้วยตนเองทุกขั้นตอน ในส่วนของบรรจุภัณฑ์ใช้แบบขวดพลาสติกและแบบกล่องกระดาษ ซึ่งพยายามเลือกให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์นั้น ๆ แต่ยังไม่มีการออกแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ ๆ ในกลุ่ม และด้านการรูปแบบผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ลิปสติก ผลิตภัณฑ์โลชั่น ผลิตภัณฑ์แชมพู และผลิตภัณฑ์สบู่ ส่วนใหญ่มีส่วนผสมของน้ำผึ้ง 100% เพิ่มสมุนไพร และวิตามินบำรุง เพื่อเพิ่มสรรพคุณในการรักษาและดูแลผิว ดังที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรีและและสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กล่าวว่า ผึ้งและชันโรงเป็นแมลงที่มีคุณค่าต่อมวลมนุษย และสร้างความสมดุลให้แก่ สภาพแวดล้อมในธรรมชาติ ทั้งทางตรงและทางอ้อม การเลี้ยงผึ้งและชันโรงก่อให้เกิดประโยชน์ทาง การเกษตร ช่วยผสมเกสรเพิ่มผลผลิตพืชหลายชนิด เช่น เงาะ ลำไย ลิ้นจี่ ส้ม มะพร้าว มะม่วง ทุเรียน ทานตะวัน พืชตระกูลแตง ถั่วเหลือง ถั่วเขียวและพืชที่ต้องการผลิตเมล็ดพันธุ์ เป็นต้น ทั้งช่วยลดการใช้สารเคมี ผู้เลี้ยงและเกษตรกรชาวสวนจะมีความระมัดระวังเรื่องการใช้สารเคมีมากขึ้น เมื่อทราบว่าผึ้งและชันโรงเป็นตัวช่วยผสมเกสรเพิ่มผลผลิตพืช ผลผลิตที่ได้รับจากการเลี้ยงผึ้งและชันโรง เช่น น้ำผึ้ง รอยัลเยลลี่ เกสรผึ้ง โปร โปลิส ไขผึ้ง พืชผึ้ง ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ล้วนมีสรรพคุณทางเภสัชกรรม และสามารถนำมาแปรรูปเป็น ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง อาหารเสริม อุตสาหกรรมเทียนไข ฯลฯ ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ในครัวเรือนเน้นแปรรูปเป็นสินค้ากลุ่ม บริโภค เช่น น้ำสมุนไพรผสมน้ำผึ้ง บรรจุขวด เบเกอรี่ต่าง ๆ กลุ่มสินค้าอุปโภคที่ใช้ในครัวเรือน เช่น แชมพูสมุนไพรน้ำผึ้ง สบู่ผสมน้ำผึ้ง โลชั่น ลิปปาล์ม ครีมทา

สันเท้า เป็นต้น (ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริอำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรีและสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.), 2556)

การศึกษาสภาพปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชน กลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้พบถึงสภาพปัญหาว่า ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยภาพรวมขาดมาตรฐานในการผลิต เช่น สีของผลิตภัณฑ์ ไม่สม่ำเสมอ เนื่องจากน้ำผึ้งที่เก็บมาใช้ในการแปรรูปมีสีที่แตกต่างกัน ทำให้ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตในแต่ละครั้งมีสีที่แตกต่างกัน รวมถึงสูตรและสรรพคุณที่ยังไม่ลงตัว เนื่องจากขาดความรู้ และคำแนะนำในด้านวิชาการ ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ ขาดการประชาสัมพันธ์ และด้านการตลาดในการเผยแพร่ให้มีช่องทางที่หลากหลายเพื่อการเข้าถึงกลุ่มลูกค้า และด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ขาดความรู้เกี่ยวกับการทำผลิตภัณฑ์ ยังไม่มีมาตรฐานรองรับที่ชัดเจน และการใช้กระบวนการทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้มาตรฐานคุณภาพสินค้า ดังที่ ปาริชาติ สว่างแก้ว, ได้กล่าวถึงปัญหาการออกแบบบรรจุภัณฑ์ว่าควรมีการออกแบบให้มีเอกลักษณ์ ปกป้องสินค้าได้อย่างเหมาะสม สามารถดึงดูดสายตาของผู้บริโภค และเพิ่มมูลค่าสินค้าให้มากขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากปัจจุบันมีตลาดคู่แข่งการค้าค่อนข้างมาก และบรรจุภัณฑ์ยังไม่สื่อถึงตัวสินค้ามากพอ ควรมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับยุคสมัย และเน้นการผลิตด้วยวัสดุที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือสามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่ (ปาริชาติ สว่างแก้ว, 2557)

การศึกษาแนวทางส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้แก่ ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ควรมีความสวยงาม น่าสนใจ และโดดเด่น รวมถึงมาตรฐานสินค้า ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ ควรสร้างช่องทางการตลาดเพิ่มเติม และส่งเสริมการขายลงทุกช่องทาง เช่น Facebook และLINE เพื่อลูกค้าเข้าถึงตัวผลิตภัณฑ์และด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ควรสร้างความมั่นใจในตัวสินค้า และกลุ่มลูกค้า ทำให้ตัวผลิตภัณฑ์นั้นเป็นที่ยอมรับของผู้คน และสนใจที่จะใช้ ดังที่ วรณเฉลิม ทองพัด และปัญญาณัฐ ศีลาลัย ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการณ์ตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคน้ำผึ้งชันโรงของผู้ประกอบการ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 2) ด้านคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ 3) ด้านการกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์ 4) ด้านกลยุทธ์เกี่ยวกับส่วนประสมผลิตภัณฑ์และสายผลิตภัณฑ์ 5) ด้านความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญในเรื่องของปัจจัยด้านคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ต้องมาจากธรรมชาติ 100% ไม่ปรุงแต่งรส สีหรือกลิ่น และมีความต้องการให้ผลิตภัณฑ์มีราคาลดลงหรือถ้าไม่สามารถลดราคาลงได้ควรมีการปรับปรุงบรรจุภัณฑ์ให้มีมูลค่าที่เหมาะสมกับราคา (วรณเฉลิม ทองพัด และปัญญาณัฐ ศีลาลัย, 2559)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

วิธีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้ง กรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และ ชันโรง ตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง มีขั้นตอน ดังนี้ ด้านขั้นตอนการผลิต ประกอบด้วย การเตรียมอุปกรณ์ การเตรียมวัตถุดิบ และการเลือกบรรจุภัณฑ์ และด้านการรูปแบบผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ลิปสติก ผลิตภัณฑ์โลชั่น ผลิตภัณฑ์แชมพู และผลิตภัณฑ์สบู่ สภาพปัญหาการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และ ชันโรง ตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง พบว่า ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ขาดมาตรฐาน ในการผลิตและการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์ ไม่มีการ ประชาสัมพันธ์ และด้านการตลาด ช่องทางการสื่อสารน้อยทำให้ลูกค้าไม่รู้จักรัก และขาดความมั่นใจ ในขั้นตอนการผลิต และมาตรฐานสินค้า และด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ขาดความรู้เกี่ยวกับการทำ ผลิตภัณฑ์ ยังไม่มีมาตรฐานรองรับที่ชัดเจน และการยกระดับคุณภาพมาตรฐานคุณภาพสินค้า น้ำผึ้งของประเทศไทย และเป็นที่ยอมรับของต่างประเทศ การศึกษาแนวทางส่งเสริมการแปรรูป ผลิตภัณฑ์จากน้ำผึ้งกรณีศึกษา วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงผึ้งโพรง และชันโรง ตำบลปันแต อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้แก่ ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความโดดเด่นแบบครบวงจรและได้ การทำสิ่งที่ทำจากน้ำผึ้งไปทำผลิตภัณฑ์และได้ไปต่อยอด และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความ หลากหลาย ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์สร้างช่องทางการตลาดเพิ่มเติม ใช้สื่อที่มีความ หลากหลาย เพื่อลูกค้าเข้าถึงตัวผลิตภัณฑ์ได้ง่าย และด้านมาตรฐานผลิตภัณฑ์ทำมาตรฐานของตัว ผลิตภัณฑ์ให้ดี พร้อมพัฒนาให้ดีขึ้น ๆ ไป เพื่อสร้างมั่นใจแก่ลูกค้า ข้อเสนอแนะต่อกลุ่ม คือ ผู้ผลิตสินค้าควรจะมีการพัฒนาการผลิตให้มีความคุณภาพยิ่งขึ้นเพื่อสร้างความเชื่อถือต่อตรา สินค้า นั้น ๆ และควรบริหารจัดการในปัจจุบันด้านช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด ให้ เน้นการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆมากยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะต่อชุมชน คือ ภาครัฐและเอกชนควร มีการส่งเสริม และสนับสนุนผลิตภัณฑ์ในชุมชน เพื่อให้มีการต่อยอดผลิตภัณฑ์ในชุมชน และควร มีการส่งเสริมด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ในชุมชนให้เป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย ข้อเสนอแนะ ต่อหน่วยงานคือ ควรมีหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาสนับสนุนนั้น เพื่อจัดระดับผลิตภัณฑ์ ที่ จะนำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และช่วยประชาสัมพันธ์และเสริมสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์ให้ เป็นที่ยอมรับแก่บุคคลทั่วไป และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรมีการจัดทำ โครงการพัฒนาศักยภาพในการทำผลิตภัณฑ์ โดยเชิญผู้ทำผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันหรือประเภท ที่ใกล้เคียงกัน และควรมีการจัดทำโครงการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกันระหว่างผู้ ประกอบกิจการที่ทำผลิตภัณฑ์เหมือนกัน เพื่อที่จะได้นำข้อมูลการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นนั้นมา ปรับปรุงและแก้ไขผลิตภัณฑ์กันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จิระเดช มณีรัตน์ และอัญชลี สวาสดีธรรม. (2554). การคัดเลือกชนิดของน้ำผึ้งเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์ลูกกวาด. ปทุมธานี: คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ณพัชร บัวฉวน. (2559). การวิเคราะห์หาปริมาณโลหะหนักในลิปสติก ด้วยเทคนิคอินดักทีฟลีดับเบิลพลาสมา-ออฟติคอลอิมิสซันสเปกโตรเมทรี (ไอซีพี-โออีเอส). วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, 11(2), 88-102.
- ณัฐณัฐ อนิวรรณ. (2558). มาตรฐานบังคับสินค้าเกษตร มาตรฐานเพื่อความปลอดภัยสินค้าเกษตร. วารสารอาหาร, 45(1), 24-25.
- เทคโนโลยีชาวบ้าน. (2565). กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรงควนขนุนสร้างความเข้มแข็งในชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเลี้ยงผึ้งโพรงและชันโรง ควนขนุน สร้างความเข้มแข็งในชุมชน. เรียกใช้เมื่อ 9 พฤษภาคม 2565 จาก https://www.technologychaoban.com/thai-local-wisdom/article_32
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ปาริชาติ สว่างแก้ว. (2557). การออกแบบบรรจุภัณฑ์สำหรับการแปรรูปจากน้ำผึ้งของฟาร์มผึ้งเทพภักดี จังหวัดลพบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วรรณเฉลิม ทองพัด และปัญญาณัฐ ศีลาฉาย. (2559). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์สินค้าน้ำผึ้งชันโรง กรณีศึกษาผู้ประกอบการในเขตพื้นที่ตำบลลำพัน อำเภอบำเหน็จ จังหวัดจันทบุรี. กรุงเทพมหานคร: สำนักวัฒนธรรม การกีฬา และท่องเที่ยว.
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริอำเภอบำเหน็จ จังหวัดจันทบุรีและสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.). (2556). การเลี้ยงและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผึ้งและชันโรง. จันทบุรี: ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดจันทบุรี.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเฟื่องฟ้า พรินต์.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

การเสริมสร้างเครือข่ายทางธุรกิจและการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน
ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเมืองนครสวรรค์*
STRENGTHENING BUSINESS NETWORKING AND SOCIAL
SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE COMMUNITY NAKHON
SAWAN PROVINCE

ดนธินี ฟองคำ

Dontinee Fongkham

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Sawan Rajabhat University, Thailand

นนทนันท์ พงษ์เพชร

Nonthanan Phongphet

นักพัฒนาองค์กร บริษัท โอเรียลตอล การ์เมนต์ จำกัด

Organization Development Officer, Oriental Garment co., Ltd., Thailand

E-mail: dontinee19@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบท สถานภาพ รูปแบบ และการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน แล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาสังคมและผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม โดยเลือกจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการรวมเป็นกลุ่มคลัสเตอร์ (Cluster) วิเคราะห์และสรุปเนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบท และสถานภาพการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครสวรรค์ มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยภาครัฐมีการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนให้มีการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ จึงส่งผลให้ชุมชนมีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน 2) รูปแบบและกระบวนการพัฒนาที่เน้นการสร้างความร่วมมือและการแบ่งปันความรู้ระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชน จะมีส่วนช่วยในการสนับสนุนการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อย่างยั่งยืน 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการวิสาหกิจชุมชน และสร้างโอกาสในการตลาดสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชนได้กว้างยิ่งขึ้น 4) แนวทางการพัฒนาสังคมและผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชน จะต้องเน้นไปที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์ การ

ส่งเสริมการพัฒนาด้านบัญชีครัวเรือน การพัฒนาด้านเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน การส่งเสริมการพัฒนาด้านเทคโนโลยี และการพัฒนาด้านการตลาด เพราะจะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนในตลาด และช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนได้ในระยะยาว

คำสำคัญ: การจัดการเชิงเครือข่าย, การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน, วิสาหกิจชุมชน

Abstract

The purpose of this research was to study the context, status, forms, and participation of communities and networks in promoting community enterprise management in Nakhon Sawan Province for sustainable development. The study was then analyzed to find guidelines for social development and the success of network management for community enterprises in Nakhon Sawan Province. The research used qualitative research methodology. The researchers conducted in-depth interviews with a group of key informants and participant observation. The sample was selected from a group of community enterprises that gathered themselves as a cluster group. The data was analyzed and summarized using descriptive statistics. The research findings indicated the following details: 1) The context and status of community enterprise operations in Nakhon Sawan Province indicated there was continuous operation. The government promoted and supported community enterprises for quality growth. As a result, the community had sustainable progress; 2) Forms and development processes emphasizing cooperation and knowledge sharing among community enterprises indicated government and private agencies would have contributed to supporting the sustainable development of community enterprises in the area; 3) Community and network participation in promoting community enterprise management in Nakhon Sawan Province would have increased the efficiency of community enterprise management and created opportunities to market goods and services of community enterprises more widely; 4) Guidelines for social development and the success of network management for community enterprises indicated the focus must have been on human resource development, product improvement, promotion of household accounting development, community enterprise network growth, promotion of technological advancement, and marketing development. This approach would have increased the competitiveness of community enterprises in the market and boosted income for the community in the long run.

Keywords: Network Management, Sustainable Social Development, Community Enterprises

บทนำ

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 ได้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างรายได้ให้กับเกษตรกรการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการและการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน อันจะส่งผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีความพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคต โดยเน้นที่การผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียงภายในชุมชน รวมทั้งพัฒนาระบบการแปรรูปวิสาหกิจชุมชนควบคู่ไปกับการสร้างผู้ประกอบการใหม่ด้วยการพัฒนาองค์ความรู้ในด้านพัฒนาการบริหารจัดการ การพัฒนาการตลาด การพัฒนามาตรฐานสินค้า การสร้างตราสัญลักษณ์การค้า การบริหารจัดการเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา และการพัฒนาทักษะในด้านการประกอบอาชีพของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและเป็นการช่วยลดความเสี่ยงทางด้านเศรษฐกิจของประเทศอีกด้วย

จังหวัดนครสวรรค์เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน จนทำให้ผู้คนทั่วไปรู้จักนครสวรรค์ตามสมญานามต่าง ๆ อาทิ “เมืองสี่แคว” “เมืองปากน้ำโพ” และ “ประตูสู่ภาคเหนือ” ในทางประวัติศาสตร์ตามหลักฐานทางโบราณคดีจังหวัดนครสวรรค์เป็นดินแดนที่มีความเจริญมาตั้งแต่สมัยอดีตกาลมีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนานผ่านพัฒนาการมาหลายยุคสมัยเริ่มตั้งแต่ชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์เรื่อยมาถึงทวารวดี สุโขทัย อยุธยา และรัตนโกสินทร์จนถึงปัจจุบัน จังหวัดนครสวรรค์มีแผนยุทธศาสตร์ที่มีเป้าหมายของการพัฒนาไว้อย่างชัดเจนว่า “นครสวรรค์คนธรรมดี สังคมพอเพียง ชุมชนเข้มแข็งทางอุตสาหกรรมฐานชีวภาพ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน” โดยเฉพาะแผนยุทธศาสตร์ที่ 1 ที่มุ่งเน้นการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยแนวทางการพัฒนาแบบเมืองสวรรค์ใน 6 ด้าน คือ 1) เป็นศูนย์กลางด้านสุขภาพ 2) จัดการศึกษาและฝึกอบรมเพื่อความก้าวหน้าในอนาคต 3) ยกระดับเกษตรสู่เกษตรอินทรีย์และเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมฐานชีวภาพ 4) วางระบบขนส่งและศูนย์กลางการกระจายสินค้า 5) ประสพการณ์ท่องเที่ยวเมืองแห่งความสุข 6) พัฒนาเมืองแห่งดิจิทัลเพื่อการพาณิชย์ ดังนั้น จึงมีการส่งเสริมอาชีพของประชาชนให้เป็นไปตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงและขยายผลโครงการตามแนวพระราชดำริ โดยได้มีกลยุทธ์ส่งเสริมและพัฒนาสินค้าด้านเกษตรกรรม หัตถกรรม ผลิตภัณฑ์ OTOP สินค้าวิสาหกิจชุมชนให้มีคุณภาพและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สร้างมูลค่าให้กับสินค้า พร้อมทั้งเพิ่มช่องทางการจำหน่ายส่งเสริมความรู้ด้านประชาสัมพันธ์การตลาด เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันและเพิ่มรายได้ (กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการเสริมสร้างเครือข่ายทางธุรกิจและการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเมืองนครสวรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ที่ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการต่อยอดจากความเชื่อมโยงเชิงกายภาพสู่การพัฒนาในพื้นที่เศรษฐกิจและชุมชนตามแนวระเบียงเศรษฐกิจต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและการ

กระจายความเจริญในการพัฒนาชุมชนจังหวัดและเมืองตามแนวระเบียงเศรษฐกิจ เพื่อให้สอดคล้องกับกรอบเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน สามารถขยายและสร้างฐานรายได้ใหม่ควบคู่ไปกับการต่อยอดฐานรายได้เดิม ส่งผลให้สังคมไทยมีคุณภาพและมีความเป็นธรรมโดยมีที่ยืนสำหรับทุกคนในสังคมและไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และเป็นการพัฒนาที่เกิดจากการผนึกกำลังในการผลักดันขับเคลื่อนร่วมกันของประชาชนในทุกภาคส่วนของสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบท และสถานภาพการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษารูปแบบ และกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้เชิงเครือข่ายที่ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
4. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาสังคมและผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครสวรรค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างเครือข่ายทางธุรกิจและการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเมืองนครสวรรค์” เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างพื้นที่ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวน 4 กลุ่ม โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีในการรวมเป็นกลุ่มคลัสเตอร์ (Cluster) ในชุมชนเมืองนครสวรรค์ ได้แก่ 1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปปลาบ้านท่าดินแดง ตำบลเกรียงไกร อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ 2) วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพรและถ่านแปรรูป อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ 3) วิสาหกิจชุมชนเครื่องปั้นดินเผาบ้านมอญ ตำบลบ้านแก่ง อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ และ 4) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีแม่บ้านข้าวหลามสันคู ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในแต่ละกลุ่ม โดยคัดเลือกแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจาก ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน ดังนี้ 1) ประธานกลุ่มวิสาหกิจ จำนวน 4 คน 2) รองประธาน จำนวน 4 คน 3) สมาชิก จำนวน 8 คน 4) พัฒนาชุมชนจังหวัด จำนวน 1 คน 5) นักพัฒนาชุมชน จำนวน 4 คน และ 6) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด จำนวน 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 23 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง ใช้เทคนิคการวิเคราะห์และสรุปเนื้อหาเชิงพรรณนา เพื่อให้ได้ข้อมูลการเสริมสร้างเครือข่ายทางธุรกิจและการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเมืองนครสวรรค์

ผลการวิจัย

1. **บริบท และสถานภาพการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครสวรรค์** กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง แต่ในปัจจุบันด้วยสถานภาพการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้การดำเนินงานและการเงินของวิสาหกิจชุมชนค่อนข้างยากลำบากแตกต่างกันออกไป ดังนั้น การส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์จึงต้องพิจารณาและวางแผนให้เหมาะสมกับบริบทและสถานภาพการดำเนินงานของแต่ละวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบและมีการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเหมาะสมเพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืน

2. **รูปแบบ และกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้เชิงเครือข่ายที่ยั่งยืน** พบว่ารูปแบบและกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้เชิงเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์ มีการดำเนินงานที่คล้ายคลึงกันในการวางแผนและการดำเนินงาน โดยมีการรวบรวมข้อมูลและข่าวสารเพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลเพื่อใช้ในการวางแผนและการดำเนินงานต่อไป อย่างไรก็ตาม รูปแบบและกระบวนการพัฒนาองค์ความรู้เชิงเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์อาจมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของกิจกรรมและการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังนั้น การพัฒนาองค์ความรู้เชิงเครือข่ายที่ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์ จึงเป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงของประเทศไทย และเป็นตัวช่วยสนับสนุนในการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

3. **การมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์** พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์เป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนและเพิ่มโอกาสในการร่วมมือและการเติบโตของวิสาหกิจชุมชน การสร้างเครือข่าย การเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรภาครัฐ องค์กรเอกชน มหาวิทยาลัย และหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการวิสาหกิจชุมชน เพื่อรับข้อมูล ความรู้และการสนับสนุนที่ต้องการในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนควรสร้างความร่วมมือกัน ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งปันทรัพยากร การทำกิจกรรมร่วมกัน หรือการส่งเสริมการซื้อขายร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจภายในชุมชนร่วมกัน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายเป็นตัวขับเคลื่อนให้วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์สามารถเติบโตและเจริญรุ่งเรืองไปในทิศทางที่ยั่งยืนและเป็นประโยชน์ทั้งแก่ชุมชนและเครือข่ายในระยะยาว

4. **แนวทางการพัฒนาสังคมและผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครสวรรค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน** พบว่า ประการแรก คือ การเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการพัฒนาธุรกิจ การจัดการเชิงเครือข่ายช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการและลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็น เช่น ทรัพยากร

ที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การตลาด และการเงิน ได้อย่างง่ายดาย **ประการที่สอง** คือ การเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงตลาด การจัดการเชิงเครือข่ายช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถเชื่อมโยงกับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถเข้าถึงตลาดได้อย่างง่ายดาย นอกจากนี้ การเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการที่มีชื่อเสียงในตลาดยังช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความเป็นมืออาชีพของวิสาหกิจชุมชน **ประการที่สาม** คือ การเพิ่มความสามารถในการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์ การจัดการเชิงเครือข่ายช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถแบ่งปันความรู้และประสบการณ์กับผู้ประกอบการและวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการพัฒนาธุรกิจของวิสาหกิจชุมชนในระยะยาว **ประการที่สี่** คือ การเพิ่มความมั่นคงในการดำเนินธุรกิจ การจัดการเชิงเครือข่ายช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการและลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยเพิ่มความมั่นคงในการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ การเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการที่มีชื่อเสียงในตลาดยังช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความเป็นมืออาชีพของวิสาหกิจชุมชน **และประการที่ห้า** คือ การเพิ่มความสามารถในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาด การจัดการเชิงเครือข่ายช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้วิสาหกิจชุมชนสามารถเข้าถึงตลาดได้อย่างง่ายดาย นอกจากนี้ การเชื่อมโยงกับผู้ประกอบการที่มีชื่อเสียงในตลาดยังช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและความเป็นมืออาชีพของวิสาหกิจชุมชน

อภิปรายผล

วิสาหกิจชุมชนเป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญในปัจจุบัน เนื่องจากการสร้างงานและเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างมาก ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ชุมชนสามารถเติบโตและเจริญเติบโตไปพร้อมกับเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างยั่งยืนได้ดังนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงพื้นที่

การพัฒนาสังคมสำหรับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครสวรรค์ จึงต้องเน้นไปที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนในตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเพิ่มความสามารถในการผลิต การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนในตลาด และช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ดังนั้น การพัฒนาสังคมเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการสร้างความเจริญของวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาสังคมที่ดีจะส่งผลต่อการเติบโตของวิสาหกิจชุมชนในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต การพัฒนาสังคมที่ดีจะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนในตลาดและช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในวิสาหกิจชุมชน

จำเป็นต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะและความรู้ของผู้ประกอบการและพนักงานในวิสาหกิจชุมชน โดยการจัดกิจกรรมฝึกอบรมและสัมมนาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้ยังต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำและการบริหารจัดการธุรกิจให้กับผู้ประกอบการและพนักงานในวิสาหกิจชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา” พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน หน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านการให้ความรู้การพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ การสนับสนุนด้านการตลาด และการกำหนดระเบียบต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน นอกจากนี้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในวิสาหกิจชุมชนยังต้องมีการส่งเสริมและพัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของผู้ประกอบการและพนักงานในวิสาหกิจชุมชน โดยการสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จะช่วยเสริมสร้างทักษะและความรู้ของผู้ประกอบการและพนักงานในวิสาหกิจชุมชนให้มีคุณภาพและเป็นไปในทิศทางที่ดีต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนี้อย่างยั่งยืน (ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์, 2560)

2. การพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์

การพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการสร้างรายได้และเพิ่มคุณภาพชีวิตของชุมชน จังหวัดนครสวรรค์เป็นจังหวัดที่มีวัฒนธรรมและศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนได้หลากหลายชนิด เช่น ผลิตภัณฑ์จากเกษตรกรรม ผลิตภัณฑ์จากการทอผ้า และอื่น ๆ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครสวรรค์จึงเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาอย่างถี่ถ้วน นอกจากนี้ การพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนยังต้องคำนึงถึงการตลาดสินค้า โดยควรมีการวางแผนการตลาดที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สินค้าของชุมชนได้รับความนิยมจากผู้บริโภค และสามารถเข้าถึงตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สันยญา เคนาภูมิ ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม พบว่า แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคามประกอบด้วย 1) แนวทางกลยุทธ์เชิงรุก โดยการพัฒนาศักยภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์สู่ระดับประเทศและระดับสากล ขยายช่องทางการจัดจำหน่าย ขยายพัฒนาเครือข่ายทางธุรกิจเพื่อส่งเสริมการกระจายสินค้า 2) แนวทางกลยุทธ์เชิงพัฒนา โดยการเสริมสร้างขีดความสามารถการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สนับสนุนงบประมาณและบุคลากรในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน สร้างความร่วมมือเชิงบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ 3) แนวทางกลยุทธ์เชิงตั้งรับโดยการพัฒนาศักยภาพแรงงานวิสาหกิจชุมชน พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน

ยกระดับมาตรฐานการผลิตให้สูงขึ้นและ 4) แนวทางกลยุทธ์เชิงพลิกแพลง โดยการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง ดังนั้น แนวทางการพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครสวรรค์นั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาความต้องการของตลาด การวิเคราะห์ความสามารถในการผลิต การพัฒนากระบวนการผลิต การตลาดสินค้า และการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนให้เป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพในการแข่งขันในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สัญญา เคนาภูมิ, 2558)

3. การพัฒนาด้านการตลาด

ในการพัฒนาด้านการตลาดวิสาหกิจชุมชน จำเป็นต้องมีการศึกษาตลาดอย่างละเอียด โดยการศึกษาตลาดจะช่วยให้เราเข้าใจลักษณะของตลาดและความต้องการของลูกค้า จากนั้นจึงจะสามารถวางแผนการตลาดได้อย่างเหมาะสม และเพิ่มโอกาสในการขายสินค้าและบริการของวิสาหกิจชุมชน โดยภาครัฐต้องมีส่วนช่วยในการสนับสนุนการดำเนินงานของชุมชน ทั้งแหล่งทุน และการขายสินค้าทางการตลาด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา” พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน หน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านการให้ความรู้การพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ การสนับสนุนด้านการตลาด และการกำหนดระเบียบต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน นอกจากการศึกษาตลาดแล้ว การใช้เทคโนโลยีในการตลาดก็เป็นสิ่งที่สำคัญ ในปัจจุบันเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการตลาด เช่น การใช้โซเชียลมีเดียในการโปรโมทสินค้าและบริการ การใช้เว็บไซต์ในการขายสินค้าและบริการ การใช้แอปพลิเคชันในการสั่งซื้อสินค้าและบริการ ซึ่งการใช้เทคโนโลยีในการตลาดจะช่วยให้วิสาหกิจชุมชนมีโอกาสดำเนินการเข้าถึงลูกค้าได้มากขึ้น ดังนั้น การพัฒนาด้านการตลาดวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครสวรรค์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมาก โดยจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีการศึกษาตลาดอย่างละเอียด การใช้เทคโนโลยีในการตลาด และการสร้างความน่าเชื่อถือในวิสาหกิจชุมชน เพื่อเพิ่มโอกาสในการขายสินค้าและบริการ และสร้างรายได้ให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน (ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์, 2560)

4. ส่งเสริมการพัฒนาด้านเทคโนโลยี

การพัฒนาด้านเทคโนโลยีวิสาหกิจชุมชนเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากในปัจจุบัน เนื่องจากเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวิสาหกิจชุมชนจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจชุมชนได้มากขึ้น ดังนั้น จังหวัดนครสวรรค์จึงต้องมีแนวทางการพัฒนาด้านเทคโนโลยีวิสาหกิจชุมชนอย่างเหมาะสม เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนี้สามารถเติบโตและพัฒนาต่อไปได้อย่างยั่งยืน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการจะช่วยลดเวลาในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการได้มากขึ้น และยังช่วยเพิ่มคุณภาพของผลิตภัณฑ์

และบริการอีกด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรศรี ยงค์อุปพันธ์ ที่ทำการศึกษาวิจัย เรื่องวิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งตนเอง: กรณีศึกษาการแปรรูปผลผลิตจากต้นตาล ชุมชนบ้าน เหล่าขวัญ ตำบลท้อแท้ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้วิสาหกิจชุมชนเกิดการก้าวกระโดดได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น การที่จะให้วิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดนครสวรรค์เติบโตได้อย่างมั่นคงคือการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เช่น การใช้แอปพลิเคชันในการฝึกอบรม การใช้เทคโนโลยีเสมือนจริงในการฝึกงาน การใช้ เทคโนโลยีการเรียนรู้ออนไลน์ ฯลฯ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จะช่วยลดเวลาในการฝึกอบรมและฝึกงาน และยังช่วยเพิ่มความรู้ความสามารถของบุคลากร ในวิสาหกิจชุมชนได้อีกด้วย (พรศรี ยงค์อุปพันธ์, 2546)

5. ส่งเสริมการพัฒนาด้านบัญชีครัวเรือน

บัญชีครัวเรือนเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการเงินของครัวเรือน และเป็น เครื่องมือที่ช่วยให้เราสามารถวิเคราะห์และวางแผนการใช้จ่ายได้อย่างถูกต้อง ในการ พัฒนาด้านบัญชีครัวเรือนวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ จำเป็นต้องมีการสร้างความ ตระหนักในการบริหารจัดการเงินให้กับสมาชิกในวิสาหกิจชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง ของการบันทึกข้อมูลการเงิน การวิเคราะห์และวางแผนการใช้จ่าย และการตรวจสอบ ความถูกต้องของข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้สามารถตรวจสอบและปรับปรุงการบริหารจัดการเงิน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชมภูษ หุ่นนาค และคณะ ที่ได้ ศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มหาสวัสดิ์ ตำบลศาลายา อำเภอฟุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม” พบว่า แนวทางในการ จัดทำบัญชีประกอบด้วย 2 แนวทาง ได้แก่ 1) การให้ความรู้ และสนับสนุน ช่วยเหลือใน การวางระบบการจัดเก็บเอกสารข้อมูลทางการเงิน และ 2) การกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบ ทางบัญชีการเงิน เพื่อเก็บข้อมูล และจัดทำบัญชีอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ การพัฒนาด้าน บัญชีครัวเรือนวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครสวรรค์ยังต้องการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ เงิน เช่น การใช้โปรแกรมบัญชีที่ช่วยให้สามารถบันทึกข้อมูลการเงินได้อย่างรวดเร็ว และถูกต้อง การใช้เครื่องมือวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อช่วยในการวางแผนการใช้จ่าย และการใช้ เทคโนโลยีในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล เพื่อให้การบริหารจัดการเงินมี ประสิทธิภาพและมีความเสถียรภาพในการดำเนินกิจการ (ชมภูษ หุ่นนาค และคณะ, 2563)

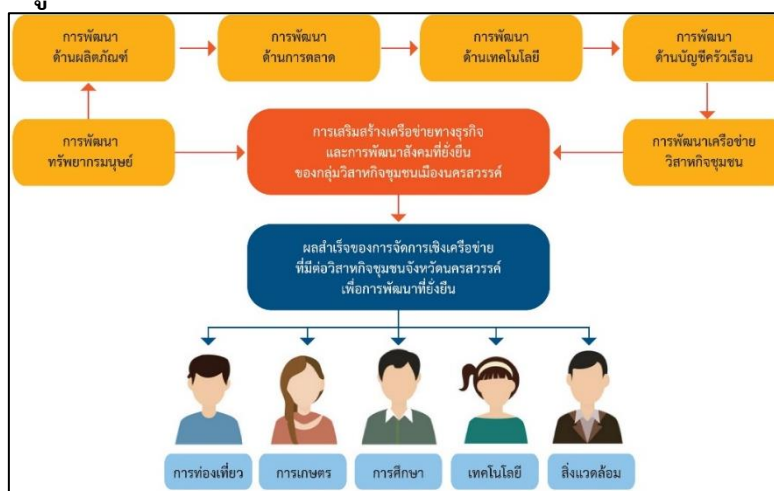
6. การพัฒนาด้านเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

ในการพัฒนาด้านเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จำเป็นต้องมีการสร้างความร่วมมือ ระหว่างชุมชนและหน่วยงานต่าง ๆ เช่น ธุรกิจเครือข่าย องค์กรภาคเอกชน และหน่วยงาน ของรัฐ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และเทคโนโลยี รวมถึงการสนับสนุนทางด้านเงินทุน และเทคโนโลยีให้กับชุมชน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชนใน จังหวัดนครสวรรค์ แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน มีโอกาสขยายตัวเชิง

ธุรกิจได้จึงต้องเริ่มจากผู้นำมีความสามารถ มีธรรมาภิบาล เป็นที่ยอมรับของสมาชิกและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนและสร้างตลาดภายในท้องถิ่น การพัฒนาด้านเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนยังต้องมีการสร้างและพัฒนาทักษะและความรู้ให้กับชุมชน โดยเฉพาะทักษะด้านการตลาด การบริหารจัดการ และการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาธุรกิจ เพื่อให้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดการธุรกิจและสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การพัฒนาด้านเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนยังต้องมีการสร้างและพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์และนวัตกรรมให้กับชุมชน โดยเฉพาะการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของตลาด และสามารถแข่งขันในตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ นฤมล นิราทร ที่กล่าวว่าเครือข่ายเป็นรูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรหลาย ๆ องค์กรที่ต่างก็มีทรัพยากรของตนเอง มีเป้าหมาย มีวิธีการทำงานและมีกลุ่มเป้าหมายของตนเอง บุคคลหรือกลุ่มเหล่านี้ได้เข้ามาประสานงานกันอย่างมีระยะเวลายาวนานพอสมควร นอกจากนี้ยังต้องมีการสร้างและพัฒนาศักยภาพในการตลาดและการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผลิตภัณฑ์และบริการของชุมชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การพัฒนาด้านเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครสวรรค์เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการสร้างความเจริญของชุมชน โดยจำเป็นต้องมีการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและหน่วยงานต่างๆ พัฒนาทักษะและความรู้ให้กับชุมชน สร้างและพัฒนาศักยภาพในการสร้างสรรค์และนวัตกรรม รวมถึงการสร้างและพัฒนาศักยภาพในการตลาดและการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผลิตภัณฑ์และบริการของชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความสามารถในการแข่งขันในตลาดและสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างยั่งยืน (นฤมล นิราทร, 2543)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 การเสริมสร้างเครือข่ายทางธุรกิจและการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืน

วิสาหกิจชุมชนเป็นองค์กรที่มีจุดมุ่งหมายในการสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน โดยการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เติบโตอย่างยั่งยืน จังหวัดนครสวรรค์เป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีวิสาหกิจชุมชนที่ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง โดยมีแนวทางการพัฒนาสังคมอย่างมีเสถียรภาพ ดังนี้

1. การท่องเที่ยว จังหวัดนครสวรรค์มีทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่สวยงามมากมาย ดังนั้น การส่งเสริมการท่องเที่ยวจึงเป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนาสังคมที่สำคัญ วิสาหกิจชุมชนจึงได้ร่วมมือกับท้องถิ่นในการสร้างสรรค์และพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและเป็นเสน่ห์ ทำให้นักท่องเที่ยวมีความสุขในการเดินทางและสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้อย่างเต็มที่

2. การเกษตร เกษตรเป็นอีกหนึ่งกลุ่มอุตสาหกรรมที่สำคัญของชุมชน วิสาหกิจชุมชนจึงได้ร่วมมือกับเกษตรกรในการพัฒนาและส่งเสริมการเกษตรอย่างยั่งยืน โดยการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เช่น การใช้ระบบน้ำหยด การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และการใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและลดต้นทุนในการผลิต

3. การศึกษา การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนาตนเองและชุมชน วิสาหกิจชุมชนจึงได้ร่วมมือกับโรงเรียนในการส่งเสริมการศึกษาอย่างเต็มที่ โดยการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และพัฒนาทักษะของนักเรียน เช่น การจัดโครงการเรียนรู้การเกษตร การจัดโครงการเรียนรู้การท่องเที่ยว และการจัดโครงการเรียนรู้การผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ

4. การเข้าถึงเทคโนโลยี เทคโนโลยีเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและการผลิตสินค้า วิสาหกิจชุมชนจึงได้ร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างเต็มที่ โดยให้ความรู้และการสนับสนุนในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ในการบริหารจัดการ การใช้เครื่องจักรอัตโนมัติในการผลิต และการใช้เทคโนโลยีในการตลาดสินค้า

5. การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชน วิสาหกิจชุมชนจึงได้ร่วมมือกับท้องถิ่นในการส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างเต็มที่ โดยการใช้เทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้พลังงานทดแทน การใช้วัสดุรีไซเคิล และการใช้เทคโนโลยีในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย การเสริมสร้างเครือข่ายทางธุรกิจและการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเมืองนครสวรรค์จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยจะต้องมีการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจและการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยให้มีการส่งเสริมการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และมีการส่งเสริมการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเชิงอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็ง

ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้อย่างมาก ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ การเสริมสร้างเครือข่ายทางธุรกิจและการพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเมือง นครสวรรค์ เป็นการวิจัยเฉพาะพื้นที่ในจังหวัดนครสวรรค์ เพราะฉะนั้นบริบทและ สถานภาพอาจไม่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดทั่วทั้งประเทศไทย ดังนั้น ยังมีประเด็นที่น่าสนใจ เกี่ยวกับการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในหลายแง่และเหตุการณ์ โดยเฉพาะเรื่องการ อนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพราะจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่เศรษฐกิจต้องเผชิญกับความเสี่ยงจากสถานการณ์โควิด-19 ที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมทั่วโลก การพัฒนาสังคมที่ยั่งยืนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่าง ยิ่ง เพราะจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อสังคมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์. (2564). ยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. นครสวรรค์: สำนักงานจังหวัด นครสวรรค์.
- ชมภูษ หุ่นาค และคณะ. (2563). แนวทางการจัดการวิสาหกิจชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณี ศูนย์สาธิตการเกษตร ร้านค้าชุมชน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัด กาญจนบุรี. วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน, 13(2), 21-53.
- ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์. (2560). แนวทางการพัฒนาการ ดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- นฤมล นิราทร. (2543). การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรศรี ยงค์อุประพันธ์. (2546). วิสาหกิจชุมชนกับการพึ่งตนเอง : กรณีศึกษาการแปรรูป ผลผลิตจากต้นตาล ชุมชนบ้านเหล่าขวัญ ตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัด พิษณุโลก. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปะและการ ออกแบบ. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2558). แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์, 2(3), 68-85.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2548). พระราชบัญญัติ
ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการ
คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.

การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่
องค์กรแห่งการเรียนรู้ : กรณีศึกษาโรงเรียนคิชนกวิทยา และ
โรงเรียนบ้านทรัพย์เจริญ จังหวัดจันทบุรี*

APPLYING THE KING'S PHILOSOPHY AND THE PROFESSIONAL
LEARNING COMMUNITY TO THE LEARNING ORGANIZATION: THE
CASE STUDIES OF KITCHAKUTWITTAYA SCHOOL AND
BANSUBCHAROEN SCHOOL, CHANTHABURI PROVINCE

จิรัฏฐิกันต์ จันทร์แทน

Jirattikan Chuntan

อนันต์ สัตย์ธรรม

Anan Sattam

อรพรรณ จันทร์ทอง

Orapan Jantong

กมลชนก เวชสิทธิ์

Kamonchanok Wetchasit

ธีรภัทร หลั่งนาค

Theerapat Langnak

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Rambhai Barni Rajabhat University, Thailand

E-mail: chochaba9@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสถานการณ์การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) สังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการองค์กรแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และ 3) ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนคิชนกวิทยา และโรงเรียนบ้านทรัพย์เจริญ จังหวัดจันทบุรี เป็นวิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ด้านกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ จำนวนทั้งสิ้น 20 คน

*Received 15 June 2022; Revised 4 October 2022; Accepted 5 October 2022

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและสรุปภาพรวม ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานการณ์การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำทางวิชาการ และมีความพร้อมในการขับเคลื่อนการสร้างการเรียนรู้ 1.2) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ศักยภาพการทำงานระบบทีมที่มีประสิทธิภาพ และ 1.3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ครุภัณฑ์ผลงานการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ มี 2 ด้าน คือ 2.1) เป้าหมาย การบริหารจัดการองค์กร ครูนักเรียน บุคลากรทางการศึกษา และ 2.2) ความเข้าใจ มีความเข้าใจแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้และปรับประยุกต์ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และการเรียนรู้ร่วมกันทางวิชาชีพ และ 3) แนวทางการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชา ยุทธศาสตร์พระราชทาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” กับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ส่วนรวมและบรรลุปเป้าหมายร่วมกัน เกิดการพัฒนาบรรทัดฐานและแนวปฏิบัติ (Norm) สู่ความยั่งยืน

คำสำคัญ: ศาสตร์พระราชา, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, องค์กรแห่งการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this article were to: 1) study the situation of building a learning community of professional learning, 2) synthesize the factors affecting to being a learning organization, and 3) study the guidelines to applying the King's philosophy and the Professional Learning Community towards learning organization. The study was qualitative research by document data analysis, using tool of in - depth interview, focus group discussion by selecting a specific sample group of informant such: school administrators, teachers on the process of learning community towards learning organization total 20 persons to content analysis and conclusion. The research was found that: 1) situation of building a learning community of professional learning consists of 3 elements 1 .1) administrative leadership change, academic leadership, and preparation to drive the construction of learning community, 1.2) Collaborative learning is an effective team ability, team system , and 1.3) Teachers' learning and communication will bring about the achievement of building a learning community and carry out learning and communication, 2) factors affecting the organization of professional learning

consisted of 2 aspects: 2.1) goals, organizational management, student teachers, educational personnel, and 2.2) understanding, understanding of the learning organization concept and applying it to is consistent with the school context and learning together professionally. And 3) Approaches to applying the King's science The strategy was bestowed on “Understanding, Accessing, Developing” with the professional learning community to become a learning organization where everyone participates in the development. And focus on common interests and achieve common goals The development of norms and practices (Norm) for sustainability.

Keywords: King's Philosophy, Professional Learning Community, Learning Organization

บทนำ

“เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” พระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ข้างต้น เป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างยิ่งที่ได้พระราชทานให้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของพลกนิกรชาวไทย ประชาชนชาวไทยได้รับรู้ในนาม “ศาสตร์พระราชา” เป็นแนวคิดที่มีความเป็นสากลต่อการดำเนินชีวิต เน้นกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) โดยนำความทุกข์ร้อนของพลกนิกรชาวไทยเป็นปัญหาหลักในการพัฒนาสู่ความก้าวหน้า กำเนิดเป็นแนวพระราชดำริ พระราชกรณียกิจต่าง ๆ นานัปการ พระองค์ทรงหาแนวทางพัฒนา และชี้ทางสว่างให้ เปรียบเสมือนแสงจันทร์ในคืนวันเพ็ญซึ่งเป็นแสงแห่งการพัฒนาที่สว่างไสวท่ามกลางท้องฟ้าอันมืดสนิท ทรงสร้างประโยชน์สุขแก่ปวงประชาราษฎร์ (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2559) ทั้งนี้แนวคิดต่าง ๆ ยังส่งผลถึงมวลมนุษยชาติอย่างมั่นคง สันติสุข และยั่งยืน หลักการทรงงาน ยุทธศาสตร์พระราชนิพนธ์ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ตั้งอยู่บนหลักของวิทยาศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ อย่างมีเหตุผล (สมบัติ นพรัก, 2561) มีการศึกษาวิจัยที่เป็นระบบ โดยพัฒนาผ่านโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สุนันท์ ศลโกสุม และไพฑูรย์ โพธิสาร, 2561) นอกจากนี้ ยังเป็นแนวทางการพัฒนากลุ่มหรือชุมชนให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันบนฐานการปฏิบัติงานตามบริบทของตนเอง ซึ่งแนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) ซึ่งมุ่งให้เกิดจากการรวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานที่ของครูแต่ละคน เป็นกระบวนการที่สร้างการเปลี่ยนแปลงโดยเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลที่สามารถรวมตัวกัน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาร่วมกัน สนับสนุนซึ่งกันและกัน เน้นการทำงานแบบกัลยาณมิตร การร่วมมือร่วมพลัง โดยมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้

อย่างเป็นองค์รวม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) สอดคล้องกับหลักการเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาองค์กรนั่นเอง และเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ (Senge, P., 1990) ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรโดยเฉพาะในสถานศึกษาให้บุคคลสามารถขยายศักยภาพในการสร้างสรรค์สิ่งที่มีคุณค่าได้อย่างต่อเนื่อง สนับสนุนความคิดใหม่ ๆ ให้เติบโตงอกงาม และให้บุคคลทุกระดับในองค์กรได้รู้ว่าจะเรียนรู้ร่วมกันได้ มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นกระบวนการที่มีจุดประสงค์เพื่อการพัฒนาการปฏิบัติงานของคนในองค์กร จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำหลักการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้มาปรับใช้ในการบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างยั่งยืน โดยเน้นหลักการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตกับการทำงานอย่างมีความสุข (มารุต พัฒนา และวิชัย วงษ์ใหญ่, 2562)

โรงเรียนคิซมกุฏวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด ปีการศึกษา 2564 เปิดสอนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 มีนักเรียนจำนวน 722 คน (โรงเรียนคิซมกุฏวิทยา, 2564) และ โรงเรียนบ้านทรัพย์เจริญ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2564 เป็นโรงเรียนขยายโอกาส เปิดสอนนักเรียนระดับชั้นอนุบาล ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีนักเรียนจำนวน 711 คน (โรงเรียนบ้านทรัพย์เจริญ, 2564) โรงเรียนทั้งสองมีบริบทและจำนวนนักเรียนใกล้เคียงกัน แต่ละโรงเรียนมีหลักการในการดำเนินงาน คือ มีการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจร่วมกัน โดยส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี และส่งเสริมครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และจากการพัฒนาระบบการประเมินวิทยฐานะ ว9/2564 ตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู มีการกำหนดลักษณะงานที่ปฏิบัติตามมาตรฐานตำแหน่งครูผู้สอนทุกตำแหน่งต้องมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้งาน (Tasks) ที่จะดำเนินการพัฒนาตามข้อตกลงในหนึ่งรอบการประเมินปีงบประมาณ เน้นการสร้างกระบวนการทัศนในการพัฒนาครูทั้งระบบ ที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับวิชาชีพครูเพื่อให้ครูมีศักยภาพในการพัฒนาผู้เรียนตามสมรรถนะที่สำคัญ สอดรับกับเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา และการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2564) โรงเรียนคิซมกุฏวิทยา และโรงเรียนบ้านทรัพย์เจริญ จังหวัดจันทบุรี เป็นสถานศึกษาที่มีการดำเนินงานที่เด่นชัดทั้งนโยบายและรูปธรรมการปฏิบัติด้านการดำเนินการขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ภายในสถานศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเป้าหมายและจุดเน้นในการพัฒนาครูให้มีวิทยฐานะและเลื่อนวิทยฐานะ พัฒนาครูสู่ครูมืออาชีพ พัฒนาผู้เรียน พัฒนาองค์กรสู่คุณภาพการจัดการศึกษา และพัฒนาโรงเรียนให้ได้คุณภาพตามการประกันคุณภาพด้วยกระบวนการ PLC

ปีการศึกษา 2564 เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่เกิดวัฒนธรรมการทำงานแบบร่วมแรงร่วมใจกัน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียนอย่างมีความสุข ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น สามารถพัฒนาระบบการบริหารโรงเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ยั่งยืน และเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อไปได้ อีกทั้งการดำเนินการดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวทางของศาสตร์พระราชาที่เป็นนโยบายที่โรงเรียนได้น้อมรับเป็นแนวทางการขับเคลื่อนอยู่แล้ว การถอดบทเรียนเพื่อศึกษาถึงบทเรียนแนวปฏิบัติเพื่อขยายผลจึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญ (มณฑลสรไกรนิติกุล, 2562)

ดังกล่าวนั้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพพบว่า เป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาอย่างก้าวหน้าขององค์กร เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งพัฒนาเป้าหมายเดียวกันจะเกิดความสุขในการปฏิบัติงานซึ่งแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับศาสตร์พระราชาที่ “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญและมุ่งศึกษาเพื่อน้อมนำมาเป็นแนวทางสำคัญในการบริหารจัดการให้เกิดบรรทัดฐานเป็นหลักปฏิบัติขององค์กร เพื่อสร้างให้เกิดความสำเร็จอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์ การสร้างการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนคิฆภูมิวิทยา และโรงเรียนบ้านทรัพย์เจริญ จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการองค์กรแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนคิฆภูมิวิทยา และโรงเรียนบ้านทรัพย์เจริญ จังหวัดจันทบุรี
3. เพื่อศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนคิฆภูมิวิทยา และโรงเรียนบ้านทรัพย์เจริญ จังหวัดจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study Method) ซึ่งเป็นการวิจัยแบบเฉพาะเจาะจง ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือในการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 4 คน และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 16 คน โดยมีหลักเกณฑ์การเลือกคือ เป็นผู้มีอายุ 25 ปี ขึ้นไป มีความรู้ ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ในขับเคลื่อนงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างน้อย 5 ปี และเป็นผู้นิติให้ข้อมูลตลอดกระบวนการวิจัย มีขั้นตอนการศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาสถานการณ์ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนคิซมณูวิทยา และโรงเรียนบ้านทรัพย์เจริญ จังหวัดจันทบุรี คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัยประกอบด้วย 1) ข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) โดยการทบทวนวรรณกรรม ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ ตำรา บทความ รายงาน สภาพบริบทของโรงเรียนคิซมณูวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด โรงเรียนบ้านทรัพย์เจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ และการประเมินสถานการณ์ 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In - dept interview) ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกซึ่งให้ผู้เชี่ยวชาญด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้านภาษา และวิจัย จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วนำไปหาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ได้เท่ากับ 0.67 - 1.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ได้ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, L. J., 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดถือว่าแบบสัมภาษณ์มีคุณภาพนำไปใช้ได้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2546) และจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ 1) ข้อมูลพื้นฐาน 2) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และ 4) การจัดการเรียนการสอน เป็นการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 4 คน และนำข้อมูลที่สังเคราะห์ได้ไปสู่การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อสรุปองค์ความรู้ทางวิชาชีพ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครูผู้สอน การเลือกแบบเจาะจง จำนวน 16 คน โดยได้กำหนดคุณภาพทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มไว้ คือ 1) เป็นบุคลากรทางการศึกษา 2) เป็นครูผู้สอนที่ร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 3) เป็นผู้มีความยินดีและให้ความร่วมมือให้ข้อมูลในการวิจัย และ 4) การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (Participatory observation) เป็นการเข้าไปสำรวจและสังเกตการณ์พื้นที่ดำเนินการวิจัยจริง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Person) กับกลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนคิซมณูวิทยา และโรงเรียนบ้านทรัพย์เจริญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์โครงสร้าง (Structured Interview Form) และการสนทนาแบบเจาะประเด็นกับ โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Person) ผู้วิจัยทำการประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลและเนื้อหา (Content Analysis)

2. การสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อองค์ความรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนคิซมณูวิทยา และโรงเรียนบ้านทรัพย์เจริญ จังหวัดจันทบุรี การดำเนินการขั้นตอนนี้จะเป็นการสังเคราะห์ปัจจัยหลังจากได้ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Person) ผู้วิจัยทำการประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลและเนื้อหา (Content Analysis)

3. การศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนคิณภูมิวิทยา และโรงเรียนบ้านทรัพย์เจริญ จังหวัดจันทบุรี การดำเนินการขั้นตอนนี้ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลของการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ทั้งจากการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม การกำหนดความหมาย การแยกแยะองค์ประกอบ การเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ และการตรวจสอบข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation) โดยการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) เป็นการเปรียบจากมุมมองหลาย ๆ ด้านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล สุดท้ายเป็นการนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Descriptive Analysis) และสรุปภาพรวม

ผลการวิจัย

1. ศึกษาสถานการณ์ การสร้างการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนคิณภูมิวิทยา และโรงเรียนบ้านทรัพย์เจริญ จังหวัดจันทบุรี จากการศึกษาพบว่าการสร้างการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เมืองประกอบที่ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อสถานศึกษา ดังนี้

1.1 ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ลงสู่ห้องเรียน เป็นผู้นำขับเคลื่อนการสร้างการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพด้วย เป็นผู้นำที่มีความสามารถในการจัดการ ตระหนักถึงความต้องการของผู้ตามและกระตุ้นผู้ตามให้เกิดจิตสำนึก ยกระดับความต้องการของผู้ตามให้สูงขึ้นตามลำดับขั้นความต้องการ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงยังเปลี่ยนแปลงความเชื่อและทัศนคติของผู้ตาม สร้างแรงบันดาลใจ เกิดการตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ส่วนรวมและมุ่งที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

1.2 การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) ให้มีศักยภาพเพื่อการทำงานระบบทีม (Team Work) ที่มีประสิทธิภาพ การทำงานเป็นทีมที่มีความสำคัญมากต่อความสำเร็จที่ยั่งยืนของสถานศึกษา สมาชิกในชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันร่วมเรียนรู้และใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่เกื้อหนุนกันอย่างต่อเนื่องเต็มศักยภาพ พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาความท้าทายและความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วได้อย่างมั่นใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ร่วมทีมต่างมีเข้าใจและมีความพึงพอใจในการทำงาน จนเกิดผลงานครู นวัตกรรมการเรียนรู้ที่พิสูจน์จากฝีมือการสอนและผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (Teacher as a key success)

1.3 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Share and Learn) เมื่อสิ้นสุดในแต่ละภาคเรียนหรือแต่ละปีการศึกษาโรงเรียนจัดให้ครูได้นำผลงานการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้มาแลกเปลี่ยน

เรียนรู้กัน การดำเนินการในรูปแบบ PLC พบว่า เกิดผลดีทางวิชาชีพครู และผู้เรียนที่มุ่งพัฒนาการเรียนรู้เป็นสำคัญ ซึ่งนำไปสู่การหาผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของครูผู้สอน

สอดคล้องกับผู้บริหารให้ข้อมูลว่า “ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะความเป็นผู้นำทางวิชาการ ลงสู่ห้องเรียน โดยร่วมกันวางแผนและนำไปสู่การปฏิบัติ ขับเคลื่อนการสร้างการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ”

“ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีต้องมีความเป็นผู้นำ มีความสามารถในการบริหารจัดการ มีความยืดหยุ่นในการทำงาน เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม และควรตระหนักถึงความต้องการและกระตุ้นให้ผู้สอนให้เกิดจิตสำนึกผลประโยชน์ส่วนรวม”

สอดคล้องกับครูให้ข้อมูลว่า “ผู้บริหารจะฝึกให้ครูมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล พร้อมทั้งจะเผชิญกับปัญหาความท้าทายและความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว และให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ส่วนรวมและมุ่งที่จะบรรลุเป้าหมายร่วมกัน”

และ “กระบวนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ PLC เป็นแนวทางการพัฒนาการตนเองร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้เกิดสาระความรู้ เช่น คู่มือการปฏิบัติงานแนวทางการปฏิบัติ งานวิจัย หนังสือ ตำรา ถือได้ว่าความรู้ที่ได้เหล่านี้นำมาต่อยอดความรู้เป็น Best Practice ของโรงเรียน”

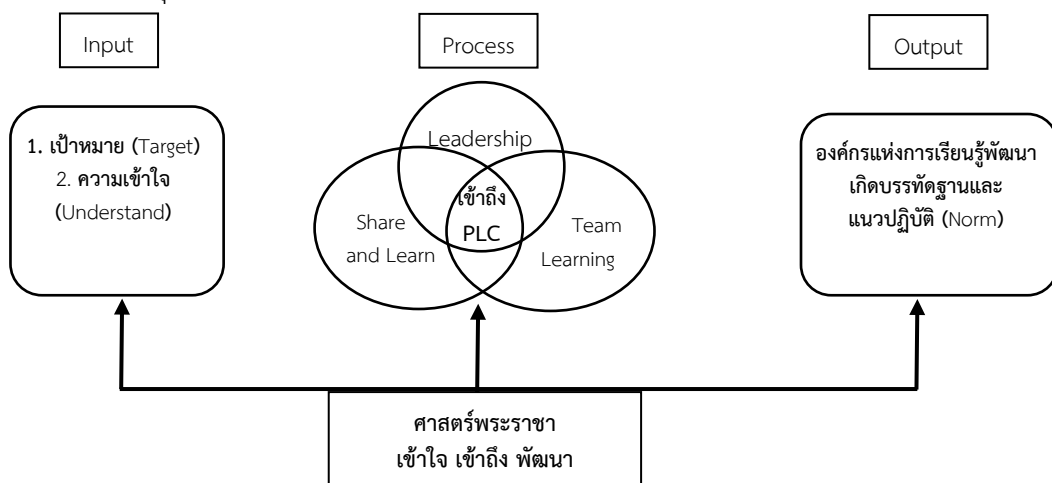
2. การสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โรงเรียนคิชนกภูวิทยา และโรงเรียน บ้านทรัพย์เจริญ จังหวัดจันทบุรี จากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม มีผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ซึ่งคณะผู้วิจัยจึงได้ทำการสังเคราะห์จากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ จากการสังเคราะห์ปัจจัยบางข้อมีความสอดคล้องกันหรือมีความหมายไปในทิศทางเดียวกัน คณะผู้วิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้มีจำนวน 2 ข้อ ได้แก่

2.1 เป้าหมาย (Target) มุ่งพัฒนาการบริหารจัดการองค์กร ครูนักเรียน บุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และหลักการบริหาร ส่งผลให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่การเป็น School as learning organization โดยนำข้อมูลที่ได้มากำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ หรือแนวทางที่จะใช้เป็นรูปแบบ และกิจกรรมที่จะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน (mutual learning) รวบรวมทรัพยากรแห่งการเรียนรู้ที่เข้าถึงได้ง่ายและสะดวกต่อการใช้เป็นสถานที่แลกเปลี่ยนถ่ายทอดความรู้ระหว่างกัน

2.2 ความเข้าใจ (Understand) เข้าใจแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนยุคให้มีความสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และการเรียนรู้ร่วมกันในทางวิชาชีพ มีกระบวนการในการจัดการความรู้ คือ 1) สร้างและค้นหาความรู้ จากสิ่งที่มีอยู่แล้วในองค์กร หรืออาจต้องแสวงหาจากแหล่งภายนอกโดยการเรียนรู้จากผู้อื่น 2) จัดเก็บความรู้และรวบรวมความรู้อย่างเป็นระบบ 3) แบ่งปัน แลกเปลี่ยน กระจาย ถ่ายโอนความรู้หลายรูปแบบและหลายช่องทาง และ 4) ใช้ประโยชน์จากความรู้โดยการนำไปประยุกต์ใช้งานให้เกิดประโยชน์และเป็นผลสัมฤทธิ์ โดยการจัดระบบและพัฒนาความรู้อย่างสรรค์สร้างจนเกิดนวัตกรรม โดยนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามาช่วยจัดการ ทำให้เกิดความสะดวก รวดเร็วและเข้าถึงได้อย่างกว้างขวาง

3. ศึกษาแนวทางการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ โรงเรียนคิซมณวิทย์วิทยา และโรงเรียนบ้านทรัพย์เจริญ จังหวัดจันทบุรี ได้การดำเนินการจัดกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ตามโครงสร้างการบริหารงานจากบนลงล่าง โดยโรงเรียนได้ดำเนินงานโครงการมาอย่างต่อเนื่อง การขับเคลื่อนการดำเนินการจัดกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สรุปแนวทางการประยุกต์ด้วยกระบวนการดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

จะเห็นว่า แนวทางการดำเนินการจัดกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่มีปัจจัยหลัก 2 ด้านที่ต้องสร้างความเข้าใจร่วมกัน ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ประกอบด้วย 1) เป้าหมาย (Target) มุ่งพัฒนาการบริหารจัดการองค์กร และ 2) ความเข้าใจ (Understand) เข้าใจการดำเนินการจัดกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ จากการวิเคราะห์ข้อมูล และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พบว่าการเข้าถึงการดำเนินการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งครูผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) ผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง 2) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และ 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพราะหัวใจหลักของการเรียนรู้ของครูรูปแบบหนึ่งที่สำคัญ คือการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เกิดแนวทางการพัฒนาการตนเองร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพทำให้เกิดสาระความรู้ (Knowledge Asset) ขึ้น เช่น คู่มือการปฏิบัติงานแนวทางการปฏิบัติ นวัตกรรม งานวิจัย หนังสือ ตำรา เป็นต้น ซึ่งความรู้ที่ดีสามารถ ต่อยอดความรู้เป็น Best Practice ของโรงเรียน และนำความรู้ไปเผยแพร่ให้กับผู้ที่สนใจนำไปใช้โดยประเด็นสำคัญที่ขาดไม่ได้คือ ความรู้ต้องมีการประเมินทบทวนอย่างสม่ำเสมอ จึงเกิดเป็นกระบวนการความรู้ อย่าง เป็นระบบสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ทุกคนมีส่วนร่วม พัฒนา โดยที่ไม่ยึดถือเอาความต้องการของตนเองเป็นสำคัญ แต่จะมีความเห็นอกเห็นใจ เปิดใจรับฟัง ร่วมสนทนาร่วมกัน ร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เกิดการสร้างบรรทัดฐานและแนวปฏิบัติ (Norm) ในโรงเรียนในระดับที่เหมาะสมที่เป็นทางเลือกหนึ่ง ส่งผลให้โรงเรียนเกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืนต่อไป

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 1 แสดงให้เห็นว่าจากสภาพปัญหา และสถานการณ์การดำเนินงานการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ดังกล่าวข้างต้น ความเห็นของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ สอดคล้องกับ ปราณี นาคทอง ซึ่งได้กล่าวถึงการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในวิกฤติการณ์โควิด 19 ในการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองนักเรียนเพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างถาวรสู่นักเรียน มีองค์ประกอบของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ร่วม 2) ทีม และเครือข่ายการเรียนรู้ และ 3) การจัดการความรู้ ทั้งนี้การส่งเสริมแหล่งเรียนรู้และเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในวิกฤติการณ์โควิด 19 ด้วยวิธีการกระชับหลักสูตร เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียน ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และสอนอย่างมีแผนที่เหมาะสม ยกระดับการประเมินเพื่อการพัฒนา (ปราณี นาคทอง, 2565) การประเมินเพื่อรับผิได้รับชอบผ่านการจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพใน

วิกฤติการณ์โควิด 19 และในการจัดโครงสร้างและเงื่อนไขสนับสนุน ดังที่ Stoll, L., et. all. และ Hord, S.M. กล่าวถึงผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้นำทางวิชาการจัดสรรเวลาและสถานที่เพื่อให้ครูวางแผน ประสานงาน และทำงานร่วมกัน เพื่อให้ครูผู้สอนมีกำลังใจ มีการไว้วางใจยอมรับนับถือ มีการยกย่องชมเชย มีการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน สนับสนุนการเรียนการสอน มีงบประมาณเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้โรงเรียนเกิดประสิทธิผล องค์ประกอบเหล่านี้จะส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อการพัฒนาทางวิชาชีพของครู (Stoll, L. et al., 2006); (Hord, S. M., 1997) และ เซ็งเก้ ได้กล่าวถึงกระบวนการการเรียนรู้ของชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ประกอบด้วย 1) เข้าใจตนเอง คือ พลังแห่งความมุ่งมั่น (Capacity of Aspire) การมีพลังแห่งความมุ่งมั่นตั้งใจนั้นเป็นเสมือนเข็มทิศที่ชี้ให้เห็นทิศทางที่ต้องการอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญขององค์การการเรียนรู้ 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วม คือ การสร้างเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้สามารถมองเห็นภาพและมีความต้องการที่จะมุ่งไปในทิศทางเดียวกัน โดยเอาแต่ละบุคคลในองค์กรมาเชื่อมโยงเข้าหากัน จนกระทั่งค้นพบว่า เป้าหมายสูงสุดที่เราต้องการคืออะไร และรวมพลังทำสิ่งนี้ให้เกิดขึ้น 2) ความเชี่ยวชาญของบุคคล คือ เราจำเป็นต้องฝึกฝนและเอาชนะตนเองให้ได้ ทำให้ตนเองมีศักยภาพไม่มีที่สิ้นสุด เหมือนอย่างพระพุทธเจ้าว่าไว้ มนุษย์ที่ประเสริฐ คือ มนุษย์ที่ฝึกฝนตนเอง หมายความว่า เราเชื่อว่าทุกคนมีพุทธะอยู่ในตัว ทุกคนสามารถมีศักยภาพสูงสุดให้เกิดขึ้นได้ ต้องการวินัยในการฝึกฝนมาก 2) เข้าใจผู้อื่น คือ การสนทนาอย่างใคร่ครวญลึกซึ้ง (Reflective and Generative Conversation) มีการครุ่นคิดพินิจลึก ๆ และตั้งคำถามเป็นช่วง ๆ เมื่อสนทนาเสร็จแล้วขยายผล ต่อยอด เชื่อมโยง กลุ่มก็จะมีความคิดและมุมมองใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการ PLC การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมเป็นการเรียนรู้และเติบโตไปด้วยกัน เชื่อในศักยภาพของกันและกัน และพร้อมที่จะยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นไปด้วยกัน ซึ่งแก่นของเรื่องคือการสนทนาอย่างลุ่มลึก แบบแผนทางความคิด การมีสติ การเห็นอารมณ์ตนเอง ท้ายที่สุดจะเกี่ยวกับเรื่องของจิตวิญญาณและความเป็นตัวเรา ซึ่งตัวตนของเราจะปรากฏตัวอย่างง่าย ๆ และ 3) เข้าใจโลก คือ การเห็นภาพรวมทั้งหมด (Conceptualization) และจับแบบแผนของเรื่องราวต่าง ๆ ที่ซับซ้อนได้ เข้าใจความซับซ้อน เพราะโลกเราซับซ้อน เปลี่ยนแปลงเร็ว ทุกอย่างเคลื่อนไปตลอดเวลาเราสัมผัสด้วยแนวทางที่สำคัญ คือ การคิดเชิงระบบ เพราะสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกล้วนเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน เห็นสิ่งต่าง ๆ เป็นองค์รวม มีผลกระทบต่อกันและกัน เข้าใจว่าเราเป็นส่วนหนึ่งในระบบ (Senge, P., 1990)

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 2 จะเห็นได้ว่า จากการสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ จากความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง สอดคล้องกับ เซ็งเก้ ที่กล่าวถึงแนวคิดกฎ 5 ข้อ ที่กล่าวถึงทักษะในการพัฒนาตนเองเพื่อบรรลุเป้าหมาย

(personal mastery) เปรียบเหมือน “*ต้นทางสำคัญ*” หรือ “*จิตวิญญาณ*” ขององค์กรแห่งการเรียนรู้ ที่เกิดจากการทุ่มเทแรงกาย แรงใจ ดึงศักยภาพของครูทุกคนในองค์กร เพื่อเรียนรู้ในการพัฒนาความเป็นเลิศในทักษะที่ตนเองเลือก ซึ่งนำไปสู่ความผูกพันที่จะสร้างความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ภายใต้บริบทต่าง ๆ ในองค์กร และส่งผลต่อการแบ่งปันความรู้และการสร้างความรู้ในองค์กร (knowledge sharing and knowledge creation) ความสัมพันธ์กับ 1) การคิดเชิงระบบ เพื่อการสร้างกรอบแนวคิดจากความรู้ที่ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ที่ต้องอาศัยพลังขับเคลื่อนของผู้นำองค์กรและความร่วมมือของทุกฝ่าย ที่จะทำให้การทำงานในองค์กรเห็นภาพการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน 2) วิสัยทัศน์ร่วมทุกคนต้องมีส่วนร่วมกันสร้างความผูกพันกระตุ้นการเรียนรู้สื่อนาคตร่วมกันในองค์กร และสิ่งที่สำคัญต่อการเรียนรู้ และ 3) การเรียนรู้ของทีมที่ทุกคนมีการแบ่งปันประสบการณ์ ร่วมสนับสนุนการเรียนรู้การสร้างความรู้ให้กับองค์กร (Senge, P., 1990) และ มณฑล สรไกรกิติกุล ได้กล่าวว่าผลประโยชน์องค์กรแห่งการเรียนรู้ 5 ด้าน ซึ่งภาวะผู้นำที่มีคุณภาพจำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจ สร้างความร่วมมือ และส่งเสริมบรรยากาศในการทำงานเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย ผลที่เป็นข้อสรุปจากกิจกรรมการเรียนรู้จากการปฏิบัติของแต่ละกลุ่มนั้นเป็นการให้ข้อมูลเชิงลึกและสะท้อนสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นที่เป็นรายละเอียดมากขึ้นขององค์กร ทำให้สมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความเข้าใจและเห็นภาพรวมของการทำงานในองค์กรมากยิ่งขึ้น และเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรได้มีการตีความ วิเคราะห์ และขยายมุมมองจากการเปิดใจรับฟังและการมีส่วนร่วมของสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มจนทำให้แต่ละคนนั้นเกิดความเข้าใจและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่เป็นมุมมองของตนเองที่เกิดขึ้นจริงจากการปฏิบัติงานในองค์กร โดยสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมจนกระทั่งเกิดเป็นข้อสรุปของแต่ละกลุ่มขึ้นมาเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนหัวใจของการวินิจฉัยองค์กรที่ต้องทำให้ผู้ปฏิบัติงานในองค์กรเองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำ งานเพื่อให้ได้ข้อสรุปหรือผลของการวินิจฉัยด้วยตนเอง (มณฑล สรไกรกิติกุล, 2562)

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 แสดงให้เห็นว่า แนวการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่องค์กรแห่งการ สอดคล้องกับ วงษ์สิริ เรืองศรี และคณะ กล่าวว่าการศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ของการจัดการเรียนรู้ในการจัดการตนเองตามศาสตร์พระราช่า ที่มีการจัดการตนเองในชุมชน กำหนดทิศทางเป้าหมายในการพัฒนาทุกคนได้ร่วมในการตัดสินใจในการบริหารจัดการชุมชนในทุกด้าน จึงสามารถจัดการปัญหา มีการจัดการอย่างเป็นรูปธรรมจนเกิดความยั่งยืน ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เป็นเหมือนล้อรถในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนมีกิจกรรมที่เป็นองค์กรร่วมกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ร่วมกันของคนในชุมชนด้วยทุนทางทรัพยากร

และศักยภาพของชุมชนอย่างพอเพียง พึ่งพาตนเองได้ มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกชุมชนบนพื้นฐานการเคารพความหลากหลายทางวัฒนธรรม การดำเนินกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ปรับประยุกต์ใช้กับศาสตร์พระราชา เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา (วงษ์ศิริ เรื่องศรี และคณะ, 2563) และสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน). ได้กล่าวถึง เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ว่า “เข้าใจ” คือ เข้าใจปัญหา เข้าถึงผู้คน และพื้นที่ (Empathize) แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงการให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นอันดับแรก ควบคู่กับการศึกษาและทำความเข้าใจสภาพสังคมและภูมิศาสตร์ของแต่ละพื้นที่ เข้าใจถึงปัญหา สะท้อนให้เห็นวิถีคิดแบบนักสังคมและมานุษยวิทยา ในกระบวนการ PLC อาศัยการพัฒนาองค์กรแบบร่วมกันคิด ร่วมกันทำไปจนถึงอารมณ์ความรู้สึกของบุคคล สร้างความเข้าใจกระบวนการดังกล่าวอย่างเป็นระบบ โดยใช้วิธีการที่หลากหลายทั้งในระดับทฤษฎีและการวิจัยเชิงประจักษ์ มีวิธีการพิจารณาอย่างรอบด้าน ขณะเดียวกันก็เจาะลึกเฉพาะเรื่อง เฉพาะกลุ่มทั้งในระดับปัจเจกและชุมชน มีการระบุความต้องการ (Define) ความเข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้ จะต้องทำงานร่วมกับความสามารถในการมองความสัมพันธ์โดยรวม เพื่อนำไปสู่การระบุความต้องการที่แท้จริง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวิถีคิดแบบนักวิเคราะห์และวิถีคิดเชิงระบบ ที่ทำหน้าที่ศึกษาปัญหาและความต้องการขององค์กรในการกำหนดบุคคล ข้อมูลการประมวลผล การสื่อสารนักวิเคราะห์ที่ดีควรมีความรู้หลายด้าน คือความรู้ในเรื่องที่กำลังวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ นักวิเคราะห์เป็นคนช่างสังเกต และช่างถามเพื่อจะได้สามารถทราบความต้องการและระบุปัญหาในการจัดการเรียนรู้ได้ การสร้างความเข้าใจ จะต้องหมั่นประชุมเป็นเนืองนิตย์ มีความพยายาม เอาใจในงานต่าง ๆ ใช้แนวทางการสื่อสารสัมพันธ์ และมีการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงานอยู่เสมอ ในการเรียนรู้เป็นทีม องค์กรต้องร่วมแรงร่วมใจเพื่อสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพที่มีแบบแผนความคิดในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้ได้มากที่สุด “เข้าถึง” คือ ค้นหาแนวทางแก้ปัญหา (Ideate) เมื่อระบุโจทย์ได้อย่างแม่นยำ การคิดหาทางเลือกจึงสามารถทำได้ ด้วยวิถีคิดแบบนักวิทยาศาสตร์ มีกระบวนการคิดเชิงเหตุผล โดยเริ่มตั้งแต่ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล การตั้งสมมติฐาน การทดสอบ และการสรุปผลตามลำดับ ซึ่งเราสามารถนำมาปรับใช้ในการขับเคลื่อน PLC ไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา โดยมีวิสัยทัศน์เชิงอุดมการณ์ทางวิชาชีพร่วมกัน การเข้าถึงจะต้องใช้เทคนิควิธีการขั้นสูง เพื่อพัฒนาองค์กร โดยต้องสร้างบรรยากาศในการพูดคุยอย่างกัลยาณมิตร เพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน มีการสะท้อนผลจนทำให้เกิดนวัตกรรม และผู้สร้างนวัตกรรมที่ไม่ปิดกั้นความเป็นไปได้ โดยมีตัวช่วยสำคัญคือความรู้ในด้านต่าง ๆ และการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมส่งผลให้มีบุคคลที่

รอบรู้ในองค์กร ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ ผูกพัน ปฏิบัติ และเรียนรู้อย่างต่อเนื่องไปตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเองอยู่เสมอ “พัฒนา” คือ พัฒนาต้นแบบ (Prototype) หนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการออกแบบ คือ การพัฒนาต้นแบบสำหรับเปลี่ยนความคิดให้เป็นรูปเป็นร่าง ทั้งเพื่อทดสอบความคิดตั้งต้นและเพื่อนำไปทดสอบการใช้งานจริง ในขั้นตอนนี้ ต้องอาศัยทั้งการค้นคว้าทางด้านเทคนิค และความคิดแบบไม่ยอมแพ้ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นวิธีคิดแบบนักประดิษฐ์ เกิดแนวคิดสร้างสรรค์พัฒนาเป็นนวัตกรรม ที่เกิดจากการใช้ประสบการณ์ตรง จนตกผลึกความรู้ และเกิดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในกระบวนการ PLC ทำให้เกิดนวัตกรรมที่ได้จากความต้องการใช้งานเพื่ออำนวยความสะดวกซึ่งอาจสามารถนำไปต่อยอด ตอบสนองความต้องการการใช้ประโยชน์กับผู้เรียนโดยตรง และ5) ทดสอบ (Test) เมื่อได้ต้นแบบแล้วสิ่งสำคัญในการนำไปใช้จริง ก็คือ วิธีคิดแบบนักทำ ในกระบวนการ PLC คือการลงมือทำ รู้ลึก รู้จริง ด้วยการลงมือปฏิบัติ มีเป้าหมายชัดเจนว่ามีความต้องการอะไร อย่างไร เพื่อใคร มีโครงสร้างที่สนับสนุนการก่อเกิดและคงอยู่ของกระบวนการ PLC จัดการดำเนินการที่ต่อเนื่อง มุ่งความยั่งยืน ปัจจัยเงื่อนไขสนับสนุนตามบริบทชุมชน มีโครงสร้างองค์กรแบบไม่รวมศูนย์ จะเห็นได้ว่าการพัฒนา ถือเป็นความสำเร็จสูงสุดตามเป้าประสงค์ของการพัฒนางาน ส่งผลให้องค์กรแห่งการเรียนรู้มีการคิดเชิงระบบบูรณาอย่างสร้างสรรค์ได้องค์ความรู้ใหม่ เป็นการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงในพื้นที่ มีความยืดหยุ่นและหวังผลในทางปฏิบัติ บวกกับการนำความรู้ใหม่มาปรับปรุงต้นแบบอย่างต่อเนื่อง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่แท้จริง นั่นคือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้คนให้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน ดังนั้น ศาสตร์พระราชาเปรียบเสมือน “เข็มทิศ” สร้างให้เกิดกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ด้วยความเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ผลสำเร็จที่ภาคภูมิใจในชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือ การค้นพบองค์ความรู้ที่เกิดจากการบ่มเพาะความรู้และความคิดสร้างสรรค์ ที่ขยายผลและพัฒนาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ จนเกิดบรรทัด รอบด้าน ลึกซึ้ง ทำให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน), 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ศาสตร์พระราชาเป็นพื้นฐานหลักการพัฒนาปัจเจกบุคคลและการพัฒนาองค์กรที่สำคัญและสามารถประยุกต์ใช้ได้หลากหลาย การศึกษาถึงหลักการพื้นฐานให้เข้าใจอย่างถ่องแท้แล้วจะสามารถประยุกต์ใช้กับเครื่องมือการบริหารองค์กรอื่น ๆ ได้อย่างสอดคล้องกัน ผลการศึกษาได้สะท้อนให้เห็นว่าแนวทางการดำเนินการจัดกระบวนการชุมชนการเรียนรู้สู่องค์กรแห่งการ

เรียนรู้ทางวิชาชีพ มีปัจจัยหลัก 2 ด้านที่ต้องสร้างความเข้าใจร่วมกัน ที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ การมุ่งถึงเป้าหมาย (Target) มุ่งพัฒนาการบริหารจัดการองค์กร และการมีความเข้าใจ (Understand) เข้าใจการดำเนินการจัดการกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ นอกจากนี้ ประกอบด้วยหลักการสำคัญคือผู้บริหารเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เกิดการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และสุดท้ายคือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งนี้ทั้งหมดเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาองค์กร และตั้งอยู่บนฐานของการเข้าใจ เข้าถึง และนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้มีความต่อเนื่องและเกิดความยั่งยืน ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้คือ การประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็นหลักการและกระบวนการสำคัญสำหรับผู้บริหารและครูผู้สอนจะต้องสร้างการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนให้เกิดขึ้นตลอดเวลาและพัฒนาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้พัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืนต่อไป และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปคือ ควรมีการพัฒนาวิจัยและพัฒนาเพื่อศึกษาและพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายการประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราชากับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 และควรมีการศึกษารูปแบบการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในระดับสถานศึกษา ที่ส่งเสริมให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีการแสวงหาความรู้และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้สำเร็จลงด้วยดี เกิดขึ้นได้ด้วยความร่วมมืออย่างดียิ่ง จากผู้บริหาร คณะครู โรงเรียนศิษย์คุณวุฒวิทยา และโรงเรียนบ้านทรัพย์เจริญ ผู้ให้ข้อมูลภาคสนาม ขอขอบคุณด้านวิชาการครั้งนี้ แต่ ดร.กมลวรรณ อนันต์ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนศิษย์คุณวุฒวิทยา (ผู้ล่งลับ) หากดวงวิญญาณของท่านได้รับรู้ คณะผู้วิจัยทุกคนขอขอบพระคุณ เพราะท่านเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจในการทำบทความวิจัยเรื่องนี้ และขอดวงวิญญาณของท่านสู่สุคติภพ ด้วยเทอญ

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาการพิมพ์.
- ปราณี นาคทอง. (2565). การจัดการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในวิกฤติการณ์โควิด 19. วารสารบรรณการศึกษาศาสตร์และมนุษยสังคมศาสตร์, 3(1), 63-69.
- มณฑล สรไกรกิติกุล. (2562). การวินิจฉัยองค์กรเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. สถาบันวิจัยเศรษฐกิจจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 18(2), 1-13.

- มารุต พัฒนา และวิชัย วงษ์ใหญ่. (2562). การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- โรงเรียนคิซมกุฎวิทยา. (2564). แผนปฏิบัติการประจำปี 2564. จันทบุรี: โรงเรียนคิซมกุฎวิทยา.
- โรงเรียนบ้านทรัพย์เจริญ. (2564). แผนปฏิบัติการประจำปี 2564. จันทบุรี: โรงเรียนบ้านทรัพย์เจริญ.
- วงศ์สิริ เรืองศรี และคณะ. (2563). ศาสตร์พระราชา ศาสตร์แห่งแผ่นดิน ศาสตร์แห่งการก่อเกิด“การพัฒนาชุมชน”. วารสารมหาจุฬานาครทรรศ, 7(12), 264-279.
- สมบัติ นพวิทย์. (2561). ศาสตร์พระราชาสู่การพัฒนาศาสตร์การบริหาร. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2564). คู่มือการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่ง และวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตำแหน่งครู. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (องค์การมหาชน). (2561). สร้างเศรษฐกิจไทยด้วยความคิดสร้างสรรค์. นิตยสารส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ผลักดันเศรษฐกิจไทย โดย CEA, 9(12), 1-15.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: บริษัทเฟื่องฟ้า พริ้นติ้ง.
- สุนันท์ ศลโกสม และไพฑูรย์ โพธิ์สาร. (2561). ศาสตร์พระราชากับการพัฒนาการศึกษา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิร. 4(supplement), 1(1), 10-11.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2559). ตามรอยพระยุคลบาทครูแห่งแผ่นดิน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing (5th ed.). New York: Harper Collins. Publishers.
- Hord, S. M. (1997). Professional learning communities: communities of continuous inquiry and improvement. Southwest Educational Development Laboratory, Austin: Texas.
- Senge, P. (1990). The fifth discipline : The art and practice of the learning organization. New York: Currency Doubleday.
- Stoll, L. et al. (2006). Professional Learning Communities: A review of the literature. Journal of Education Change, 7(1), 221-258.

การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนขนาดเล็ก
ด้วยกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐาน*
PROMOTING HEALTH SCHOOLS IN SMALL- SIZED SCHOOL
WITH THE LEARNING PROCESS BY ALLOWING
STUDENTS TO USE THE PROBLEM-BASED

ทรงยศ สาโรจน์

Songyot Sarot

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

Phranakhon Rajabhat university, Thailand

Email: Songyot544@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้เป็นการกล่าวถึงการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยอิงมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาเพียเจต์ ซึ่งเป็นการพัฒนาสติปัญญาเป็นไปตามช่วงวัย กล่าวคือ การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนขนาดเล็กโดยให้ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐาน นำกระบวนการบริหารจัดการใหม่ที่ยึดเอาสุขภาวะเป็นตัวตั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสุข องค์กรเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข ทั้งมิติทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม ที่เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล ประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาวะทางกาย คือ การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดี และไม่มีอุบัติเหตุ 2) ด้านสุขภาวะทางจิต คือ จิตใจที่เป็นสุข ปรับตัวได้เมื่อเผชิญปัญหาและความเปลี่ยนแปลง 3) ด้านสุขภาวะทางปัญญา คือ มีความรอบรู้ รู้เท่าทันสรรพสิ่ง มีเมตตา กรุณา มีสติ มีสมาธิ และ 4) ด้านสุขภาวะทางสังคม คือ การอยู่ร่วมกันด้วยดีในครอบครัว ชุมชน สถานที่ทำงาน คนในชุมชน รวมถึงการมีบริการทางสังคมที่ดี มีความเสมอภาคและสันติภาพ เพื่อให้มีความสามารถรับมือความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยบูรณาการกับกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) วิธีการเรียนการสอนจะนำปัญหาหรือสถานการณ์มาเป็นจุดเริ่มต้นของการแสวงหาความรู้และ ให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะการคิดแก้ปัญหา เรียนโดยแบ่งเป็นกลุ่มย่อย การเรียนโดยการกำกับตนเอง (Self - Directed

*Received 15 June 2022; Revised 4 October 2022; Accepted 5 October 2022

Learning) การทำงานร่วมกันเป็นทีม มีความยืดหยุ่นและสามารถเลือกปรับให้เหมาะสมแก่การใช้งานเพื่อใช้เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ และประยุกต์ปรับใช้จัดการเรียนรู้อื่น ๆ

คำสำคัญ: โรงเรียนสุขภาวะ, โรงเรียนขนาดเล็ก, กระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐาน

Abstract

This article is a presentation on the Problem-Based Learning management. By based on the theory of mental development, according to the development of intelligence according to age. promoting Health Schools in Small – Sized School with the Learning Process by Allowing Students to use the Problem – Based, implement a new management process model that takes health as a foundation. To make students happy, organization happy, environment happy, family and the community is happy Both physical, mental, intellectual and social dimensions are linked together in a balanced and holistic way, which consists of 1) physical health, which is having a healthy body have a sufficiency economy in the midst of a good environment No accidents, 2) Mental health is a happy mind. adaptable when facing problems and changes, 3) Intellectual health: being aware, knowing all things, benevolent, mindful, and concentrating and 4) Social well - being is coexistence in families, communities, workplaces, and local people community, including having good social services equality and peace To be able to cope with the challenges and changes of the 21st century by integrating with the learning process by making the students problem - based. The teaching method uses problems or situations as a starting point for acquiring knowledge and allowing students to develop problem - solving skills, Classes are divided into small groups, self - directed learning and teamwork, flexible and can be tailored to use as a learning management process, and apply other learning management applications.

Keyword: Health Schools, Small - Sized School, Learning Process by Allowing Students to use the Problem - Based Learning

บทนำ

จากสถานการณ์ของประเทศไทยในปัจจุบันพบว่าความสามารถในการแข่งขันของประเทศและ คุณภาพเด็กและเยาวชนไทยมีแนวโน้มลดน้อยลงต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งเกิดจากความล้มเหลวของระบบการศึกษาไทย จากปัญหานี้หลายภาคส่วนได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศโดยร่วมดำเนินการผ่าน “โรงเรียน” ที่มีการจัดการศึกษาซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยทางสังคมที่สำคัญที่สามารถช่วยลดช่องว่างและความไม่เป็นธรรมทางสุขภาวะของสังคม เมื่อกล่าวถึงการพัฒนาเด็กและเยาวชนไทย ในกระบวนการจัดการศึกษาและการสร้างสุขภาพที่กระทรวงสาธารณสุขร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการจุดเริ่มต้นมุ่งไปที่ การเพิ่มประสิทธิภาพของสถาบันการศึกษาให้เป็นแกนนำหรือศูนย์กลาง การสร้างสุขภาพพร้อม ๆ กับการพัฒนาด้านการศึกษาภายใต้ ความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง นับตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน และองค์กรในท้องถิ่นที่เป็นสถาบันพื้นฐานทางสังคม เป็นองค์กรพลังขับเคลื่อนพัฒนาประสานประโยชน์ที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กเพื่อนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนให้เป็น โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของชุมชน (เรื่องเดช เขจรศาสตร์ และคณะ, 2559) ดังนั้น โรงเรียนจึงมีความจำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาโรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพได้และระบบการศึกษาสร้างสุขผ่าน “โรงเรียนสุขภาวะ” คือ ทางเลือกที่สำคัญในการแก้ไขปัญหาการศึกษาของเยาวชนไทยในเวลานี้ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2565) ซึ่งองค์ประกอบของโรงเรียนสุขภาวะ มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ผู้เรียนเป็นสุข 2) โรงเรียนเป็นสุข 3) สภาพแวดล้อมเป็นสุข 4) ครอบครัวเป็นสุข และ 5) ชุมชนเป็นสุข ทั้ง 5 องค์ประกอบมีความเกี่ยวเนื่อง และส่งผลต่อกัน ดังนั้น การเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาโรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการและจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างสุขภาวะแก่ผู้เรียนได้จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะทำให้การสร้างสังคมสุขภาวะประสบความสำเร็จอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น เมื่อเกิดความเจริญงอกงามทางการศึกษาในสังคมไทยแล้วนั้น โรงเรียนสุขภาวะก็เป็นการสร้างสังคมที่มีพื้นที่ปลอดภัยเช่นเดียวกัน (มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา, 2560)

กระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งสู่โรงเรียนสุขภาวะโดยจัดการเรียนรู้ใช้ชีวิต ฐานชุมชน และฐานสิ่งแวดล้อมเป็นตัวตั้ง มีการบูรณาการร่วมกับผู้เรียน มีการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะผ่านภาระงาน ซึ่งจะกระตุ้นความอยากรู้ของผู้เรียนและเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ดังนั้น การสร้างสังคมสุขภาวะโดยใช้โรงเรียนสุขภาวะเป็นฐานนั้น จำเป็นต้องมองภาพรวมของการศึกษาทั้งระบบ และจุดเริ่มต้นที่ตรงประเด็นปัญหา และผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเปลี่ยนวิถีคิดของตนเองโดยยึดหลักการ “ความเสมอภาค” กล่าวคือ ไม่มีใครเก่งหรือฉลาดกว่าใคร ไม่มองว่าใครคือเจ้าของ หรือผู้มีอำนาจ แต่เปิดใจกว้างว่าการศึกษาเป็นเรื่องของทุกคนในสังคม และ “การศึกษาเป็นกระบวนการทางปัญญา” ไม่สามารถใช้อำนาจทางกฎหมายสั่งการให้เกิดการ

ปฏิรูป แต่ต้องใช้ปัญญาในการวิพากษ์และสร้างสรรค์ร่วมกัน (มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา, 2560) และเพื่อให้เกิดการพัฒนาสุขภาวะไปพร้อมกับการพัฒนาคุณภาพโรงเรียน กล่าวคือ การพัฒนาการศึกษาที่สามารถรับกับมือความท้าทาย และการเปลี่ยนแปลง ในศตวรรษที่ 21 ได้ จำเป็นต้องมีการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาโรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการและจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างสุขภาวะแก่ผู้เรียน และลดปัจจัยเสี่ยง ให้โรงเรียนและชุมชนเป็นพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็กและเยาวชน รวมทั้งส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียนทั้งด้านกาย ใจ สังคม จิตวิญญาณ และปัญญา โดยให้อิสระโรงเรียนคิดกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากหน้างานของตัวโรงเรียนเป็นวิถีโรงเรียนสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ขึ้นภายในโรงเรียน (Charoenrak, P. & Chamswang, C., 2559)

จากเหตุผลดังกล่าว ได้นำแนวคิดการจัดการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยอิงมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาเพียเจต์ ซึ่งเป็นการพัฒนาสติปัญญาเป็นไปตามช่วงวัย และจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับพัฒนาการที่เอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามวัยของตนเอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กพัฒนาไปสู่พัฒนาการขั้นสูงขึ้นไปได้ ทั้งนี้การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนขนาดเล็กโดยให้ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการนำกระบวนการบริหารจัดการใหม่ที่ยึดเอาสุขภาวะเป็นตัวตั้ง เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะแสวงหาความรู้เพื่อแก้ปัญหา ซึ่งลักษณะของผู้เรียนที่เรียนด้วยการใช้ปัญหาเป็นหลักที่ประสบความสำเร็จผู้เรียนจะต้องมีลักษณะ 5 C ได้แก่ 1) ความรู้ความสามารถ (Competence) ความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับปัญหาที่เรียน การแสวงหาความรู้เพื่อนำมาแก้ปัญหานั้น 2) ความสามารถในการติดต่อกับผู้อื่น (Communication) ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร ความหมายกับผู้อื่น จะช่วยให้การเรียนรู้ในกลุ่มมีประสิทธิภาพ 3) ความตระหนักในความสำคัญ (Concern) ผู้เรียนควรตระหนักถึงความสำคัญในความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายและดำเนินให้บรรลุเป้าหมาย 4) ความกล้าในการตัดสินใจ (Courage) การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการตัดสินใจเพื่อนำมา และ 5) ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ (Creativity) จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาด้านปัญญา เพื่อให้การทำงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2552) ดังนั้น การพัฒนาสุขภาวะโดยใช้ฐานโรงเรียนนั้นถือว่าเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในสถาบันการศึกษา เป็นการปลูกฝังเรื่องสุขภาวะให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ถือว่าเป็นโอกาสที่ดียิ่งที่ได้จะหล่อหลอมเยาวชนของประเทศให้เป็นบุคคลที่มีสุขภาวะพร้อม จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาและสร้างเครือข่ายครูในการเสริมสร้างศักยภาพ และพัฒนาโรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการและจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างสุขภาวะแก่ผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น จนสามารถเป็นมวลที่มีพลังการขับเคลื่อนการพัฒนาให้เป็นกระแสหลักได้ในอนาคต (มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา, 2560) ซึ่งในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นสังคมสุขภาวะควรเริ่มต้นพัฒนาจากผู้เกี่ยวข้องกับโรงเรียน คือ

ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูซึ่งต้องถือว่าเป็น “เจ้าของโรงเรียนร่วมกัน” และมีเป้าหมายร่วมกัน ซึ่งในบทความนี้ได้นำเสนอการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อสร้างสังคมสุขภาวะโดยใช้โรงเรียนสุขภาวะเป็นฐาน เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกระบวนการทางปัญญามีการบูรณาการในการแก้ไขปัญหาด้านสุขภาวะ และเพื่อรับกับมือความท้าทาย การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ให้ผู้เรียนเรียนมีศักยภาพบริหารจัดการด้านสุขภาวะแก่ผู้เรียน โรงเรียน และชุมชนเป็นพื้นที่ปลอดภัย ซึ่งผู้เขียนได้รวบรวมและเรียบเรียงประกอบด้วย ประเด็นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแห่งศตวรรษที่ 21 และประเด็นกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยมีการดำเนินกิจกรรมส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการส่งเสริมสุขภาวะทางกาย 2) ด้านการส่งเสริมสุขภาวะทางจิต 3) ด้านการส่งเสริมสุขภาวะทางปัญญา และ 4) ด้านการส่งเสริมสุขภาวะทางสังคม ประกอบกับการศึกษาเอกสาร บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการแห่งศตวรรษที่ 21

“การศึกษา” หมายถึง การแสดงบทบาทหน้าที่ที่สำคัญต่อการพัฒนาคนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ รวมไปถึงประเพณี วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของชาติ ซึ่งการศึกษาช่วยทำให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้และคิดเป็น มีคุณธรรม จริยธรรมและ เป็นพลเมืองที่ดี นอกจากนี้ ช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มความเท่าเทียมในสังคมระยะยาว ดังนั้น เป้าหมายของการศึกษาจึงไม่ใช่เพียงเพื่อประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นการมุ่งไปสู่การสร้างสังคมที่ดีในภาพรวมที่มีสมาชิกของสังคมมีคุณภาพและร่วมกันสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม (ปรัชญา เวสารัช, 2545) การจัดการศึกษาสำหรับโลกแห่งอนาคตต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทุกคนต่างมีเครื่องมือสื่อสารที่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ทุกที่ทุกเวลาตามที่ต้องการ การค้นคว้าหาข้อมูลในเรื่องต่าง ๆ ก็เป็นเรื่องที่ง่าย เมื่อความรู้มีอยู่มากมายและหาได้อย่างไม่จำกัด การสอนโดยให้ความรู้จึงไม่ใช่เรื่องสำคัญอีกต่อไป หากแต่การสอนให้ผู้เรียนเกิดทักษะและสามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญกว่า (ยวธิดา คำปวน, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นเรื่องการปลูกฝัง “ทักษะและกระบวนการ” มากกว่า ความรู้ โดยทักษะที่สำคัญที่สุดคือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงการ จัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต (วิจารณ์ พานิช, 2555) ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงความคิดรวบยอดของหลาย ๆ วิชาเข้าด้วยกัน จะช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ หรือบูรณาการความรู้ที่ได้เรียนเข้ากับชีวิตจริง ผู้เรียนสามารถมองเห็นประโยชน์ของสิ่งที่เรียนและ

นำไปใช้จริงประจำวันได้ และช่วยในการตอบสนองต่อความสามารถในหลาย ๆ ด้านของผู้เรียน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ และเจตคติ “แบบพหุปัญญา” และได้พัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียน รองรับหลักสูตรฐานสมรรถนะ สำหรับการบูรณาการการเรียนรู้ให้มีความน่าสนใจเป็นสิ่งที่ครูควรเลือกสรรและออกแบบให้เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตรงตามศักยภาพความถนัด และความสนใจ และเข้าถึงในองค์ความรู้นั้นโดยแท้จริง (พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์, 2557)

การบูรณาการทักษะในศตวรรษที่ 21 เครื่องมือและกลยุทธ์การเรียนการสอนไปสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน โดยให้ผู้เรียนมุ่งเน้นทักษะและสมรรถนะ ได้เรียนรู้ในงานที่เกี่ยวข้องในโลกศตวรรษที่ 21 ในสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง ต้องเรียนรู้การใช้เครื่องมือเทคโนโลยีและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีคุณภาพ รู้จักการทำงานสำหรับการเรียนรู้เป็นทีมและรายบุคคล (ศุภกาญจน์ วิชาชาติ, 2562) ทั้งนี้ในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถบูรณาการความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี กระบวนการทางวิศวกรรม และคณิตศาสตร์ ไปใช้ในการเชื่อมโยง และแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของผู้เรียน โดยจะพัฒนากระบวนการหรือผลผลิตใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ ผ่านประสบการณ์ในกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project - Based Learning) หรือกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) ที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปตามสังคมปัจจุบัน (กมลฉัตร กล่อมอิม, 2559) นอกจากนี้ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่าง ๆ หากนำมาบูรณาการสอดคล้องเข้าด้วยกัน ผู้เรียนจะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีความหมายผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจ ถึงการเชื่อมโยงสัมพันธ์ความรู้จากสิ่งที่เรียนมากับชีวิตจริง การบูรณาการความรู้กับการปฏิบัติ อีกทั้ง ยังช่วยลดเนื้อหาที่ซ้ำ สอน ลดเวลาการเรียนรู้ของผู้เรียน (สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์, 2559) สำหรับการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ครูผู้สอนต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ จากวิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาปรับให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระที่บูรณาการกันมากยิ่งขึ้น (สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์, 2559)

ซึ่งในสถานศึกษาควรมีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในการจัดเรียนรู้ โดยผ่านชุดประสบการณ์กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน (Project - Based Learning) หรือกิจกรรมการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem - Based Learning) จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ในสังคมปัจจุบัน (พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์, 2557) ทั้งนี้ครูผู้สอนควรมีกระบวนการสอน ดังนี้ 1) เปลี่ยนการสอนจาก “เน้นเนื้อหา” เป็น “เน้นกระบวนการ” โดยการฝึกประสบการณ์ให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านทักษะกระบวนการที่จะนำความรู้ไปใช้ ได้แก่ กระบวนการคิด หรือ

กระบวนการในการทำ งานร่วมกับผู้อื่น 2) เปลี่ยนการสอนจาก “เน้นบอกความรู้” เป็น “เน้นฝึกทักษะ” โดยครูผู้สอนต้องสร้างทักษะในการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกการบูรณาการ นำความรู้ไปใช้ฝึกให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ 3) เปลี่ยนความคิดจาก “ตายตัวคงที่” เป็น “สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลง” ครูผู้สอนต้องปรับทัศนคติโดยฝึกให้ผู้เรียนไม่ยึดติดความคิดเดิม ความรู้เดิม หรือประสบการณ์เดิม ควรสอนให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้ที่จะยอมรับความคิดใหม่ ๆ และยอมรับความเปลี่ยนแปลง และ 4) เปลี่ยนความคิดจาก “จำอดีต” เป็น “เน้นการคิดบูรณาการสู่อนาคต” โดยครูผู้สอนควรเปลี่ยนความจำอดีตมาเป็นเรียนรู้ไปพร้อมกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้นำความรู้จากหลาย ๆ แขนงมาแก้ปัญหา และจัดประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้นำ ไปใช้เรียนรู้ในโลกแห่งอนาคต การเรียนรู้แบบบูรณาการจึงเป็นการจัดการเรียนที่สามารถสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนในโลกอนาคตได้เป็นอย่างดี

กระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐาน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานนั้นถือว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญยิ่ง (มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 2557) เนื่องจากประชากรในประเทศที่เป็นเยาวชนในวัยเรียนแทบจะทั้งหมดอยู่ในระบบโรงเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนาโรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการและจัดกระบวนการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ การแก้ปัญหา และการส่งเสริมด้านการศึกษาจากแนวคิดเรื่องการส่งเสริมโรงเรียนสู่สถานะในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนแนวใหม่ที่มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนเป็นสุข ทั้งด้านกาย ใจ สังคมและปัญญา โดยการปรับสภาพ ลดปัจจัยเสี่ยง จัดโครงสร้างและระบบต่าง ๆ ให้โรงเรียนสภาพแวดล้อม ครอบคลุม ชุมชน บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์และเป็นท้องถิ่นพื้นที่ปลอดภัยได้อย่างมีความสุข เพราะระบบสุขภาพที่เป็นจริงคือความเชื่อมโยงและสัมพันธ์กันอย่างบูรณาการล้วนเป็นเหตุปัจจัยซึ่งกันและกันที่อาจทำให้เกิดสุขภาวะหรือทุกขภาวะ ทั้งบุคคล ครอบครัวยุคใหม่ ที่ทำงาน องค์กร ชุมชน และสังคม (วาระดี ชาญวิรัตน์ และคณะ, 2563) ดังเช่น โรงเรียนวัดศาลาลูก เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ที่ชุมชนเกาะเกร็ด ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เปิดทำการเรียนการสอนแบบทางไกลผ่านดาวเทียม (Distance Learning Television : DLTV) เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา แก้ปัญหาการขาดแคลนครู ครูไม่ครบชั้น และครูสอนไม่ตรงสาขาวิชาเอก ตั้งแต่ พ.ศ.2555 จนถึงปัจจุบัน โรงเรียนวัดศาลาลูกได้รับการพัฒนามาโดยตลอดด้วยความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างเยาวชนในพื้นที่ให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องด้วยความร่วมมือร่วมใจของคณะครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) ผู้เรียนอาจขาดทักษะที่จำเป็นบางประการ ประกอบกับเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชุมชนเกาะเกร็ด ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัดนนทบุรี จึงทำให้นักเรียนต้องปรับตัวในการใช้ชีวิตประจำวันให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตของชุมชน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเสริมสร้างทักษะที่มีความจำเป็นให้กับผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมสุขภาวะเพื่อนำไปสู่การพัฒนาโรงเรียนวัดศาลาลูกให้เป็นโรงเรียนสุขภาวะได้ในที่สุด (ทรงยศ สาโรจน์, 2565)

การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะ 4 ด้าน โดยมีกิจกรรมประกอบการส่งเสริม ดังนี้ (ทรงยศ สาโรจน์, 2565)

1. ด้านการส่งเสริมสุขภาวะทางกาย ได้แก่ กิจกรรมภาษาพาสนุก กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ และกิจกรรมศิลปะจากใบไม้
2. ด้านการส่งเสริมสุขภาวะทางจิต ได้แก่ กิจกรรมภาษาพาสนุก กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ และกิจกรรมโรงละครกระดาดภาษาอังกฤษ
3. ด้านการส่งเสริมสุขภาวะทางปัญญา ได้แก่ กิจกรรมภาษาพาสนุก กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ และกิจกรรมสร้างสรรค์แผนที่ความคิด
4. ด้านการส่งเสริมสุขภาวะทางสังคม ได้แก่ กิจกรรมภาษาพาสนุก กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ และกิจกรรมศิลปะบนก้อนหิน

ด้านการส่งเสริมสุขภาวะทางกาย

กิจกรรมภาษาพาสนุก เป็นกิจกรรมที่ใช้การฝึกการเขียนพู่กันจีนมาประยุกต์ใช้กับการฝึกกล้ามเนื้อมือมัดเล็กให้กับผู้เรียน นอกจากจะเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างสุขภาวะทางกายทำให้ผู้เรียนมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงแล้ว ยังเป็นกิจกรรมที่สร้างความกระตือรือร้นให้แก่ผู้เรียนเพราะเป็นสิ่งที่ผู้เรียนไม่เคยปฏิบัติมาก่อน อีกประการหนึ่งชุมชนเกาะเกร็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดนนทบุรี โดยได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวชาวจีนเข้ามาเที่ยวในชุมชนเป็นจำนวนมาก ดังนั้นกิจกรรมภาษาพาสนุกโดยการฝึกการเขียนพู่กันจีนผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ เช่น การเขียนป้ายประชาสัมพันธ์นักท่องเที่ยว การเขียนป้ายร้านค้าในชุมชน เป็นต้น

กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่เกิดจากความต้องการของโรงเรียนวัดศาลาลูก จากสาเหตุที่โดยปกติองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด (อบต.เกาะเกร็ด) จะขอรับการสนับสนุนให้โรงเรียนวัดศาลาลูกจัดชุดการแสดงเพื่อให้นักเรียนทำการแสดงรำในพิธีสำคัญต่าง ๆ ในชุมชน งานประเพณีสำคัญประจำชุมชนและการแสดงให้นักท่องเที่ยวรับชมในวันเสาร์และอาทิตย์ ซึ่งกิจกรรมนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์นี้ คณะทำงานได้ร่วมกันประดิษฐ์ชุดการแสดงรำมอญเกาะเกร็ดขึ้นสำหรับถ่ายทอดให้กับโรงเรียนวัดศาลาลูกและชุมชนเกาะเกร็ดโดยเฉพาะเพื่อเป็นชุดการแสดงรำประจำท้องถิ่นที่เกิดจากภูมิปัญญาและวัฒนธรรม

ของชุมชนเกาะเกร็ดและเป็นการส่งเสริมพลานามัยโดยการนำนาฏศิลป์มาประยุกต์ใช้ในการออกกำลังกายสร้างความแข็งแรงให้กับร่างกาย การเคลื่อนไหวร่างกายให้สวยงามและมีความหมาย ต้องใช้การฝึกหัดและฝึกซ้อมท่าทางต่าง ๆ จึงเป็นการออกกำลังกายอย่างหนึ่งที่มีการใช้กำลังแขน ขา มือ หรือเคลื่อนไหวศีรษะและใบหน้า เพื่อให้เกิดท่าทางและความสนุกสนานไปพร้อม ๆ กัน

กิจกรรมศิลปะจากใบไม้ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะทางกาย กิจกรรมนี้มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนแบบ DLTV ที่โรงเรียนวัดศาลากุล ดำเนินการอยู่ การเรียนการสอนแบบ DLTV นั้นจะส่งผลเสียต่อสายตาของผู้เรียนมากกว่าการเรียนแบบปกติ เพราะผู้เรียนต้องใช้สายตาจ้องมองจอโทรทัศน์ขณะเรียนตลอดเวลา กิจกรรมศิลปะจากใบไม้ เป็นการฝึกสำรวจต้นไม้ในชุมชนนำเศษใบไม้มาสร้างสรรค์ให้เป็นชิ้นงานศิลปะ เชื่อมโยงกับการส่งเสริมสุขภาพทางกาย การให้ความรู้โดยการให้ธรรมชาติบำบัดเพื่อเป็นการถนอมสายตาแก่ผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนทราบถึงการอยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดี

ด้านการส่งเสริมสุขภาพทางจิต

กิจกรรมภาษาพาสุนัข เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนฝึกใช้ภาษาจีนเบื้องต้นสำหรับการสื่อสารเป็นการนำเสนอพหุศาสตร์จีนมาถ่ายทอดให้ผู้เรียนในลักษณะของการ펀ท์หน้ากากจิ้งจอกและยังได้สอดแทรกความรู้ทางวัฒนธรรมของจีนที่เน้นในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียน นอกจากจะเป็นกิจกรรมที่มีความแปลกใหม่น่าสนใจส่งผลให้จิตใจของผู้เรียนเป็นสุขแล้ว ความรู้ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมนี้ยังทำให้ผู้เรียนปรับตัวได้เมื่อเผชิญปัญหาและความเปลี่ยนแปลงได้

กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยปรับพฤติกรรมให้กับผู้เรียนโดยกระบวนการสอนจะเน้นในเรื่องของการสร้างทัศนคติที่ดีให้กับผู้เรียน การนำศิลปวัฒนธรรมไทยมาเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความรักและหวงแหนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของวัฒนธรรมในท้องถิ่นร่วมกัน เน้นให้ผู้เรียนฝึกฝนท่ารำมอญเกาะเกร็ดที่นำมาถ่ายทอดในครั้งนี้ ผู้เรียนจะค่อย ๆ ซึมซับและเกิดความรู้สึกว่าวัฒนธรรมท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิต ช่วยให้ผู้เรียนมีสติ มีสมาธิ มีความหย่อนคลายสบายใจ นอกจากนั้นกิจกรรมนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมของตนได้เพื่อเผชิญกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กิจกรรมโรงละครกระดาษาภาคภาษาอังกฤษ เป็นกิจกรรมที่ถ่ายทอดความรู้ผ่านการเล่านิทานซึ่งเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน โดยเนื้อเรื่องจะแฝงไว้ซึ่งความรู้เกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิต การที่บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดี กิจกรรมนี้จะช่วยทำให้ผู้เรียนสามารถจัดการกับความรู้สึกทั้งทางบวกและทางลบได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีมุมมองสภาพแวดล้อม สถานการณ์ และประสบการณ์ในแง่ที่ดี นอกจากนั้นการสื่อสารกับผู้เรียนโดยใช้ภาษาอังกฤษจะทำให้ผู้เรียน

เกิดความท้าทายกับสิ่งใหม่ การได้สอดแทรกความรู้และแนวคิดที่เสริมพลังให้กับผู้เรียนทำให้เกิดความรู้สึกรักและส่งผลให้การดำเนินชีวิตได้ปกติสุข อาจารย์ถึงการมองโลกในแง่ดี รู้สึกมีพลัง มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นหรือสามารถคิดอ่านได้ชัดเจน

ด้านการส่งเสริมสุขภาวะทางปัญญา

กิจกรรมภาษาพาสุนัข เป็นกิจกรรมที่เน้นการให้ผู้เรียนมีความรู้ทั่ว รู้เท่าทัน โดยใช้ภาษาจีนเป็นเครื่องมือผ่านกิจกรรมที่ออกแบบไว้โดยผู้เรียนจะมีความเข้าใจอย่างแยกได้ในเหตุผลแห่งความดีความชั่ว ความมีประโยชน์และความมีโทษ มีการโต้ตอบกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียนจะเสริมสร้างให้ผู้เรียนสามารถคิดถูก คิดชอบ และรู้จักแก้ทุกข้อได้ด้วยปัญญา

กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมสุขภาวะทางปัญญาโดยการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบท่ารำมอญเกาะเกร็ด เป็นการช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะทางปัญญา ผู้เรียนก็จะสะท้อนความคิดที่เกี่ยวกับการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ผสมผสานกับการแสดงจนออกมาเป็นรูปแบบของท่ารำมอญเกาะเกร็ดในที่สุด กิจกรรมนี้ช่วยให้ผู้เรียนช่วยในการจับประเด็นสำคัญ สรุปสาระสำคัญนำมาสื่อสารให้ผู้อื่นสามารถจับต้องเข้าใจ ผู้เรียนสามารถคิดต่อยอดได้เมื่อเห็นภาพรวมก็สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปคิดต่อยอดในลักษณะของนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนได้อย่างเหมาะสม

กิจกรรมสร้างสรรค์แผนที่ความคิด เป็นกิจกรรมที่ฝึกให้ผู้เรียนสามารถจัดระเบียบความคิด ให้สามารถคิดได้ทั้งแบบคิดกว้างและคิดลึก คิดกว้าง คือ คิดออกไปรอบ ๆ ด้าน คิดลึก คือ คิดเชื่อมโยง แดกแยกย่อยลงไปรายละเอียด การส่งเสริมสุขภาวะทางปัญญาด้วยแผนที่ความคิด (Mind Map) ช่วยการเห็นภาพรวมของโจทย์ที่ผู้เรียนได้รับจากกระดาษแผ่นเดียว ผู้เรียนจะสามารถจับประเด็นสำคัญสรุปสาระสำคัญนำมาสื่อสารให้ผู้อื่นสามารถเข้าใจความคิดของตนได้ กิจกรรมนี้จะเสริมสร้างให้เกิดการรอบรู้ รู้เท่าทันสรรพสิ่ง มีเมตตากรุณา มีสติ มีสมาธิ

ด้านการส่งเสริมสุขภาวะทางสังคม

กิจกรรมภาษาพาสุนัข เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการสื่อสารกันในกลุ่มและนำความรู้จากการทำกิจกรรมต่อยอดในระดับของโรงเรียน ระดับครอบครัวและระดับชุมชน โดยใช้ภาษาจีนเป็นสื่อกลาง สร้างการเรียนรู้ใหม่ สร้างบรรยากาศที่ดีตลอดการทำกิจกรรม ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในการอยู่ร่วมกันด้วยดี การสื่อสารด้วยภาษาจีนเบื้องต้นผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เพราะชุมชนเกาะเกร็ดมีนักท่องเที่ยวชาวจีนเป็นจำนวนมากจะทำให้เยาวชนเป็นต้นแบบให้คนในชุมชน สร้างการอยู่ร่วมกันด้วยดีระหว่างคนในชุมชนกับนักท่องเที่ยวเกิดสภาพแวดล้อมในครอบครัว ในชุมชน ในสังคมที่ดี

กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์สุนทรียะด้านจิตใจและอารมณ์ให้กับผู้เรียนซึ่งการถ่ายทอดการแสดงท่ามอญเกาะเกร็ดในกิจกรรมนี้มีอิทธิพลต่อการ

ดำเนินชีวิตของผู้ร่วมเรียนที่สามารถสะท้อนวิถีชีวิตและกิจกรรมของคนในชุมชนทั้งด้านทำไร่ เครื่องแต่งกายและดนตรีไทยประกอบการแสดง การให้ความรู้กับผู้ร่วมเรียนให้เห็นถึงความชื่นชมผ่านงานนาฏศิลป์ของชุมชนของตน ส่งผลทางสังคมให้เกิดการทำนุบำรุงรักษาและสืบทอด ศิลปวัฒนธรรมของบรรพบุรุษให้คงอยู่และเป็นที่แพร่หลายต่อไป

กิจกรรมศิลปะบนก้อนหิน เป็นกิจกรรมที่สร้างกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมให้กับผู้ร่วมกิจกรรมซึ่งนักเรียนที่ร่วมกิจกรรมนี้เป็นวัยแห่งการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว แม้จะเป็นกิจกรรมง่าย ๆ ก็สามารถช่วยกระตุ้นรับรู้ให้เด็กได้เป็นอย่างดี กิจกรรมศิลปะบนก้อนหิน (Rock Art) ในกิจกรรมนี้ผู้ร่วมกิจกรรมจะได้สนุกไปกับกระบวนการระบายสีก้อนหิน การแปะลูกตาปลอมและการติดไหมพรมสีสดใส โดยก้อนหินแต่ละก้อนจะสื่อถึงสมาชิกในครอบครัว การเชื่อมโยงให้ผู้ร่วมเรียนมีความรู้เข้าใจถึงการอยู่ร่วมกันด้วยดี ในครอบครัว ชุมชน สถานที่ทำงาน คนในชุมชน รวมถึงการมีความเสมอภาคและสันติภาพ

จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยกระบวนการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐาน กล่าวคือ การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนขนาดเล็กโดยให้ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะที่มีรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการใหม่ที่ยึดเอาสุขภาวะเป็นตัวตั้ง เพื่อนำกระบวนการดังกล่าวมาเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการเรียนรู้ในคริสต์ศตวรรษที่ 21 มาใช้ในสถานการณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง โดยเฉพาะการทำงานเป็นทีม การสื่อสาร การคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา คิดอย่างสร้างสรรค์ และใช้เทคโนโลยีเหมาะสมสำหรับนำไปจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่มีจุดประสงค์ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง

บทสรุป

การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนขนาดเล็กโดยให้ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการใหม่ที่ยึดเอาสุขภาวะเป็นตัวตั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสุข องค์กรเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข เกิดเป็นสุขภาวะที่ดีทั้งมิติทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม และเชื่อมโยงกับองค์ความรู้เพื่อสร้างความสมดุลในด้านสุขภาพนำไปสู่การดำเนินกิจกรรมส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการส่งเสริมสุขภาวะทางกาย ได้แก่ กิจกรรมภาษาพาสุนัข กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ และกิจกรรมศิลปะจากใบไม้ 2) ด้านการส่งเสริมสุขภาวะทางจิต ได้แก่ กิจกรรมภาษาพาสุนัข กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ และกิจกรรมโรงละครกระดาดภาษาภาษาอังกฤษ 3) ด้านการส่งเสริมสุขภาวะทางปัญญา ได้แก่ กิจกรรมภาษาพาสุนัข กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ และกิจกรรมสร้างสรรค์แผนที่ความคิด และ 4) ด้านการส่งเสริมสุขภาวะทางสังคม ได้แก่ กิจกรรมภาษาพาสุนัข กิจกรรมนาฏศิลป์ไทยสร้างสรรค์ และกิจกรรมศิลปะบนก้อนหิน

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างสุขภาวะแก่ผู้เรียนเพื่อเป็นมวลที่มีพลังการขับเคลื่อนความสมดุลแบบองค์รวม ประกอบด้วย 1) ด้านสุขภาวะทางกาย คือ การมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดี และไม่มีอุบัติเหตุ 2) ด้านสุขภาวะทางจิต คือ จิตใจที่เป็นสุข ปรับตัวได้เมื่อเผชิญปัญหาและความเปลี่ยนแปลง 3) ด้านสุขภาวะทางปัญญา คือ มีความรอบรู้ รู้เท่าทันสรรพสิ่ง มีเมตตากรุณา มีสติ มีสมาธิ และ 4) ด้านสุขภาวะทางสังคม คือ การอยู่ร่วมกันด้วยดีในครอบครัว ชุมชน สถานที่ทำงาน คนในชุมชน รวมถึงการมีบริการทางสังคมที่ดี มีความเสมอภาคและสันติภาพ เพื่อให้มีความสามารถรับมือความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยบูรณาการกับกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เป็นการสร้างการเรียนรู้แบบความคิดสร้างสรรค์ที่นำไปสู่การสร้างทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ในการจัดการศึกษาสำหรับโลกแห่งอนาคตต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การสอนให้ผู้เรียนเกิดทักษะและสามารถนำความรู้ที่มีอยู่มาทำให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและส่วนรวมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง เช่นเดียวกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ต้องมุ่งเน้นเรื่องการปลูกฝัง “ทักษะและกระบวนการ” มากกว่าความรู้ โดยทักษะที่สำคัญที่สุดคือ ทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) จึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เด็กมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเป็นการเชื่อมโยงความคิดรวบยอดของหลาย ๆ วิชาเข้าด้วยกัน ให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความรู้ หรือบูรณาการความรู้ที่ได้เรียนเข้ากับชีวิตจริง สามารถมองเห็นประโยชน์ของสิ่งที่เรียน และนำไปใช้จริงประจำวันได้ โดยการนำศาสตร์วิชาต่าง ๆ มาบูรณาการเข้าด้วยกันเกิดเป็น ความรู้ ทักษะ และเจตคติ “แบบพหุปัญญา” เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตรงตามศักยภาพความถนัด และความสนใจ และเข้าถึงในองค์ความรู้นั้นโดยแท้จริง จากการวิเคราะห์การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนขนาดเล็กโดยให้ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐาน ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐานแบบบูรณาการคือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ การนำสถานการณ์ปัญหา หรือกรณีศึกษาที่นำมาใช้เป็นแรงกระตุ้นและผลักดันให้ผู้เรียนนำความรู้หรือประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมมาใช้แก้ปัญหา และสร้างนวัตกรรม หรือเครื่องมือที่ช่วยปัญหา โดยลักษณะของปัญหาต้องมีความน่าสนใจ ท้าทายและน่าค้นหาคำตอบโดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกทำให้การจัดการเรียนรู้บรรลุเป้าหมาย เช่น การป้องกัน การปรับตัวในสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด - 19 ด้านกระบวนการมีส่วนร่วม การสร้างความร่วมมือกับชุมชน รพ.สต. องค์กรเอกชน สถาบันการศึกษา หน่วยงานภาครัฐ มาเป็นภาคีเครือข่ายสุขภาพในการช่วยเหลือ และสนับสนุน เพื่อสร้างความยั่งยืน และด้านยุทธศาสตร์โรงเรียนสุขภาวะ การนำโรงเรียนต้นแบบที่ประสบความสำเร็จมาถอดบทเรียนสร้างรูปแบบ (model) และวิเคราะห์นำไปสร้างยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม เพื่อขยายพื้นที่โรงเรียนสุขภาวะเพิ่ม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในโรงเรียนขนาดเล็กด้วยกระบวนการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนใช้ปัญหาเป็นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- กมลฉัตร กล่อมอิม. (2559). การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสะเต็มศึกษา สำหรับ นักศึกษาวิชาชีพรุ. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 18(4), 334-348.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2552). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพมหานคร: แดเน็กซ์ อินเทอร์เน็ตปอเรนซ์.
- ทรงยศ สาโรจน์. (2565). รายงานผลการดำเนินงานโครงการยกระดับการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเครือข่ายการศึกษาตามอัธยาศัยหรือโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพมหานคร: โครงการยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- ปรัชญา เวสารัช. (2545). เอกสารประกอบการอบรมผู้บริหารการศึกษาผู้บริหาร สถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2557). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- _____. (2557). สอนเขียนแผนบูรณาการบนฐานเด็กเป็นสำคัญ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. (2557). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2557 - 2561. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร: กองนโยบายและแผน สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยระบบการศึกษา. (2560). เครื่องมือพัฒนาสู่ความเป็นโรงเรียนสุภาพะ. มหาสารคาม: บริษัทสารคามการพิมพ์ จำกัด.
- ยุวธิดา คำปวน. (2560). การบูรณาการ: เส้นทางแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. การบูรณาการ: เส้นทางแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21, 8(1), 26-38.
- เรืองเดช เขจรศาสตร์ และคณะ. (2559). การจัดการศึกษาแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมสุขภาพนักเรียน กรณีโรงเรียนต้นแบบการส่งเสริมสุขภาพในแถบลุ่มน้ำโขง. อุบลราชธานี: วิทยาการพิมพ์.
- วาระดี ชาญวิรัตน์ และคณะ. (2563). การพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนสุภาพะ กรณีศึกษา โรงเรียนทหารอากาศบำรุง. NRRU Community Research Journal, 15(2), 142-154.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสยามกัมมาจล.
- ศุภกาญจน์ วิชาชาติ. (2562). ทักษะแห่งการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 : ความท้าทายสำหรับครูสอนพระพุทธศาสนา. วารสารปัญญาปณิธาน, 4(2), 81-94.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2565). โรงเรียนสุภาพะการศึกษาแบบนวัตกรรมยุคใหม่'. เรียกใช้เมื่อ 2565 พฤษภาคม 9 จาก <https://resourcecenter.thaihealth.or.th>.
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. (2559). การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Charoenrak, P. & Chamswarng, C. (2559). Efficacies of wettable pellet and fresh culture of *Trichoderma asperellum* biocontrol products in growth promoting and reducing dirty panicles of rice. Nat Resour, 50(4), 243-249

จิตศึกษากับการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขในยุคความปรกติ
ใหม่ : กรณีศึกษา โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม “อาทรสังฆะวัฒนะ ๔
อุปลัมภ์” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด *

CONTEMPLATIVE EDUCATION AND HAPPY LEARNING
DEVELOPMENT IN THE NEW NORMAL ERA : A CASE STUDY OF
THE LAEMSINGWITTAYAKOM SCHOOL UNDER CHANTHABURI
AND TRAT SECONDARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE

วัชรินทร์ อุดหนองเลา

Watchorn Audnonglao

ณัฐวุฒิ บุราโส

Natthawut Buraso

ลัดดา วงศ์กระจ่าง

Ladda Wongkrajang

วิมลรัตน์ ศรีวะรมย์

Wimonrat Sriwarom

ธีรังกูร วรบำรุงกุล

Theerangkoon Warabamrungkul

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Rambhai Barni Rajabhat University, Thailand

Email: Watcharin1994bill@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสถานการณ์การดำเนินงานจิตศึกษาในยุคความปรกติใหม่ โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม “อาทรสังฆะวัฒนะ ๔ อุปลัมภ์” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด 2) เพื่อสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขในยุคความปรกติใหม่ โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม “อาทรสังฆะวัฒนะ ๔ อุปลัมภ์” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด 3) เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานจิตศึกษากับการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขในยุค ความปรกติใหม่ โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม “อาทรสังฆะวัฒนะ ๔ อุปลัมภ์” สำนักงานเขตพื้นที่

*Received 15 June 2022; Revised 29 June 2022; Accepted 30 June 2022

การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี トラด ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง ซึ่งประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนโรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาตาม “อาหารสังฆะวัณณะ ๔ อุปถัมภ์” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์การดำเนินงานจิตศึกษากับการพัฒนาการเรียนรู้มีความสุขในยุคความปรกติใหม่ ประกอบด้วย 1) การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2) การใช้จิตวิทยาเชิงบวก และ 3) กิจกรรมสร้างสุขด้วยสติ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้มีความสุขในยุคความปรกติใหม่ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านผู้เรียน 2) ปัจจัยด้านครูผู้สอน 3) ปัจจัยด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม การสรุปแนวทางการดำเนินงาน สามารถอธิบายได้ว่า การพัฒนาการเรียนรู้มีความสุขด้วยกระบวนการจิตศึกษา สามารถทำให้ครูผู้สอน และผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง ผู้อื่น และสิ่งรอบ ๆ ตัว โดยการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูผู้สอนมีความสุขในการทำงาน และครูผู้สอนสามารถพัฒนาการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้ในยุคความปรกติใหม่

คำสำคัญ: จิตศึกษา, การเรียนรู้มีความสุข, ความปรกติใหม่

Abstract

The objectives of this research article were to 1) to study the situation of contemplative education in the new normal era 2) to synthesis of factors affecting happy learning in the new normal era, and 3) to study the operational guidelines contemplative education and happy learning development in the new normal era. This is qualitative research. The tool used is a structured interview of questioning. The sample consisted of 15 people using a specific random sampling method which consists of the administrators of the school, teachers and students of Laemsingwittayakom School under The Secondary Educational Service Area Office Chanthaburi Trat, provided important information in the study. The results of the research showed that the situation of operation contemplative education in the new normal era consists of 1) being a Professional Learning Community 2) using positive psychology and 3) creating happiness with mindfulness activities. Factors affecting happy learning in the new normal era consisted of 4 aspects: 1) student factor, 2) teacher factor, 3) learning activity factor, and

4) environment factor. Summary of operational guidelines can be described as the development of happy learning through the process of contemplative education can make teachers and students learn about themselves, others, and their surroundings by the administration of educational institutions that promote and support teachers to be happy at work and can develop teaching and learning to make students happy in learning in the new normal era.

Keywords: Contemplative Education, Happy Learning, New Normal

บทนำ

การเกิดวิกฤตการณ์ของโลกในช่วงต้นปี พ.ศ. 2563 จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาหรือ โควิด-19 ที่เริ่มแพร่ระบาดจากเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน ซึ่งได้รับการยืนยันในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 และได้แพร่กระจายไปทั่วโลก โดยองค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) ประกาศให้โควิด-19 เป็นโรคติดต่ออันตราย ในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 และต่อมาประกาศเป็นโรคติดต่อที่มีการระบาดครั้งใหญ่ไปทั่วโลก ในวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2563 โดยมีการตอบสนองทางสาธารณสุขทั่วโลกที่ประกอบด้วย การจำกัดการท่องเที่ยว การกักตุน การห้ามออกจากเคหสถานเวลาค่ำคืน การยกเลิก การจัดกิจกรรมที่มีการรวมตัวของผู้คน และมีการประกาศปิดสถานศึกษาทั่วประเทศ (ชัยชนะ มิตรพันธ์, 2563) ในประเทศไทยจากเดิมที่มีการดำเนินกิจกรรมแบบปรกติอย่างที่เคยปฏิบัติมา เกิดการปรับตัวไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงเป็นความปรกติใหม่ ที่หมายถึง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแบบใหม่หลักจากมีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่มีผลกระทบทางด้านการดำเนินชีวิต การทำงาน รวมถึงการศึกษา ที่จะต้องดำเนินต่อไปควบคู่ไปกับการดูแลตัวเองในสภาวะ ที่ส่งผลกระทบต่อจิตใจ จนสามารถเรียนรู้ที่จะอยู่ได้ กลายเป็นความคุ้นเคยในที่สุด ทั้งหมดนี้ก็ได้กลายเป็นความปรกติใหม่ในสังคม ปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ แต่เดิมเป็นสิ่งที่ไม่ปรกติ ครูผู้สอน และผู้เรียนต่างไม่คุ้นเคย ต่อมาเมื่อเกิดวิกฤติบางอย่างส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลง ดังนั้นครูผู้สอน และผู้เรียนจะต้องปรับตัวให้อยู่รอดท่ามกลางสภาพแวดล้อม และการปรับพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข (ทองศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ และคณะ, 2563)

จิตศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาปัญญาภายในหรือความฉลาดภายใน คือ การพัฒนาจิตใจให้มี การเรียนรู้ในตนเอง ผู้อื่น และสิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัว ด้วยการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความรู้สึก การจัดการกับอารมณ์ที่เกิดขึ้น และสามารถจัดการอารมณ์ตนเองได้ (วิเชียร ไชยบัง, 2554) สอดคล้องกับ กัมพล เจริญรักษ์ ที่อ้างถึงแนวคิดของ ศาสตราจารย์

นายแพทย์ ประเวศ วะสี ผู้ทรงคุณวุฒิศูนย์จิตตปัญญาศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับจิตตปัญญาศึกษา ไว้ว่า เป็นการศึกษาที่ทำให้เข้าใจด้านในของตนเอง รู้ตัว เข้าถึงความจริง ทำให้เปลี่ยนมุมมองเกี่ยวกับโลกและผู้อื่น เกิดความเป็นความสุขมีปัญญา และความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ โดยเน้นการศึกษาจากการปฏิบัติ เช่น ความเป็นชุมชน การทำงานศิลปะ การเป็นอาสาสมัครเพื่อสังคม สุนทรียสนทนา การเรียนรู้จากธรรมชาติ และจิตตภาวนา เป็นต้น (กัมพล พันธเจริญรักษ์, 2556) และสอดคล้องกับแนวคิดของ ยงยุทธ์ วงศ์ภิรมย์ศานต์ ที่กล่าวว่า จิตตปัญญา เป็นส่วนสำคัญของความสุขที่ยั่งยืน คุณสมบัติที่สำคัญในการพัฒนาจิต คือ ความสามารถในการปล่อยวาง ซึ่งเป็นวิธีการสำคัญที่ทำให้เกิดความสุข ในปัจจุบันมีการศึกษาวิจัยอย่างมากเกี่ยวกับการพัฒนาจิตโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับสมอง ส่วนใหญ่เป็นวิธีการพัฒนาจิต ด้วยเหตุนี้การพัฒนาจิตจึงเป็นการพัฒนาความสุขในระดับสูงของบุคคลจนเกิดเป็นกระบวนการจิตศึกษา (ยงยุทธ์ วงศ์ภิรมย์ศานต์, 2555)

ความสุขเป็นสิ่งที่ทุกคนแสวงหา และพยายามที่จะทำให้ตนเอง และคนรอบข้างมีความสุขไปด้วย กล่าวคือ ความสุขมี 2 ด้าน คือ ความสุขที่เกิดจากภายใน หมายถึง การพัฒนาจิตในตนจนเกิดเป็นความสงบหรือเกิดความสุขจากการรู้ตนเอง เข้าใจความจริงที่เกิดขึ้นของสิ่งทั้งปวงจนเป็นความสุขทางปัญญา ความสุขที่เกิดจากภายนอก คือ การมีสุขภาพที่แข็งแรง มีทรัพย์สินใช้จ่าย การมีหน้าที่การงานที่มั่นคง การมียศฐาบรรดาศักดิ์ การเป็นที่ยอมรับในสังคม และการมีชีวิตครอบครัวที่ดี (ปานทิพย์ พอดิ, 2564) ปัจจัยที่ก่อให้เกิด การพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขมีหลากหลายแนวคิด เช่น การรู้จักตนเอง สัมพันธภาพในครอบครัว สัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนกับเพื่อน และผู้เรียนกับการเรียนรู้ (นฤมล อึ้งเจริญ, 2552) ซึ่งเป็นปัจจัยที่ อยู่รอบ ๆ ตัวของผู้เรียน ทั้งนี้คุณลักษณะของครูผู้สอนทั้งในด้านพฤติกรรมของตัวครูผู้สอนเอง และทักษะ การปฏิบัติการสอน เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ในด้านพฤติกรรม ครูต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในโรงเรียน และการดำเนินชีวิต การมอบความรักความเมตตาต่อผู้เรียน มีปรารถนาดี มีทัศนคติที่ดี เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต ในด้านการสอนครูผู้สอนจะต้องเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ และแสวงหาสิ่งที่ดึงดูดความสนใจให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ (ประสงค์ ปุกคำ, 2554) เพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ต่อการพัฒนาการเรียนรู้ อย่างมีความสุขได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาปัญหาด้านการศึกษาที่เกิดจากผลกระทบในยุคความปรกटीใหม่ของโรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม “อาหารสังฆะวัฒนธรรม ๔ อุปถัมภ์” พบว่า เมื่อจำเป็นต้องปิดสถานศึกษาด้วยเหตุพิเศษ โรงเรียนจึงมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ ในช่วงยุคความปรกटीใหม่ (มาลี บุญศิริพันธ์, 2563) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่

แตกต่างกันไปตามความถนัด ของครูผู้สอน อีกทั้งการเรียนออนไลน์เป็นการเรียนที่ไม่ น่าสนใจ ยิ่งขาดกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจ จึงเป็นข้อจำกัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้เกิด ความล้าของร่างกาย และสมอง เมื่อเกิดอุปสรรคในการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนไม่อยากจะเรียน เกิดสภาวะความเครียด และไม่มีความสุขในการเรียนรู้ จากแนวคิดเรื่องจิตศึกษาของ วิเชียร ไชยบัง ซึ่งกระบวนการพื้นฐานสำคัญที่ทำให้เกิดแนวทางการพัฒนา และนำไปสู่การ จัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขได้ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ การส่งเสริม และพัฒนา คุณภาพชีวิตของครูผู้สอน และผู้เรียนให้มีความสุขจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ในยุคความ ประดิษฐ์ใหม่ การวิจัยครั้งนี้เป็นการนำเสนอบทเรียนสำคัญของกระบวนการจิตศึกษากับการ พัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขในยุคความประดิษฐ์ใหม่ : กรณีศึกษาโรงเรียนแหลมสิงห์ วิทยาคม “อาหารสังฆะวัฒนธรรม ๔ อุดมการณ์” โดยคณะผู้วิจัยมุ่งหวังว่าจะเป็นแนวปฏิบัติในการ ประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาในบริบทที่ใกล้เคียงกันต่อไป (วิเชียร ไชยบัง, 2554)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การดำเนินงานจิตศึกษาในยุคความประดิษฐ์ใหม่ โรงเรียน แหลมสิงห์วิทยาคม “อาหารสังฆะวัฒนธรรม ๔ อุดมการณ์” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด
2. เพื่อสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขในยุคความประดิษฐ์ใหม่ โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม “อาหารสังฆะวัฒนธรรม ๔ อุดมการณ์” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด
3. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานจิตศึกษากับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้อย่างมี ความสุขในยุค ความประดิษฐ์ใหม่ โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม “อาหารสังฆะวัฒนธรรม ๔ อุดมการณ์” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการศึกษาเฉพาะ กรณี (Case Study Method) ซึ่งเป็นการวิจัยแบบเฉพาะเจาะจง ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นเครื่องมือ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Person) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ครอบคลุมหลักการ และมี คุณภาพตรงกับวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัยมากที่สุด ผู้วิจัยได้กำหนดการดำเนินงานตาม วัตถุประสงค์การวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสถานการณ์การดำเนินงานจิตศึกษากับการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ อย่างมีความสุขในยุคความประดิษฐ์ใหม่ของโรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม “อาหารสังฆะวัฒนธรรม

๔ อุปถัมภ์” การดำเนินการในขั้นตอนนี้จะใช้การศึกษาข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) โดยการทบทวนวรรณกรรม ค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ ตำรา บทความ รายงาน สภาพบริบทของโรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม “อาทรสังฆะวิวัฒนะ ๔ อุปถัมภ์” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาทำการวิเคราะห์หาคำตอบให้กับปัญหาการวิจัย 4 ฉบับ ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับผู้บริหาร 2) แบบสนทนากลุ่มสำหรับครูผู้สอน 3) แบบสนทนากลุ่มสำหรับนักเรียน และ 4) สมุดจดบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ดำเนินการเก็บข้อมูลการดำเนินงาน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Person) กับผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม จำนวน 1 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง (Structured Interview Form) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผ่านโปรแกรม Google Meet กับครูผู้สอนโรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม จำนวน 8 คน และนักเรียนโรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม จำนวน 6 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง (Structured Interview Form)

ขั้นตอนที่ 2 สังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขในยุคความปรักติใหม่ของโรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม “อาทรสังฆะวิวัฒนะ ๔ อุปถัมภ์” เป็นการสังเคราะห์ปัจจัยหลังจากได้ผลการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม จำนวน 1 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจงโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง (Structured Interview Form) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผ่านโปรแกรม Google Meet กับครูผู้สอนโรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม จำนวน 8 คน และนักเรียนโรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม จำนวน 6 คน ด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบโครงสร้าง (Structured Interview Form) ผู้วิจัยทำการประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลและเนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยนำข้อมูลมาเรียบเรียง และจำแนกอย่างเป็นระบบ ตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์ และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ดำเนินการขั้นตอนนี้เป็นวิเคราะห์ข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลของการศึกษาคณะผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ทั้งจากการการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม และการตรวจสอบข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation) สุดท้ายเป็นการนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง จิตศึกษากับการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขในยุคความ
ปรกติใหม่ : กรณีศึกษา โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม “อาทรสังฆะวัฒนธรรม ๔ อุปถัมภ์”
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด มีผลการวิจัยดังนี้

1. การศึกษาสถานการณ์การดำเนินงานจิตศึกษากับการพัฒนาการเรียนรู้อย่าง
มีความสุขใน ยุคความปรกติใหม่ของโรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม “อาทรสังฆะวัฒนธรรม ๔
อุปถัมภ์” จากการศึกษาพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ในช่วงยุค
ความปรกติใหม่ เมื่อจำเป็นต้องปิดสถานศึกษาด้วยเหตุพิเศษ โรงเรียนจัดการเรียนการสอน
แบบออนไลน์โดยมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันตามความถนัด อีกทั้งการ
เรียนออนไลน์เป็นการเรียนที่ไม่น่าสนใจ ยังขาดกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจ จึงเป็นข้อจำกัด
การเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้เกิดความล้าของร่างกายและสมอง ดังนั้น เมื่อเกิดอุปสรรคใน
การเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนไม่อยากเรียน เกิดสภาวะความเครียด และไม่มีความสุขในการเรียนรู้

2. การสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขในยุคความปรกติ
ใหม่ของโรงเรียน แหลมสิงห์วิทยาคม “อาทรสังฆะวัฒนธรรม ๔ อุปถัมภ์” จากข้อมูลการ
สัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม มีผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และนักเรียนให้
ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้อย่าง มีความสุขในยุคความปรกติใหม่
อย่างหลากหลาย ซึ่งคณะผู้วิจัยจึงได้ทำการสังเคราะห์จากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ แสดงให้
เห็นดังตารางที่ 1

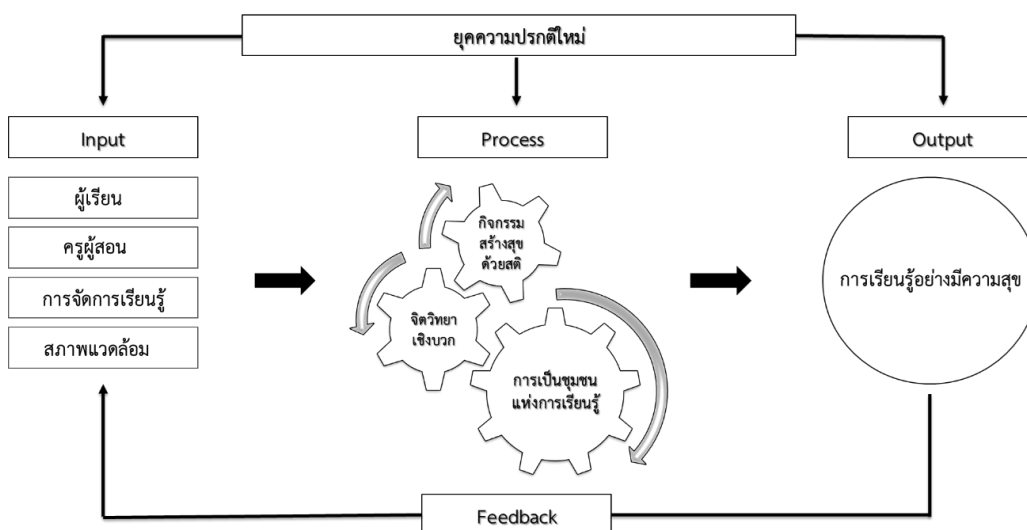
ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลให้ผู้ข้อมูล

นักวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อ การเรียนรู้มีความสุข	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	นักเรียน	รวม (15 คน)
1. ปัจจัยด้านผู้สอน	1	8	5	14
2. ปัจจัยด้านผู้เรียน	1	8	6	15
3. ปัจจัยด้านกิจกรรมการเรียนรู้	1	7	4	12
4. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม	1	6	4	11

จากการสังเคราะห์ปัจจัยบางข้อมีความสอดคล้องกันหรือมีความหมายไปใน
ทิศทางเดียวกัน คณะผู้วิจัยสรุปได้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุข มีจำนวน
4 ข้อ ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านผู้เรียน 2) ปัจจัยด้านผู้สอน 3) ปัจจัยด้านกิจกรรมการเรียนรู้
และ 4) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม

3. แนวทางการดำเนินงานจิตศึกษากับพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขในยุคความปรกติใหม่ของโรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม “อาทรสังฆะวัณณะ ๔ อุปถัมภ์”

โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคมฯ ได้ดำเนินงานจิตศึกษากับพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุข ในยุคความปรกติใหม่ ภายใต้นโยบายการบริหารงาน “ทุกวันสำคัญ ทุกคนสำคัญ” ตามโครงการสร้างสุข ด้วยสติในองค์กร โดยโรงเรียนได้ดำเนินงานโครงการมาอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาจิตจึงมีความสำคัญใน การพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน ในการดูแลของกลุ่มบริหารงานบุคคล ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาบุคลากร ด้วยการพัฒนาจิตในตน ในทีม และ ในองค์กร ด้วยกระบวนการดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงแนวทางการดำเนินงานจิตศึกษากับพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุข

จะเห็นได้ว่า แนวทางการดำเนินงานจิตศึกษาในยุคความปรกติใหม่ ที่มีปัจจัยหลัก 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านผู้เรียน 2) ปัจจัยด้านผู้สอน 3) ปัจจัยด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และ 4) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ที่จะต้องมีการรับมือกับการปรับเปลี่ยน และการดำรงชีวิตแบบใหม่ ควบคู่ไปกับการเรียน การสอนในยุคความปรกติใหม่ ด้วยการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนและผู้เรียน ให้มีการปรับตัว และมีวิสัยทัศน์ในการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน จากการวิเคราะห์ข้อมูล และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พบว่าจิตศึกษาเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งครูผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย 3 กระบวนการที่สำคัญ ได้แก่

1. การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ จากการศึกษาพบว่าแนวทางการดำเนินงานจิตศึกษาในยุคความปรกติใหม่ได้อาศัยพื้นฐานการทำงานรูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ซึ่งเป็นกลไกของการจัดการความรู้และการปฏิสัมพันธ์ภายในองค์กรที่เป็น

ต้นทุนเดิมของโรงเรียนอยู่แล้วของครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งเป็นกลไกการดูแลนักเรียนที่ผู้บริหารและสถานศึกษาได้ดำเนินการอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว และนักเรียนกลุ่มแกนนำสถานักเรียนมีการสื่อสารและดำเนินการผ่านนักเรียนซึ่งกิจกรรมต่างๆ จะมีการดำเนินการอย่างน้อย 1 ครั้งต่อเดือน

2. การใช้จิตวิทยาเชิงบวก เป็นกระบวนการที่เน้นความประพฤติและการเป็นแบบอย่างด้วยการใช้ภาษาฉั้น การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น และลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ความอิจฉา ความโกรธ ความเกลียดต่อผู้อื่น แนวทางการดำเนินงานจิตศึกษาในยุคความปรกติใหม่ได้อาศัยแนวคิดจิตวิทยาเชิงบวกเป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนงานซึ่งทั้งหมดได้ส่งผลให้การขับเคลื่อนสามารถดำเนินการไปได้อย่างยั่งยืนและก่อให้เกิดให้เกิดความสุทธระหว่างกระบวนการขับเคลื่อนงาน

3. กิจกรรมสร้างสุขด้วยสติ กิจกรรมและกระบวนการที่เสริมการเรียนรู้ว่าป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงการเรียนรู้และการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติที่สามารถสะท้อนให้เห็นรูปธรรมเชิงกระบวนการได้เป็นอย่างดี ผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมที่สำคัญที่สามารถเป็นแนวทางการดำเนินงานจิตศึกษาในยุคความปรกติใหม่ ได้แก่ การสร้างสติก่อนการเรียนรู้ (Check in - Check out) การใช้สติเกอร์ไลน์เตือนสติในไลน์กลุ่มโรงเรียน และการปฏิบัติตามกติกาสื่อสารของโรงเรียน ซึ่งได้ตกลงกติกาสื่อสารใช้กติกาสื่อสารร่วมกันทั้งโรงเรียน เช่น การมีสติง่าย ใจสวย ทักทายด้วยถ้อยคำที่สุภาพ และมีสติใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน พบว่า การใช้จิตวิทยาเชิงบวกด้วย “ภาษาฉั้น” การลดการเปรียบเทียบ การพูดเรื่องเชิงบวก และการทำกิจกรรมสร้างสติผ่านรูปแบบออนไลน์ ทำให้นักเรียนมีสติในการเรียนมากขึ้น นักเรียนสามารถจดจำในเนื้อหาที่เรียนได้ ทำให้งานได้สำเร็จดังที่ตั้งใจ สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวผู้เรียนก็ดีขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความสุข

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง จิตศึกษากับการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีความสุขในยุคความปรกติใหม่ : กรณีศึกษา โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม “อาทรสังฆะวัฒนธรรม ๔ อุดมภ์” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันบุรี ตรายด อภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัญหา และสถานการณ์การดำเนินงานดังกล่าวข้างต้น ความเห็นของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ในช่วงยุคความปรกติใหม่ เมื่อจำเป็นต้องปิดสถานศึกษาด้วยเหตุพิเศษ โรงเรียนจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์โดยมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันตามความถนัด อีกทั้งการเรียนออนไลน์เป็นการเรียนที่ไม่น่าสนใจ ยังขาดกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจ จึงเป็นข้อจำกัด

การเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้เกิดความล้าของร่างกายและสมอง ดังนั้น เมื่อเกิดอุปสรรคในการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนไม่อยากเรียน เกิดสภาวะความเครียด และไม่มีความสุขในการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของมาลี บุญศิริพันธ์ เรื่อง New Normal กับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลง ที่ว่า ผลกระทบที่เกิดจากสถานการณ์ในยุคความปกติใหม่ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการเรียนรู้ การดำรงชีวิตแบบใหม่ โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคมฯ (มาลี บุญศิริพันธ์, 2563) จึงได้ดำเนินการสอดแทรกกิจกรรมพัฒนาปัญญาภายในที่สอดคล้องกับแนวคิดของ วิเชียร ไซยบัง เรื่อง จิตศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขโดยใช้กระบวนการจิตศึกษาในการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา (วิเชียร ไซยบัง, 2558) ควรจัดครูให้ทำงานร่วมกันในการจัดการเรียนรู้ ดำเนินงานตามการพัฒนาครูโดยใช้แนวคิดของ จิตศึกษา ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษา และครูมีการร่วมมือสร้างการเรียนรู้ในการปฏิบัติงานร่วมกัน สะท้อน ผลกลับ และเป็นผู้นำร่วมกัน เพื่อสร้างคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสร้างนวัตกรรมใหม่ให้เกิดความน่าสนใจในการเรียนรู้ด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) หรือ PLC ที่ได้ให้คุณค่ากับการเรียนรู้ โดยมีกระบวนการร่วมมือ การเสวนาสะท้อนความคิด และบุคคลสามารถเข้าใจ รวมทั้งประสบการณ์เรียนรู้ เป็นแนวทางในการสร้างความรู้ความเชี่ยวชาญร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ที่ลึกซึ้ง รวมทั้งคำแนะนำในการแก้ไขปัญหา และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น 2) การใช้จิตวิทยาเชิงบวก ซึ่งเป็นการใช้ทักษะในการสร้างความสุขให้กับชีวิต เคารพคุณค่าความเป็นมนุษย์ ศรัทธาในความดีงามของเพื่อนมนุษย์ และบ่มเพาะนักเรียนให้เห็นคุณค่าที่ดีงาม ซึ่งมีอยู่แล้วให้งอกงามยิ่งขึ้น เช่นการใช้คำพูดเชิงบวก “ภาษาฉัน” การเตือนสติผ่านสติ๊กเกอร์ไลน์ การจัดการกับอารมณ์ในตนเอง และการเป็นต้นแบบที่ดีในการดำเนินชีวิต และ 3) การจัดกิจกรรมสร้างสุขด้วยสติ โดยครูผู้สอนสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อการสร้างสติ และสมาธิในการเรียนของตนเอง และผู้เรียน โดยกิจกรรมจะไม่มีรูปแบบตายตัว สามารถปรับเปลี่ยนไปตามเนื้อหา และกระบวนการที่แตกต่าง หัวใจสำคัญอยู่ที่เงื่อนไขหรือการออกแบบกระบวนการ ที่เอื้อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง และผู้เรียนในชั้นพื้นฐาน เช่น การปฏิบัติผ่านความสงบนิ่งด้วยการทำสมาธิ (Check in - Check out) การปฏิบัติผ่านการเคลื่อนไหว (Movement Practice) เช่น การทำโยคะ การเดิน และการปฏิบัติผ่านกระบวนการเชิงสร้างสรรค์ (Creation Process Practices) เช่น จัดดอกไม้ วาดภาพ การเล่นดนตรี และการแสดง

2. จากการสังเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขในยุคความปกติใหม่ข้างต้นความเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขมีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านผู้เรียน 2) ปัจจัยด้านผู้สอน 3) ปัจจัยด้านกิจกรรมการ

เรียนรู้ และ 4) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรองทิพย์ นาควิเชตร และคณะ เรื่อง การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้ของ นักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม (กรองทิพย์ นาควิเชตร และคณะ, 2564) และงานวิจัยของ ชัยวัฒน์ พันธุ์เสือ เรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด (ชัยวัฒน์ พันธุ์เสือ, 2554) เขต 1 พบว่า มีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขในยุคความปรักติใหม่ ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้เรียน คือ การที่ผู้เรียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง ปรับตัวได้ดีในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ จะส่งผลให้ผู้เรียนมีร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมที่มีความสัมพันธ์ต่อการเรียนรู้อย่างมาก รวมไปถึงความพร้อมทางด้านร่างกายของผู้เรียนด้วย เพราะหากร่างกายของผู้เรียนไม่มีความพร้อมหรือสมาธิไปอยู่กับสิ่งอื่นนอกเหนือจาก บทเรียน กระบวนการเรียนรู้ก็จะไม่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ปัจจัยด้านผู้สอน คือ การที่ครูผู้สอนมีบุคลิกภาพที่ดี มีความเอื้ออาทรต่อผู้เรียน และการจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการเรียนมากขึ้น ซึ่งลักษณะของครูผู้สอนในทุก ๆ ด้านที่แสดงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ออกมาให้นักเรียนเห็น ความพร้อมของผู้สอนเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด นอกจากนี้ยังมีเจตคติของผู้สอนที่สำคัญ เมื่อแสดงออกต่อผู้เรียน หากผู้สอนมีความเมตตา จริงใจ และเข้าใจในพฤติกรรมของผู้เรียน ไม่เลือกปฏิบัติ นักเรียนก็จะเกิดความรู้สึกปลอดภัย และไว้วางใจผู้สอน ทำให้เกิดความสบายใจและพร้อมที่จะเรียนรู้ ปัจจัยด้านกิจกรรมการเรียนรู้ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน มีบรรยากาศที่ผ่อนคลายสอดคล้องอารมณ์ขัน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออก สนับสนุนให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และกระตุ้นให้เกิดการคิด และแสดงความเป็นมิตรกับนักเรียน สามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตจริง นักเรียนก็จะเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข และ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม คือ การจัดบรรยากาศทางกายภาพที่เอื้อต่อการเรียนรู้จัดบรรยากาศ ทางสังคมที่มีสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับครู และจัดบรรยากาศทางจิตวิทยาที่ผ่อนคลาย ไม่เครียด ไม่วิตกกังวล

3. ผลการดำเนินงานจิตศึกษากับการพัฒนาการเรียนรู้ อย่างมีความสุขในยุคความปรักติใหม่ มีผลกระทบที่เกิดขึ้น ดังนี้ 1) การใช้จิตวิทยาเชิงบวกด้วย “ภาษาฉัน” ช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ความอิจฉา ความโกรธ ความเกลียดต่อผู้อื่น 2) การทำกิจกรรมสร้างสุขด้วยสติผ่านรูปแบบออนไลน์ ทำให้ครู และนักเรียนมีสติมากขึ้น ครูทำงานได้สำเร็จดังที่ตั้งใจ นักเรียนสามารถจดจำในเนื้อหาที่เรียนได้ 3) สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวผู้เรียนดีขึ้น และเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร ทองย้อย เรื่อง ความสุขและแนวทางเสริมสร้างความสุขในการเรียนของนักเรียนโรงเรียน

การดำเนินงานจิตศึกษาในยุคความปรกติใหม่ โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม “อาหารสังฆะวัฒนธรรม ๔ อุภิมัร” สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด พบว่า ปัญหาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในยุคความปรกติใหม่ที่ทำให้ผู้เรียนไม่ อยากเรียน เกิดสภาวะความเครียด และไม่มีความสุขในการเรียนรู้ เกิดจากการจัดการเรียน การสอนแบบออนไลน์ที่มีรูปแบบที่หลากหลาย ขาดกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจ ซึ่งเป็นการ เรียนรู้ที่ไม่น่าสนใจ โรงเรียนจึงได้นำกระบวนการจิตศึกษามาใช้ในการพัฒนาปัญญาภายใน จากการวิเคราะห์ข้อมูล และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง พบว่าจิตศึกษาเป็นกระบวนการจัดการ เรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งครูผู้สอนและผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วย 3 กระบวนการที่สำคัญ ได้แก่ 1) การเป็นชุมชนแห่ง การเรียนรู้ โดยมีการทำงานร่วมกันใน รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ของครูผู้สอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และนักเรียนกลุ่มแกนนำสภานักเรียน อย่างน้อย 1 ครั้งต่อ เดือน 2) การใช้จิตวิทยาเชิงบวกที่เน้นความประพฤติ และการสื่อสารด้วยภาษาจัน ลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ความอิจฉา ความโกรธ ความเกลียดต่อผู้อื่น 3) กิจกรรม สร้างสุขด้วยสติ เช่น การสร้างสติก่อนการเรียนรู้ (Check in - Check out) การใช้ สติกเกอร์ไลน์เตือนสติในไลน์กลุ่มโรงเรียน และการปฏิบัติตามกติกาสื่อสารของโรงเรียน ซึ่ง ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขภายใต้้นโยบายการบริหารงาน“ทุกวันสำคัญ ทุกคน สำคัญ” โดยโรงเรียนได้ดำเนินงานโครงการอย่างต่อเนื่อง ในการดูแลของกลุ่ม บริหารงานบุคคล ซึ่งเป็น กลยุทธ์ในการพัฒนาบุคลากร ด้วยการพัฒนาจิตในตน ในทีม และในองค์กร ซึ่งแนวทางการดำเนินงาน จิตศึกษาในยุคความปรกติใหม่ ที่มีปัจจัยหลัก 4 ด้าน ประกอบไปด้วย 1) ปัจจัยด้านผู้เรียน 2) ปัจจัยด้านผู้สอน 3) ปัจจัยด้านกิจกรรม การเรียนรู้ และ 4) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ที่จะต้องมีการรับมือกับการปรับเปลี่ยน และการดำรงชีวิตแบบใหม่ ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนในยุคความปรกติใหม่ ข้อเสนอแนะ ในการนำผลการวิจัยไปใช้การดำเนินงานจิตศึกษากับการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุข จำเป็นจะต้องดำเนินการให้เกิดความต่อเนื่องในกิจกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้าง ความสุขในองค์กรต่อไป การสร้างความเข้มแข็งในองค์กรด้วยการพัฒนารูปแบบการ ดำเนินงานด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะสามารถเพิ่มศักยภาพในการจัดการ

เรียนรู้สู่ความเป็นองค์กรแห่งความสุขในยุคความปรกติใหม่ให้ได้ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปนักวิจัย หรือบุคลากรทางการศึกษาที่มีความสนใจ ศึกษาเกี่ยวกับจิตศึกษากับการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุขในยุคความปรกติใหม่ โดยให้ความสำคัญกับการศึกษากระบวนการจิตศึกษา และการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อให้เข้าถึงความต้องการ ในการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น และการส่งเสริมบุคลากรให้มีการทำงานร่วมกันสู่การสร้างองค์กรแห่งความสุขในยุคความปรกติใหม่ต่อไป การศึกษาวิจัยนี้จะสามารถใช้ประโยชน์ให้มากที่สุดต่อวงการการศึกษา และเป็นบทเรียนให้กับชุมชนได้

เอกสารอ้างอิง

- กรองทิพย์ นาควิเชตร และคณะ. (2564). การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม. บริษัทอินโนวิโซลูชัน จำกัด: โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม.
- กัมพล พันธเจริญรักษ์. (2556). จิตศึกษากับพัฒนาปัญญาภายใน. เรียกใช้เมื่อ 9 เมษายน 2565 จาก <http://www.ires.or.th/?p=1137>
- ชัยชนะ มิตรพันธ์. (2563). ปรับไลฟ์สไตล์ชีวิตใหม่รับ New Normal หลังวิกฤตโควิด-19. เรียกใช้เมื่อ 10 เมษายน 2565 จาก <https://www.etda.or.th/content/new-normal-after-covid-19.html>
- ชัยวัฒน์ พันธุ์เสือ. (2554). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการเรียนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต1. เรียกใช้เมื่อ 10 เมษายน 2565 จาก <http://uc.thailis.or.th/Catalog/BibItem.aspx?BibID=b014267>
- ทองศักดิ์ แสงสว่างวัฒนะ และคณะ. (2563). "New Normal" วิถีชีวิตใหม่และการปรับตัวของคนไทยหลัง โควิด-19: การงาน การเรียน และธุรกิจ. วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 4(3), 371-386.
- นฤมล อึ้งเจริญ. (2552). การศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยบางประการกับการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กลุ่มกรุงเทพมหานคร สังกัด กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประสงค์ ปุคคำ. (2554). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัด

- เชียงราย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและประเมินผล การศึกษา. เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ปานทิพย์ พอดี. (2564). รูปแบบการเรียนรู้อย่างมีความสุข (FART). วารสารวิชาการสังคม มนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 11(1), 78-90.
- มาลี บุญศิริพันธ์. (2563). New Normal กับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- ยงยุทธ์ วงศ์ภิรมย์ศานติ์. (2555). การพัฒนาจิตตปัญญาในองค์กร Spirituality Development in Organization. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: บริษัท เอ.พี. กราฟิ ค์ดีไซน์และการพิมพ์ จำกัด.
- วิเชียร ไชยบัง. (2554). จิตศึกษากับการบ่มเพาะปัญญาภายใน. บุรีรัมย์: สำนักพิมพ์ โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา.
- _____. (2558). จิตศึกษา พัฒนาปัญญาภายใน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: อภิชาตการพิมพ์.
- ศิริพร ทองย้อย. (2557). ความสุขและแนวทางเสริมสร้างความสุขในการเรียนของนักเรียน โรงเรียนธัญรัตน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัย บุรพา.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารสังคมพัฒนาศาสตร์

วารสารสังคมพัฒนาศาสตร์ เป็นวารสารวิชาการของวัดสนธิ์ (นาสน) ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการค้นคว้าและนำเสนอองค์ความรู้ทางด้านวิชาการ โดยการเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์และนักศึกษา ในมิติเพื่อสนับสนุนการศึกษา การสอน การวิจัยในมหาวิทยาลัยสงฆ์รวมถึงคณะสงฆ์ไทย และสถาบันภายนอก รวมทั้งนักวิชาการและผู้สนใจ โดยเน้นสาขาวิชาเกี่ยวกับ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ ศาสนศึกษา ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี สังคมศาสตร์ทั่วไป การศึกษา รวมถึงสหวิทยาการ ด้านสังคมศาสตร์และและศาสตร์แห่งการพัฒนา โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลหรือองค์กร ทั้งภายในและภายนอกวัด เปิดรับบทความเฉพาะภาษาไทย ประเภท บทความวิจัย และ บทความวิชาการ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารสังคมพัฒนาศาสตร์จะต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสาร อย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร ทศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม - เดือนมิถุนายน ฉบับที่ 2 เดือนกรกฎาคม - เดือนธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร สังคมพัฒนาศาสตร์

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับองค์ความรู้ สาขาวิชาเกี่ยวกับ การพัฒนาชุมชน การพัฒนาสังคม ศิลปะทั่วไปและมนุษยศาสตร์ ศาสนศึกษา ธุรกิจทั่วไป การจัดการและการบัญชี สังคมศาสตร์ทั่วไป การศึกษารวมถึงสหวิทยาการด้านสังคมศาสตร์และและศาสตร์แห่งการพัฒนา

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3. การจัดเตรียมบทความต้นฉบับ

ผู้เขียนจะต้องจัดเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของวารสาร โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาวไม่เกิน 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH Sarabun PSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวน 300 - 350 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3 - 5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3 - 5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข คำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับเนื้อหาสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัย และระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

4) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัย ตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

5) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

6) **องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

7) **สรุป (Conclusion)/ข้อเสนอแนะ (Recommendation)** ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

8) **กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี) (Acknowledgement)** (เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

9) **เอกสารอ้างอิง (References)** ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. รูปแบบการอ้างอิงเอกสารทางวิชาการ

การอ้างอิงในบทความ เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าใน

การตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

4.1 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม - ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด - ปิด แล้วระบุชื่อ - นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่าง เช่น ธรรมนูญตำบล หมายถึง กติการ่วม ข้อตกลงร่วมของคนในชุมชนที่เกิดจาก สำนึกของคนในตำบลที่มาอยู่ร่วมกันและสามารถกำหนดเป้าหมายอนาคตของตนเองตามวิถีชีวิตแห่งจิตสำนึกร่วม โดยการบูรณาการทุนชุมชนสู่การปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการจัดการตนเองของตำบล การทำธรรมนูญ จึงมีองค์ประกอบส่วนระดับและกระบวนการหลายขั้นตอนมีเรียกว่า ธรรมนูญ ข้อบัญญัติท้องถิ่น หรือระเบียบชุมชน เป็นต้น มีหัวใจสำคัญของธรรมนูญนั้นอยู่ที่การจัดรูปแบบของอำนาจใหม่ให้เกิดปฏิบัติการเกิดการยอมรับร่วมกันในเงื่อนไข กฎเกณฑ์ และมาตรการการควบคุมต่าง ๆ (สำนักสนับสนุนสภาพองค์กรชุมชน, 2559) นับตั้งแต่ประเทศไทยได้มีการพัฒนาประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจากอดีตถึงปัจจุบันทำให้วิถีชีวิตของประชากรไทยและสภาพความเป็นอยู่ของสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นมาก ส่งผลให้ประเทศชาติมีความรุ่งเรืองขึ้นตามลำดับ ทำให้ประชากรไทยมีความสุขกาย และมีความพอใจกับวิถีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สังคมไทยในปัจจุบันโดยทั่วไปมีความเสื่อมในด้านศีลธรรมและคุณธรรมมากยิ่งขึ้น ประชากรมีค่านิยมที่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือยตามกระแสบริโภคนิยมและวัตถุนิยม (พระพรหมคุณาภรณ์, (ป.อ.ปยุตฺโต), 2556)

ในกรณีที่ต้องการอ้างคำกล่าว หรือต้องการยกผลการวิจัยของนักวิจัยมายืนยัน มีรูปแบบการอ้างอิงดังนี้ คือ หลังชื่อผู้เขียน ครั้งแรก ยังไม่ต้องใส่ปี พ.ศ. แต่ให้ใส่หลังจากเนื้อความจบแล้วแทน ตัวอย่างเช่น

ดังผลการวิจัย อนุรักษ์กานต์ โสภณโสตร์ พบว่า การเจริญเติบโตในนักเรียนอายุ 6 - 12 ปี จำนวน 1,492,089 คน จาก 76 จังหวัด นักเรียนมีภาวะอ้วน จำนวน 187,000 คน เตี้ย จำนวน 254,620 คน และผอม จำนวน 99,112 คน ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสุขภาพ นักเรียนที่เตี้ยและผอม จะมีสติปัญญาด้อย เรียนรู้ช้า ภูมิต้านทานโรคต่ำ ติดเชื้อได้ง่าย นักเรียนที่มีภาวะอ้วน เสี่ยงต่อการเกิดโรคเรื้อรังต่าง ๆ เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง หัวใจและหลอดเลือด เป็นต้น (อนุรักษ์กานต์ โสภณโสตร์, 2559)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า การกล่าวถึงชื่อครั้งแรกจะยังไม่ระบุ ปี พ.ศ. ตามหลังแต่จะมารระบุ (ชื่อ-นามสกุล, ปี พ.ศ.) หลังจากเนื้อความจบแล้ว

การกรอกข้อมูลอ้างอิงระบบนาม - ปีจะต้องดำเนินการกรอกในฟังก์ชันการอ้างอิงของโปรแกรม Microsoft Word 2013 ขึ้นไป เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

4.1.1 อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ /เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่าง เช่น เนื้อหาสาระเกี่ยวกับอนัตตลักษณะสูตร พระพุทธเจ้าได้ตรัสกับปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 โดยมีใจความสำคัญของพระสูตรว่า "ภิกษุทั้งหลาย รูป เวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตาภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณนี้จักเป็นอัตตาแล้วไซ้ รูป เวทนา สัญญา สังขารวิญญาณนี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ และบุคคลพึงได้ในรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณว่า "รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณของเราจะเป็นอย่างนี้ อย่าได้เป็นอย่างนั้น ภิกษุทั้งหลาย ก็เพราะรูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณเป็นอนัตตา ฉะนั้น จึงเป็นไปเพื่ออาพาธ และบุคคลย่อมไม่ได้ในรูปเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณว่า "รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ของเราจะเป็นอย่างนี้ อย่าได้เป็นอย่างนั้น" (วิ.ม.(ไทย) 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), (2550)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และวิเชษฐ์ สิ้นประสิทธิ์กุล, 2564)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และคณะ, 2564)

5) พระราชบัญญัติหรือกฎหมาย ให้ระบุชื่อพระราชบัญญัติ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562, 2562)

6) ออนไลน์ ให้ระบุชื่อผู้เขียน หรือชื่อหน่วยงานหรือองค์กร หรือระบุชื่อเว็บไซต์ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (พระครูพรหมเขตตคณารักษ์, 2564), หรือ (กระทรวงการอุดมศึกษาวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2564), หรือ (ไทยรัฐออนไลน์, 2564)

7) กรณีที่ชื่อผู้เขียน และปี พ.ศ. ที่ตีพิมพ์เหมือนกัน ชื่อผู้เขียนที่เป็นภาษาไทยให้ใช้ ก ข ค ต่อท้ายปี พ.ศ. เช่น (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, 2564ก), (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, 2564ข), (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, 2564ค)

8) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปีปัจจุบันมากที่สุด หรือให้ใช้นักวิชาการที่เป็นที่รู้จักของวงการวิชาการทั่วไปมากที่สุด ซึ่งในกรณีนี้เรียกว่า “การอ้างอิงซ้อน” การอ้างอิงซ้อนสามารถอ้างอิงซ้อนได้ไม่เกิน 3 รายการ เช่น การศึกษา คือ ความเจริญงอกงาม คนที่ได้รับการศึกษาจะทำให้มีความเจริญงอกงามในทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และความเจริญงอกงามนั้นต้องเป็นไปในทางที่ดีเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม (Dewey, J. 1965); (พุทธทาสภิกขุ, 2549); (ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์, 2555) เป็นต้น

4.1.2 อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Dewey, J., 1965)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอมป์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Vogler, R. & Huber, B., 2008)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keller, K. L. et al., 2008)

4) กรณีที่ชื่อผู้เขียน และปี พ.ศ. ที่ตีพิมพ์เหมือนกัน ชื่อผู้เขียนที่เป็นภาษาอังกฤษให้ใช้ A B C ต่อท้ายปี พ.ศ. เช่น (Khongkhawai, S., 2021A), (Khongkhawai, S., 2021B), (Khongkhawai, S., 2021C),

5) กรณีการอ้างอิงซ้อน ให้ใช้หลักการเดียวกันกับภาษาไทย

4.2 การอ้างอิงเอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม (หัวข้อเอกสารอ้างอิง)

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สุภางค์ จันทวานิช. (2554). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York: Harper Collins. Publishers.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าอ้างอิง).// สถานที่พิมพ์:/ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

โสภณ รัตนกร. (2527). หมายเหตุคดีตามฎีกาที่ 2405/2516 ใน แนวฎีกาวิธีพิจารณาความแพ่ง 2516-2527 พร้อมหมายเหตุท้ายฎีกา ข้อวินิจฉัยและข้อสังเกต. (หน้า 21-22). กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการกลุ่มเนติธรรม.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร./ ปีที่/ (ฉบับที่), / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์- เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และวิเชษฐ์ สิ้นประสิทธิ์กุล. (2564). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญา. วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(6), 464-477.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607- 610.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ/ใน ชื่อสารานุกรม/(หน้า). สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ประเสริฐ ณ นคร. (2562). อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ ณ นคร ใน บทความจากสารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. (หน้า 92 - 115). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.

(6) หนังสือพิมพ์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อหนังสือพิมพ์./เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

เสกสรรค์ กิติหวิสิน. (17 ตุลาคม 2555). หลังสู้ฟ้า - หน้าสู้ดิน. มติชน, 6.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์./ใน/ ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

วชิรารรณ นิลเกตุ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเตือ อำเภอมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. ใน สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บรรเจิด สอพิมาย. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอมิมาย จังหวัดนครราชสีมา. ใน วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ธีรุตม์ สุขสกุลวัฒน์. (2563). การวิเคราะห์โมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบผสมพหุระดับด้วยโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบทางเลือกที่คำนึงถึงการเดา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและประเมินผลการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัฐพงศ์ บุญญานวัตร. (2552). การวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขต ดุสิต กรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

(8) สัมภาษณ์**รูปแบบ:**

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.// (วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).// ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ (จันทร์โร). (28 มีนาคม 2564). ความคิดเห็นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว), ผู้สัมภาษณ์).

(9) สื่อออนไลน์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง.// (ปีที่เผยแพร่).// ชื่อเรื่อง.// เรียกใช้เมื่อ/ จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2564). รายงานจำนวนวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรมส่งเสริมการเกษตร. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2564 จาก https://smce.doae.go.th/smce1/report/select_report_smce.php?report_id
Global Entrepreneurship Research Association (GERA). (2020). GEM Thailand Report 2019-20. Retrieved December 21, 2020, from <https://www.gemconsortium.org/report/gem-thailand-report-2019-20>

(10) ราชกิจจานุเบกษา**รูปแบบ:**

ชื่อกฎหมาย.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อเรื่อง(ถ้ามี).// ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484. (2548). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 58 ตอนที่ 1391 (14 ตุลาคม 2548).

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2554). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 10).
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภณ รัตนกร. (2527). หมายเหตุคดีตามฎีกาที่ 2405/2516 ใน แนวฎีกาวิธีพิจารณา
ความแพ่ง 2516-2527 พร้อมหมายเหตุท้ายฎีกา ข้อวินิจฉัยและข้อสังเกต. (หน้า
21-22). กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายวิชาการกลุ่มนิติธรรม.
- พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย (คงคาไหว) และวิเชษฐ์ สีนประสิทธิ์กุล. (2564). รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กับการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทาง
อาญา. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(6), 464-477.
- ประเสริฐ ณ นคร. (2562). อนุสรณ์ในการพระราชทานเพลิงศพ ศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ
ณ นคร ในบทความจากสารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.
(หน้า 92-115). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา.
- เสกสรร กิติทวีสิน. (17 ตุลาคม 2555). หลังสู้ฟ้า - หน้าสู้ดิน. มติชน, 6.
- วชิรารรณ นิลเกตุ. (2553). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษา
องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเตื่อ อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. ใน
สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ.
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- บรรเจิด สอพิมาย. (2550). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษา
องค์การบริหารส่วนตำบลในเมือง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. ใน
วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น.
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- ธีรุตม์ สุขสกุลวัฒน์. (2563). การวิเคราะห์โมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบผสมพหุ
ระดับด้วยโมเดลทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบทางเลือกที่คำนึงถึงการเดา. ใน ดุษฎี
นิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลและประเมินผลการศึกษา.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร. (2552). การวิจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนเขต
ดุสิต กรุงเทพมหานคร. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- พระณัฐพงษ์ สิริสุวณโณ (จันทร์โร). (28 มีนาคม 2564). ความคิดเห็นเกี่ยวกับ
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ 2505 และที่แก้ไขเพิ่มเติม. (พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย
(คงคาไหว), ผู้สัมภาษณ์).
- กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2564). รายงานจำนวนวิสาหกิจชุมชนที่จดทะเบียนกับกรม
ส่งเสริมการเกษตร. เรียกใช้เมื่อ 10 มกราคม 2564 จาก
https://smce.doae.go.th/smce1/report/select_report_smce.php?report_id
- พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484. (2548). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 58 ตอนที่
1391 (14 ตุลาคม 2548).
- Browder, D. M. et al. (2001). Reviewing resources on self-determination: A map
for teachers. Remedial and Special Education, 22(4), 233-244.
- Cronbach, L. J. (1990). Essentials of psychological testing. (5th ed.). New York:
Harper Collins. Publishers
- Global Entrepreneurship Research Association (GERA). (2020). GEM Thailand
Report 2019 - 2020. Retrieved December 21, 2020, from
<https://www.gemconsortium.org/report/gem-thailand-report-2019-20>
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research
Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607- 610.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์
ของวารสารสังคมพัฒนาได้ที่ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JSSD> เมื่อส่ง
เข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : suriya.sur@mcu.ac.th

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสาร สังคมพัฒนา

บทความต้นฉบับที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร ให้นำส่งในรูปแบบของไฟล์
เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2013 หรือมากกว่า ความยาวของบทความ
ต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความ

เบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารสังคมศาสตร์หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับลิงค์วารสารฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารสังคมศาสตร์

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

บทความวิจัย (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 - 350 คำ)

(16 pt) ระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และผลการวิจัยที่พบตาม
วัตถุประสงค์ สั้น ๆ ได้ใจความ

คำสำคัญ: 3 - 5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt) แปลเนื้อความให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3 - 5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

...(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมา โดยกว้าง ๆ พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

.....

2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ) พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างหรือสภาพปัญหาของพื้นที่ที่ต้องการศึกษา (พร้อมอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล)

4. สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (16 pt)

1. (16 pt)

2. (16 pt)

3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุรูปแบบของการวิจัย, ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง, การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ, การเก็บรวบรวมข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล

..... กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล, การวิเคราะห์ข้อมูล

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt).....นำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

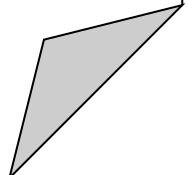
.....

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

อภิปรายผล (18 pt)

(16.pt) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอธิบายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

(16 pt) สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดได้ใจความ พร้อมข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยหรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

...(16.pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16.pt).....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

บทความวิชาการ (12 pt)

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 - 350 คำ)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3 - 5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt).....

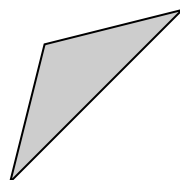
.....

.....

.....

.....

Keywords: 3 - 5 words

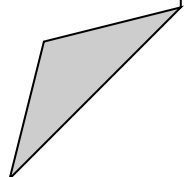

บทนำ (18 pt)

.....(16 pt).....

..(16 pt)..

สรุป (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

